Thomæ a Kempis

DE

Christo Imitando.

LIBRI TRES.

INTERPRETE

SEBAST. CASTELLIONE.

IN USUM

JUVENTUTIS CHRISTIANÆ.

EDIDIT

ECCLESIÆ ANGLICANÆ PRESBYTER.

BRISTOLIÆ:

Typis F. FARLEY.

ANNO SALUTIS, MDCCXLVIII.

138. g. 289.

BIBLIOTHECA·BODLEIANA

DE
CHRISTO IMITANDO.

LIBER PRIMUS.

CAP. I.

De mundanarum vanitatum contemptu.

QUI me ſequitur, non ambulat in tenebris, ſed vitæ lumen habet:

Hæc CHRISTI verba ſunt, quibus admonemur, ut ejus vitam & mores imitemur, ſi verè colluſtrari, & ab omni cordis cæcitate liberari volumus.

Quamobrem CHRISTI vitam ſummo ſtudio meditari debemus.

2. Excellit ſanè doctrina CHRISTI omnem omnium ſanctorum doctrinam:

Et ſi quis ejus ſpiritu præditus eſt, is abditum ibi manna invenit.

Sed fit ut multi, quia CHRISTI ſpiritu carent, ideo ex frequenti evangelii auditione exiguam cupiditatem concipiant.

Enimvero ſi quis CHRISTI verba plenè & cum voluptate vult intelligere, huic neceſſe eſt, ut omnem vitam ſuam ſecundùm illum componere ſtudeat.

3. Quid prodeſt ardua de Trinitate diſputatio, ſi animi ſummiſſione careas, ideoque diſpliceas Trinitati?

Enimvero non ardua dicta ſanctum juſtumque reddunt hominem, ſed ſtudioſa vita DEO charum efficit.

Equidem peccatorum pœnitentiam ſentire, quàm ejuſdem definitionem tenere malim.

Si vel univerſas ſacras literas, atque adeo philoſophorum omnium dicta, memoriâ teneas, quid proſunt iſta omnia ſine DEI charitate & gratiâ?

Vana vanitas, & omnia ſunt vanitas, præterquam DEUM amare, eique ſoli ſervire.

Ea demum ſumma eſt ſapientia, per mundi contemptum ad cœleſte regnum tendere.

4. Vanitas eſt perituras quærere divitias, & in eis ſpem ſuam collocare.

Vanitas eſt & honores ambire, ac ſeipſum extollere.

Vanitas eſt & carnis cupiditates ſequi, eaque appetere, quæ tibi deinde graves pœnas ſint allatura.

Vanitas eſt longam vitam optare, & interim bonam vitam parùm curare.

Vanitas eſt præſentem duntaxat vitam intueri, & interìm futura non prævidere.

Vanitas eſt ea diligere quæ ſummâ celeritate præterèunt, & illuc non feſtinare ubi ſempiterna durat lætitia.

5. Memento frequenter illius proverbii: nec oculus viſu, nec auris expletur auditu.

Quamobrem da operam, ut animum ab aſpectabilium rerum amore abſtrahas, teque ad inaſpectabilia convertas.

Qui enim cupiditatibus ſuis obſequuntur, ii & animum ſuum peccatorum conſcientiâ contaminant, & DEI gratiam amittunt.

CAP.

CAP. II.

De Modeſtiâ.

1. Sunt omnes homines naturâ diſcendi cupidi: ſed quid proteſt ſcientia religionis expers?

Eſt omnino vel viliſſimus agricola, ſed qui DEUM colat, anteponendus ſuperbo Philoſopho, qui ſeipſo neglecto cœli curſum conſiderat.

Qui ſeipſum probè novit, ſeipſum parvi facit, nec laudibus delectatur humanis.

Si vel omnia quæcumque in toto orbe conſtant, ſciam, idemque DEI amore caream, quid mihi id profuturum eſt apud DEUM, qui de me ex factis meis judicaturus eſt?

2. Superſede nimio diſcendi ſtudio, utpote quod animum multùm diſtrahat atque decipiat.

Cupiunt enim ſuſpici docti, ſapienteſque dici.

Jam verò multa ſunt, quorum ſcientia animo parùm, ne dicam nihil prodeſt:

Et valdè inſipiens eſt, qui aliis rebus incumbit, quàm iis quæ ad ipſius ſalutem conferunt.

Non ſatiant animum multa verba, ſed mentem reficit vita bona, præſtatque homini bene ſibi conſcius animus magnam ad DEUM confidentiam.

3. Quantò tu plura melioraque didiceris, tantò graviores pœnas lues, niſi eò ſanctiùs vixeris.

Quamobrem noli ullâ vel arte vel ſcientiâ inſoleſcere, quin potiùs conceſsâ tibi rerum cognitione timidior eſto.

Quòd ſi tibi multa ſcire multaque percepiſſe videris, ſcito longè plura eſſe quæ neſcias, ac ſuperbire noli, ſed potiùs ignorantiam tuam agnoſce.

Cur tu te cæteris anteponas, cum multi te doctiores & legis peritiores reperiantur?

Si vis utiliter aliquid ſcire & diſcere ama neſciri, proque nihilo haberi.

4. Sui ipſius vera cognitio atque deſpectio, ea demum ſumma eſt utiliſſimaque eruditio.

Seque ipſum parvi, alios magni facere, & in precio habere magna eſt ſapientia atque perfectio.

Si quem apertè peccare, aut grave aliquod facinus perpetrare videris, non idcirco meliorem te debes exiſtimare:

Neſcis enim quandiu ſis in virtute perſeveraturus.

Sumus equidem omnes fragiles: ſed fragiliorem te exiſtimato eſſe neminem.

CAP. III.

De doctrinâ veritatis.

1. Felix quem veritas non figuris vocibuſque pereuntibus, ſed ipſa per ſe uti eſt, docet.

Nam ſæpe nos opiniones ſenſuſque noſtri fallunt, parùmque valent.

Quid prodeſt de occultis obſcuriſque rebus arguta diſceptatio, quarum ignoratio nobis fraudi futura non ſit in DEI judicio?

Inſignis ſanè ſtultitia eſt, quòd neglectis utilibus & neceſſariis, ultro incumbimus curioſis & damnoſis, uſqueadeo oculis præditi, tamen non videmus.

2. Quid cauſæ eſt cur genera illa ſpecieſque Dialecticas curemus?

Quem enim æternus ille ſermo alloquitur, is à multis opinionibus expeditur.

Nam ab uno ſermone ſunt omnia, & unum loquuntur omnia, eſtque hoc principium illud quod nos alloquitur, & ſine quo nemo ritè rem intelligit aut judicat.

Cui verò omnia ſunt unum, quique ad unum trahit omnia, & in uno videt omnia, is & animo eſſe conſtanti, & in DEO perpetuò acquieſcere poteſt.

O veritatis DEUS, fac me unum tecum in charitate perpetuâ!

Tædet me ſæpe multa legere & audire; in te eſt quicquid volo & cupio: taceant doctores omnes: ſileat omnis rerum natura in tuo conſpectu: tu me ſolus alloquere.

3. Nam quantò quiſque ſibi conjunctior eſt, quantòque magis ſecum habitans, minùs extra vagatur, tantò & plura

plura & altiora ſine labore percipit, quippe qui intelligentiæ lumen ſupernè accipit.

Purus, ſimplex conſtanſque animus in multa opera non diſtrahitur, utpote qui omnia ad DEI honorem faciat operamque det ut ab omni amore ſui ocietur.

Quid enim hominem magis impedit atque vexat, quàm animi indomitæ perturbationes?

Bonus & religioſus homo antequam opera aggrediatur, prius ipſe ſecum conſultat: neque ſe operibus ſuis ad vitioſas cupidines abſtrahi patitur, ſed eas rectæ rationis arbitrio inflectit.

Equidem nullum gravius certamen eſt, quàm ſeipſum vincere conari,

Atque hoc opus habere debemus, ut nos ipſos vincamus, & in dies nobis ipſis fortiores fiamus, ſemperque nonnihil in virtute proficiamus.

4. Omnis enim in hac vitâ perfectio imperfecti quiddam ſibi annexum habet, omniſque noſtra veri perſpicientia caligine non caret.

Eſt omnino humilis ſui cognitio certior ad DEUM via, quàm profunda ſcientiæ perveſtigatio.

Neque tamen culpanda ſcientia eſt, aut cujuſpiam rei cognitio, quæ ſi ritè conſideretur, bona eſt, & divinitùs condita:

Sed ei ſemper anteferendus eſt animus ſibi bene conſcius, & conjuncta cum virtute vita.

Sed quia plerique magis ſcire, quàm bene vivere ſtudent, efficitur ut plerumque errent, & penè nullum, aut certè exiguum fructum ferant.

5. Qui ſi tantam exhiberent diligentiam tum in vitiis extirpandis, tum in virtutibus ſerendis, quantam adhibent in quæſtionibus movendis, profectò nec in vulgo tot ſcelera flagitiaque perpetrarentur, nec in literatis tanta vitæ licentia vigeret.

Certè ubi venerit dies judicii, non quid legerimus, ſed quid egerimus: neque quàm bene dixerimus, ſed quàm religioſè vixerimus, exigetur à nobis ratio.

Agè jam, ubi nunc ſunt omnes illi magiſtri primarique viri tibi, olim dum viverent ſtudiiſque florerent, noti?

Quorum nunc ſtipendiis alii fruuntur, qui fortaſſe de illis ne quidem cogitant.

Illi

Illi quidem dum viverent aliquid esse videbantur, nunc de eis siletur:

Fam citò perit humana gloria.

6. Si vitam scientiæ suæ consentaneam egissent, feliciter literis operam dedissent.

Quàm multi vanâ scientiâ pereunt in hoc seculo, quia DEI cultum parùm curant:

Quoniam magni, quàm demissi esse malunt, fit ut vanis cogitationibus utantur.

Verè magnus est qui magnam habet charitatem.

Verè magnus est, qui suo judicio parvus, omne culmen honoris pro nihilo ducit.

Verè prudens est qui terrestria omnia pro stercoribus habet ut CHRISTUM lucrifaciat.

Et verè bene doctus est, qui DEI voluntatem exequitur, relinquitque suam.

CAP. IV.

De prudentiâ in rebus agendis.

1. Non cuivis dicto aut instinctui credendum est, sed cautè ac per ocium res est secundum DEUM ponderanda.

Sæpe malum, proh dolor! faciliùs quàm bonum de altero & creditur & dicitur: ita sumus infirmi.

Sed perfecti homines non cujusvis orationi credunt.

Quippe qui sciant infirmitatem humanam & ad malum proclivem & in verbis sæpe labentem.

2. Magnæ sapientiæ est, nec in agendo præcipitem esse, nec in eo quod semel animo concupiveris pertinacem.

Ejusdem sapientiæ est neque quibuslibet hominum verbis credere, neque audita aut credita mox in aliorum aures effundere.

3. Cum sapiente & religioso homine consilium inito, potiusque à meliore instrui, quàm ipse tua inventa sequi studeto.

Facit bona vita hominem sapietem secundum DEUM, & multorum peritum.

Quanto quisque submissiorem Deoque subjectiorem se præstat, tanto idem in omnibus est & sapientior est & pacatior.

CAP.

CAP. V.

De ſacrarum literarum lectione.

1. In ſacrisliteris veritas, non eloquentia quærenda eſt,
Debent eodem quo dictatæ ſunt ſpiritu legi,
Et in eis utilitas potiùs quam orationis ſubtilitas quæri:
Nec minùs libenter religioſos rudeſque libros quàm arduos profundoſque legere convenit.
Neque verò te ſcribentis autoritas moveat, utrum parvæ an magnæ literature fuerit: ſed puræ veritatis amor ad legendum te attrahat: nève quis dicat, ſed quid dicatur attende.

2. Intereunt homines, ſed divina veritas durat in æternum: & nos nullâ perſonarum habitâ ratione variis modis alloquitur Deus.
Sæpe nos in literarum lectione impedit noſtra curioſitas, dum ea percipere ac diſcutere volumus, quæ ſimpliciter prætereunda eſſent.
Si fructum inde vis percipere, ſubmiſsè, ſimpliciter, fideliter legito, nève ſcientiæ nomen unquam affectato.
Sanctos homines interrogare amato, eorumque dicta tacitus audito, nève ſeniorum figuratis verbis offenditor: neque enim temerè enunciantur.

CAP. VI.

De animi perturbationibus.

1. Quandocunque aliquid intemperanter appetit homo, ſtatim animo redditur inquieto.
Superbus aut avarus nunquam quieſcit, ſed qui animo pauper & ſummiſſus eſt, is in altâ pace degit.
Qui verò animi perturbationes nondum planè necavit, is & facilè tentatur, & parvis etiam vilibuſque rebus vincitur.
Infirmus animo, & adhuc nonnullâ ex parte carnalis & ad ſenſibilia propenſus, ſeipſum à terrenis cupiditaibus totum abſtrahere vix poteſt: ideoque dum abſtrathit, ſæpe cum dolore in facit, & ſi quis ei reſiſtit, facil iraſcitur.

2. Sin

2. Sin prosequutus est, quod concupivit, confestim peccati conscientiâ angitur, quia cupiditati suæ obsequutus est, quæ ad eam, quam quærebat, pacem, nihil profuit.

Igitur non serviendo, sed resistendo cupidinibus invenitur vera pax animi:

Existitque ea pax non in corde carnalis hominis, non in addicto rebus externis homine, sed in fervido & spirituali.

CAP. VII.

De vanâ spe fastuque fugiendo.

1. In hominibus cæterisque rebus creatis spem suam collocare, levitatis est.

Ne te pudeat aliis servire amore JESU CHRISTI, & pauperem in hâc vitâ videri.

Noli teipso niti, sed in DEO spem tuam colloca.

Conare pro virili, & DEUS aderit bonæ tuæ voluntati.

Ne confide vel tuæ scientiæ, vel cujusquam mortalium astutiæ, sed potiùs DEI favori, qui & submissos adjuvat, & insolentes deprimit.

2. Ne gloriare vel de divitiis, si adsunt, vel de amicis, si potentes sunt, sed de DEO qui & omnia præstat, & seipsum super omnia dare cupit.

Ne te extolle de corporis vel magnitudine vel pulchritudine, quæ vel levi morbo corrupta fœdantur.

Noli ipse tibi de dexteritate ingeniove tuo placere, ne DEO displiceas, cujus est quicquid boni à naturâ habes.

3. Cæteris meliorem te ne existimato, ne fortè apud DEUM, qui novit quid sit in homine, deterior habeare.

Rectè factis superbire noli: nam longè alia sunt DEI quàm hominum judicia, quippe cui sæpe displiceat quod hominibus placet.

Si quid in te boni est, credito de altero meliora, ut animi submissionem retineas.

Vel omnibus seipsum subjicere nihil nocet: at nocet vel uni seipsum præponere.

Summissus homo jugi pace fruitur: at superbi animus irâ & indignatione frequenter agitatur.

CAP. VIII.

De cavendâ familiaritate nimiâ.

1. Non cuivis animum tuum aperito, ſed cum ſapiente ac religioſo negotium tuum communicato;

Cum juvenibus autem & extraneis rarus eſto.

Divitibus blandiri noli, nève cum magnatibus libenter verſare:

Quin te modeſtis & ſimplicibus, religioſis, beneque moratis aſſociato, conducibilia tractato.

Mulieri nulli familiaris eſto, ſed in univerſum omnes bonas mulieres DEO commenda.

Soli DEO ejuſque angelis familiaris eſſe optato:

Hominum quorumdam familiaritem evitato.

2. Charitas habenda eſt erga omnis: ſed cum omnibus inire familiaritatem non expedit.

Quandoque accidit ut ignotus aliquis ſecundâ famâ clarus ſit, idem poſtea cognitus ac præſens vileſcat obſcuriorque fiat.

Putamus aliquando nos aliis initâ familiaritate placituros, à quibus ubi morum noſtrorum improbitas animadverſa eſt, eis magis etiam diſplicemus.

CAP. IX.

De obedientiâ & ſubjectione.

1. Permagnum eſt alterius imperio ſubjectum vivere, neque ſui juris eſſe:

Multo tutiùs paretur quam imperatur.

Multi neceſſitate magis quàm charitate obediunt, iidemque id cum labore faciunt, & facilè murmurant, nec mentis libertatem adipiſcuntur, niſi & ex animo & propter DEUM ſeſe dicto audientes præbeant.

Quocunque te vertas, nullam uſquam, niſi in alterius imperio modeſtè ferendo, quietem invenies.

Multos fefellit locorum imaginatio atque mutatio.

2. Agit equidem quiſque libenter arbitrio ſuo, & in eos qui ſecum ſentiunt propenſior eſt.

Verum

Verùm ſi inter nos verſatur DEUS, omnino cedendum eſt aliquando noſtrâ ſententiâ propter bonum pacis.

Quis enim ita ſapit, ut omnia ſciat?

Quare noli nimis tuæ ſententiæ confidere: ſed aliorum quoq; judicium libenter audito.

Quòd ſi bonam alioquin tuam ſententiam, tamen propter DEUM miſſam feceris, aliamque ſequutus fueris, magis inde proficies.

3. Audivi ſæpe, tutiùs eſſe audire & accipere conſilium, quàm, dare.

Fieri enim poteſt ut ſit alioquin bona cujuſpiam ſententia, & tamen ſi idem aliis, dum id ratio aut cauſa poſtulat, obtemperare nolit, hoc argumento ſuperbiam pertinaciamque ſuam oſtendat.

CAP. X.

De cavendâ familiaritate verborum.

1. Hominum turbas, quoad id fieri poteſt, caveto: Multùm enim officiunt qui de rebus mundanis vulgò haberi ſolent ſermones, etiam ſi alioquin à ſimplici animo proficiſcantur.

Facilè enim vanitate capti inquinamur, fitque ſæpe ut me tacuiſſe, & in turbâ non fuiſſe optem.

Quòd ſi cauſa quæratur, cur tam libenter inter nos colloquamur & confabulemur, cum tamen rarò ſinè conſcientiæ labe aliquâ ad ſilentium redeamus, hanc eſſe comperietur, quòd ex frequentibus collocutionibus ſolatium aucupamur, & fatigatum diverſis cogitationibus animum relevare cupimus:

Quantò quidque vehementiùs diligimus & avemus, quantòve quidque nobis magis adverſari ſentimus, tantò magis de eo loqui libet & cogitare, idque plerumque fruſtrà.

Nam hæc exterior conſolatio interiori divinæque conſolationi non exiguum detrimentum affert.

Itaque vigilandum orandumque eſt, ne tempus ociosè tranſigatur:

Quòd ſi loqui libet & expedit, utilia loquere.

A gar-

A garriendo deterrere nos illud maximè debet, quòd & vitiosa est consuetudo garriendi, & profectum nostrum remoratur.

Cæterùm conducit non parùm ad proficiendum in rebus divinis religiosa de eis collocutio,

Præsertim ubi homines animo spirituque similes inter sese in DEO copulantur.

CAP. XI.

De pace consequendâ, studioque proficiendi.

1. Possemus altâ pace frui, nisi aliorum dictis & factis, quæ nostræ procurationis non sunt, occuparemur.

Sed quî possit is in pace diu degere, qui se alienis curis immiscet?

Qui occasiones foris quærit? qui vel parùm vel rarò sese intus colligit?

Beati simplices: nam ii multam pacem assequuntur.

2. Jam verò cur quidam sanctorum ita perfecti, itaque divinarum rerum contemplationi addicti extiterunt?

Nimirum quia terrenas cupiditates omnes enecare studuerunt, ideoque totis animi sensibus DEO adhærere, liberèque vacare potuerunt.

At nos animi nostri perturbationibus nimiùm occupamur, rebusque caducis nimiúm solicitamur.

Rarò etiam vel unum vitium perfectè vincimus, & ad quotidianum profectum non accendimur: ideoque frigidi & tepidi manemus..

3. Si nobis ipsis planè mortui, interius minimè impliciti teneremur, fieret profectò ut divina sentire, cœlestiumque rerum contemplationem nonnihil experiri possemus.

Est omnino maximum, ne dicam omne impedimentum in eo positum, quòd ab animi perturbationibus & cupiditatibus non sumus liberi, nec perfectam sanctorum viam conamur ingredi.

Quòd si quando vel tantulum rerum adversarum occurrit, nimis facilè dejicimur, & ad humanas consolationes nos convertimus.

4. Quòd ſi, ut viros fortes decet, in prælio ſtare niteremur, non dubium eſt quin auxilium nobis de cœlo mitti videremus.

DEUS certantes, ſuumque favorem ſperantes paratus eſt adjuvare.

Nobis certandi occaſiones procurat ut vincamus.

Quòd ſi in exterioribus duntaxat rebus iſtis præſtandis greſſum religionis collocaverimus, brevi finem habitura eſt noſtra religio.

Radici admovenda eſt ſecuris, ut à cupiditatibus expurgati, pacatum animum adipiſcamur.

5. Si vel unum vitium quotannis extirparemus, citò perfecti viri efficeremur.

Nunc contrà fit, ut ſæpe nos initio correctionis noſtræ meliores purioreſque fuiſſe deprehendamus, quàm poſt multos profeſſionis annos.

Quò fit ut cum debeat ardor progreſſuſque noſter indies creſcere, magnum judicemus, ſi quis ardoris primi partem retinere queat.

Si principio vim aliquantam nobis inferremus, efficeretur ut poſteà omnia cum ſuavitate lætitiâque præſtare poſſemus.

6. Eſt quidem grave, aſſueta relinquere: gravius etiam ſuæ ipſius voluntati repugnare:

Verùm ſi parva leviaq; non viceris, quando ſuperabis difficiliora?

Reſiſte principio proclivitati tuæ, pravamque conſuetudinem relinque, ne fortè paulatim ad majorem te ducat difficultatem.

O ſi animadverteres quantam & tibi pacem, & aliis lætitiam teipſum probè gerendo afferres, næ tu de proficiendo in rebus divinis magìs eſſes ſolicitus.

CAP. XII.

De utilitate rerum adverſarum.

1. Calamitatibus & rebus adverſis interdum premi nobis conducibile eſt:

Utpotè quæ ſæpe hominem in ſeipſum revocent, quo ſe exulare ſciat, nec in ullis humanis rebus ſpem ſuam collocet.

E re

E re noſtrâ eſt, eſſe interdum qui de nobis maledicant, malèque & ſiniſtrè de nobis ſentiant, etiam ſi bonis moribus bonoque animo ſimus.

Nam hæc ſæpe conducunt ad modeſtiam, & ab ambitione nos tuentur.

Siquidem ita fit ut tantò magis interiorem teſtem DEUM quæramus, quando foris contemnimur ab hominibus, nec nobis ſatis creditur;

Itaque debet homo ſic totus à DEO pendere, ut ei multas quærere conſolationes non ſit neceſſe.

Quum enim bonæ voluntatis homo rebus adverſis premitur & tentatur, aut malis cogitationibus angitur, tunc ſibi tantò magis DEI opem neceſſariam eſſe intelligit, ſinè quo nihil boni ſe poſſe comperit.

Tunc dolet, tunc gemit, tunc ut ab eâ quam patitur miſeriâ liberetur orat, tunc eum diutius vivere tædet, mortemque optat, ut ex hâc vitâ profectus, cum CHRISTO degat;

Tunc probè perſpicit perfectam ſecuritatem, plenamque pacem, in hâc vitâ conſtare non poſſe.

CAP. XIII.

De reſiſtendo tentationibus.

1. Quandiu in hâc vitâ ſumus, à miſeriis & tentatione abeſſe non poſſumus:

Quam etiam ob cauſam in Jobo ſcriptum habetur, hominis in terris vitam eſſe tentationem.

Itaque debet quiſque de ſuis tentationibus eſſe ſolicitus, & invigilare precibus, ne diabolus locum inveniat decipiendi,

Qui nunquam dormitat, ſed ſemper oberrat quærens quem devoret.

Nemo tam perfectus & ſanctus eſt, qui non petatur aliquando tentationibus, nec eis planè carere poſſumus.

2. Sunt tamen tentationes homini ſæpe valdè utiles, licèt moleſtæ, utpotè quibus homo deprimatur, purgetur, erudiatur.

Res adverſas & tentationes ſancti omnes obierunt, & in eis ad virtutem profecerunt:

Easque qui satis ferre nequiverunt, ii rejectanei evaserunt ac defecerunt.

Nullus vel ordo tam sanctus, vel locus tam solitarius est, quin in eo tentationes & adversa existant.

3. Quamdiu vivit homo, nunquam prorsus à tentationibus tutus est,

Utpotè cum insit in nobis ipsis idipsum à quo tentamur, postquam in cupiditate nati sumus.

Succedunt tentationes tentationibus, miseriæ miseriis, semperque aliquid patiendum habemus.

Nam felicitatis nostræ bonum perdidimus.

Multi dum tentationes declinant, in graviores incidunt.

Non solâ fugâ vicerimus, sed patientiâ verâque modestiâ efficiemur hostibus fortiores.

4. Qui tentationes tantùm externè declinans, radicem non evellit, is tantum abest ut proficiat, ut tantò eum citiùs repetant tentationes, tantòque deteriùs habeat.

Paulatim & cum patientiâ durando, adjuvante DEO, faciliùs superabis, quàm duritiâ & importunitate.

In tentatione sæpius utere consilio.

Si quis tentatur, ei durum te præbere nolis, sed potiùs consolationem adhibe, sicut ipse tibi adhiberi velis.

5. Omnium malarum tentationum initium est animi inconstantia, & parva de DEO confidentia.

Ut enim destituta gubernaculo navis ultrò citròque ventis impellitur: ita remissus & propositi parùm tenax homo variè tentatur.

Ut ferrum ignis, sic hominem explorat tentatio.

Quid possimus, sæpe nescimus: sed quid simus aperit tentatio.

Vigilandum est autem maximè tentationis initio: nam tunc faciliùs vincitur hostis, si mentis ostium intrare nequaquam finitur, sed ei extra limen, simulac pulsavit, obviàm itur.

Itaq; rectè dixit quidam,

Principiis obsta: serò medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.

Nam primò occurrit menti nuda cogitatio: deinde vehemens imaginatio: postremò delectatio, motusque pravus,

vus, & assensio, quò fit ut paulatim penitùs intret malicioſus hoſtis dum illi non reſiſtitur principio;

Ac quantò quiſque diutiús ad reſiſtendum torpet, tantò & ipſe indies debilior, & hoſtis in eum fortior evadit.

6. Nonnulli principiò correctionis ſui graviora certamina patiuntur: alii in fine: alii per omnem vitam vexantur:

Sunt qui leviter oppugnantur, pro divini decreti ſapientiâ & æquitate, quæ hominum mores penſat, & cuncta ad electorum ſuorum ſalutem priùs diſpenſat.

7. Itaque non debemus, dum tentamur, deſperare, ſed eò ardentiùs DEUM orare, ut nos in omnibus rebus adverſis dignetur adjuvare, facturus utique ſecundum dictum Pauli, ejuſmodi tentationis eventum, ut ferre valeamus.

Quamobrem in omnibus tentationibus & rebus adverſis ſubmittamus animos noſtros potenti manui DEI, qui animo demiſſos ſervare ſolet & extollere.

8. In tentationibus & rebus adverſis exploratur homo quantum profecerit, in eoque & gratia major exiſtit, & virtus magìs patefcit. Neque verò magnum eſt, ſi quis nullâ re premente religioſus eſt & ardens: ſed ſi miſeriæ tempore patientem ſe præſtat, ſpes eſt multúm eſſe profecturum.

Sunt qui ex magnis tentationibus incolumes evadunt: iidem in parvis & quotidianis ſæpe vincuntur,

Ut ita dejecti, nunquam ſibi ipſis in magnis confidant, qui in tantulis infirmi ſunt.

CAP. XIV.

De vitando temerario judicio.

1. In teipſum oculos converte, de aliorum factis ne judices caveto.

Nam de aliis judicando & fruſtrà laboratur, & ſæpiús erratur, & facilè peccatur:

At de ſeipſo judicando, & ſeipſum examinando ſemper fructuosè laboratur.

Ut erga quamque rem affecti ſumus, ſic de eâ plerumque judicamus: facilèque, privato amore cæcati, verum judicium amittimus.

Quòd ſi ſolîus DEI ſtudio ſemper duceremur, non tam facilè nos turbaret repugnans veritati ſenſus noſter.

2. Sed ſæpe aliquid vel intus latet, vel etiam foris accedit, quod unà ſecum nos trahat.

Multi in actionibus ſuis ſibimetipſis inſcientes ſtudent:

Ii tantiſper tranquillo pacatoque animo videntur, dum res ex ipſorum arbitrio & ſententiâ ſuccedunt:

Sin aliter quàm ipſi cupiunt, res feruntur, facilè permoventur, & dolore afficiuntur.

3. Ob ſententiarum opinionumque diverſitatem non parùm frequenter oriuntur diſſenſiones inter amicos & cives, interque religioſos & divino cultui addictos homines.

Nam antiqua conſuetudo difficulter relinquitur. Ultra id quod videt nemo libenter ducitur.

Igitur ſi tuæ vel rationi vel induſtriæ magis inniteris, quàm ei virtuti quæ hominem JESU CHRISTO ſubjicit, vix aut ne vix quidem fiet, ut is ſis, quem divinum lumen illuſtraverit.

Vult enim DEUS nos ſibi totos ſubjici, & omnem rationem inflammato amore tranſcendere.

CAP. XV.

De charitatis operibus.

1. Nullam prorsùs ob rem, aut ullîus mortalium amore quicquam mali fieri debet:

Sed ob utilitatem indigentis opus bonum aliquando vel intermittendum, vel in melius mutandum eſt.

Hoc enim facto opus bonum non negligitur, ſed in melius commutatur.

Sinè charitate quidem opus externum nihil prodeſt: ſed charitate quicquid agitur, id quàmlibet parvum ſit & abjectum, totum efficitur fructuoſum.

Siquidem magìs ſpectat DEUS quanto quidque amore, fiat, quàm quantum idipſum ſit.

Multum

2. Multum facit qui multum diligit.

Multum facit qui rem aliquam bene facit.

Bene facit qui magìs publicæ utilitati, quàm ſuæ voluntati ſervit.

Sæpè videtur eſſe charitas, quæ potiùs caro eſt: nam rarò fit ut abſit carnalis proclivitas, ſua cujuſque voluntas, cupido commoditatis.

3. Qui verâ perfectâque charitate prædítus eſt, is nullâ in re ſibimetipſi ſervit, ſed DEI tantum gloriæ in omnibus ſtudet.

Nulli etiam invidet, quippè qui nullum amet privatum gaudium, nec in ſeipſo gaudere velit, ſed in DEO ſuper omnia bona beari optet.

Nemini quicquam boni tribuit, ſed omnia prorsùs DEO accepta fert, à quo ceu fonte manant omnia, in quo ad extremum ſancti omnes cum boni fruitione acquieſcunt.

Quòd ſi quis vel ſcintillam habet veræ charitatis, næ ille terrena omnia ſentit eſſe plena vanitatis.

CAP. XVI.

De tolerandis aliorum vitiis.

1. Quæ quiſque vel in ſeipſo vel in altero corrigere nequit, ea patienter ferre debet, donec DEUS aliud ſtatuat.

Cogita præſtare forſan ut ita ſit, ad tui exploration-em & patientiam, ſinè quâ non magni pendenda ſunt facta noſtra.

Debes tamen ob hujuſmodi impedimenta DEO ſupplicare, ut tibi ſic ſubvenire dignetur, ut iſta æquo animo ferre queas.

2. Si quis ſemel, aut iterum admonitus non obtemperat, noli cum eo contendere, ſed rem totam DEO committe, ut quod ex ejus & voluntate & honore ſit, id fiat in omnibus ejus cultoribus: qui malum in bonum convertere probè ſciat.

Da operam ut ſis patiens in tolerandis aliorum quibuſcunque vitiis & infirmitatibus,

Utpotè

Utpotè qui ipſe quoque multis labores, quæ viciſſim toleranda ſint aliis.

Si ipſe teipſum qualem velles, reddere non potes, quî poſſis alterum arbitrio tuo componere?

Cupimus alios eſſe perfectos, cum ipſi intereà vitia noſtra non corrigamus.

3. Volumus ut alii ſeverè corrigantur, ipſi corrigi recuſamus.

Diſplicet aliorum immodica licentia, ipſi interim repulſam pati nolumus.

Alios ſtatutis coërceri volumus, ipſi nos ampliùs cohiberi minimè patimur.

Hinc patet quàm non eodem quo nos ipſos loco alterum habeamus.

Si eſſent omnes perfecti, quid eſſet quod ab altero in DEI gratiam pateremur?

4. Nunc ſic viſum eſt DEO, ut diſcamus alter alterius onera ferre,

Quippe cum nemo oneris ſit expers, nemo ſibi ſatis ſit, nemo ſibi ſatis ſapiat, quin neceſſe eſt ut nos inter nos feramus, conſolemur, adjuvemus, inſtruamus, admoneamus.

Jam quâ quiſque virtute ſit, faciliùs pateſcit occaſione rerum adverſarum.

Namque occaſiones hominem fragilem non faciunt, ſed qualis ſit oſtendunt.

CAP. XVII.

De exemplis ſanctorum Patrum.

1. Intuere ſanctorum illorum patrum exempla fervida, in quibus vera perfectio refulſit & religio, & videbis quàm exiguum & penè nihil ſit quod nos præſtamus.

Heu quid eſt vita noſtra, ſi cum illis conferatur?

Sancti illi homines, amicique CHRISTI, Domino ſervierunt in fame & ſiti, in frigore & nuditate, in labore & fatigatione, in vigiliis & jejuniis, in precibus ſanctiſque

ſanctiſque cogitationibus, in multis perſecutionibus & opprobriis.

2. Quot, quàmque graves miſerias paſſi ſunt Apoſtoli, Martyres, Confeſſores, Virgines, denique reliqui omnes, qui CHRISTI veſtigia ſequi voluêre?

Animas ſuas in hâc vitâ odio habuerunt, ut eas in æternam vitam ſervarent.

O! quàm ſeveram, quàm tetricam vitam ſancti illi patres in ſolitudine duxerunt?

Quàm longas & graves tentationes pertulerunt?

Quàm frequenter ab hoſte vexati ſunt?

Quàm crebras & ardentes preces DEO libârunt? Quantâ cum ſeveritate continentes ſe præſtiterunt?

Quanto ſtudio & ardore in rebus divinis progreſſus facere contenderunt?

Quàm acre bellum in edomandis vitiis geſſerunt?

Quàm ſincero rectoque erga DEUM animo prædíti fuerunt?

Interdiu laborabant, noctu divinis precibus vacabant:

Quanquam ne laborando quidem à mentis precationibus ceſſabant.

3. Denique omne tempus utiliter impendebant, omniſque hora ad vacandum DEO brevis videbatur,

Adeò ut præ cogitandi dulcedine etiam neceſſitas corpora curandi oblivioni traderetur.

Omnibus divitiis, authoritatibus, honoribus, amicis, cognatis, renunciabant, neque mundani quicquam habere cupiebant.

Ergo rebus terrenis pauperes, ſed divino favore virtutibuſque prædivites erant, & foris egentes, intus DEI gratiâ & conſolationibus recreabantur.

4. Erant Mundo alieni, ſed DEO proximi ac familiares amici.

Erant & ſuo nihili, & mundi judicio deſpecti: ſed DEO ſummi eximiique habebantur.

In verâ modeſtiâ perſtare, in ſimplici obedientiâ vivere, in charitate & patientiâ degere, ideoque quotidie in ſpiritu proficere, & magnam à DEO gratiam obtinere.

Denique

Denique religioſis omnibus exemplo eſſe debent, noſque plus ad ſtrenuè progrediendum provocare, quàm tepidorum multitudo retardare.

5. Quantus ardor extitit omnium religioſorum in principio ſancti illîus eorum inſtituti?

Quanta precationum religio? Quanta virtutis æmulatio?

Quàm ſevera viguit diſciplina? Quanta reverentia & obedientia ſub regulâ magiſtri in omnibus floruit?

Teſtantur adhuc relicta veſtigia verè ſanctos perfectoſque fuiſſe viros illos, qui tam ſtrenuè militantes Mundum ſubegerint,

At nunc magnus putatur ſi quis in præcepta non deliquit, ſi quis accepta cum patientiâ tolerare potuit.

6. Ah temporis ſtatuſque noſtri ſocordiam, quòd tam citò declinamus de ardore priſtino, & jam tædet vitæ præ laſſitudine & tepore!

Utinam in nobis non planè dormiat virtutum progreſſus, qui ſæpe tot vidimus exempla religioſorum!

CAP. XVIII.

De exercitationibus hominis verè religioſi.

1. Debet omnino hominis religioſi vita omnibus pollere virtutibus, ut ſit internè talis, qualis externè videtur hominibus:

Quinimò multò plus intus meritò eſſe debet, quàm foris cernitur:

Quippe cum noſtri ſit inſpector DEUS, quem ſummoperè revereri debemus, ubicunque ſumus, & angelorum ritu in ejus conſpectu mundi incedere.

Quotidiè renovare debemus propoſitum noſtrum, & perinde ac ſi hodie primùm ad frugem converſi eſſemus, ad ardorem nos ipſos excitare, atque ita dicere:

Adjuva me, mi domine & DEUS, in bono inſtituto ſanctoque tui cultu, mihi da hoc ipſo die perfectè incipere: nam quod hactenus feci, nihil eſt.

Ad noſtrum currendi proficiendique propoſitum magnâ diligentiâ opus eſt, ſi inſtitutum ritè perficere volumus:

Nam

Nam ſi is, qui negotium hoc fortiter inſtituit, tamen ſæpe defatiſcitur, quid faciet qui vel rarò vel minùs conſtanter id inſtituit?

Variis quidem modis contingit deſertio inſtituti noſtri, & vel levis exercitationum omiſſio, vix ſinè aliquo diſpendio accidit.

Juſtorum inſtitutum à DEI favore, non ab ipſorum ſapientiâ pendet, eidemque ſemper confidunt, quicquid aggrediuntur,

Homo inſtituit quidem, ſed DEUS decernit, nec penès hominem eſt ipſius actionis eventus.

3. Si quando vel pietatis vel fraternæ utilitatis causâ omittitur conſueta inſtituti exercitatio, eadem facilè revocari poteſt.

Sin animi tædio aut negligentiâ facilè intermittitur, id veró nec parùm vitioſum eſt & detrimentum parit.

Semper tamen certi aliquid ſtatuendum eſt, præſertim contra illa quæ nos præ cæteris impediunt.

Exteriora nobis pariter ac interiora ſcrutanda componendaque ſunt, quippe quæ utraque ad profectum neceſſaria ſint.

4. Quòd ſi continenter â teipſo rationem exigere non vales, id ſaltem interdum, & ut minimum ſemel quotidie facito, manè videlicet aut veſpere.

Manè quid ſis acturus inſtitue; veſpere diſcute mores tuos, qualis hodie verbis, factis, cogitationibus fueris: nam in his ſæpius forſitan & DEUM & homines offendiſti.

Accingere, ſicuti virum decet, contra diabolicam nequitiam: frænato gulam, & omnem carnis cupiditatem faciliùs frænabis.

Nunquam planè ocioſus eſto, ſed ſemper aut legito, aut ſcribito, aut orato, aut cogitato, aut utilitatis aliquid in commune procurato.

Corporis exercitationibus utendum eſt non ſinè diſcrimine, nec omnibus æquè adhibendæ ſunt.

5. Quæ communia non ſunt, ea foris oſtendi non debent: nam domi tutiùs exercentur privata.

Cavendum tamen ne ad publica piger, ad privata ſis promptior: quin officio mandatiſque defunctus, ſi quid ampliùs vacat te tibi reddito, ut tua poſtulat religio.

Non

Non omnes eandem habere poſſunt exercitationem: quin aliæ aliis magis conveniunt.

Neque non pro temporum ratione diverſæ placent exercitationes, uti alæ feſtis, aliæ profeſtis magis adlubeſcant:

Aliis nobis opus eſt tempore certaminis, aliis tempore pacis & quietis,

Alia, dum dolemus,, libet cogitare, alia dum læti ſumus in DOMINO.

6. Sæpe renovandæ ſunt exercitationes bonæ, præſertim feſtis diebus, quaſi tunc ex hâc vitâ migraturi, & ad æterna feſta perventuri ſimus,

Itaque ſolicitè nos præparare debemus eo tempore, & religioſiores præbere, omniaque præcepta ſeveriùs exequi, tanquàm laboris noſtri præmium brevì à DEO percepturi.

7. Quod ſi dilatum fuerit, credamus non minùs bene præparatos, adhuc indignos tantâ gloriâ certo tempore nobis exhibendâ demuſque operam ut nos diligentiùs ad exitum præparemus. Beatus ille ſervus (inquit evangeliſta Lucas) quem Dominus, quum venerit, vigilantem invenerit.

Hoc certò ſcitote, futurum, ut eum ſuis omnibus bonis præficiat.

CAP. XIX.

De amore ſolitudinis & ſilentii.

1. Quære aptum tempus vacandi tibi, & de DEI beneficiis frequenter cogita: omiſſiſque curioſis, ejuſmodi argumenta lectitato, quibus magis ſtimuletur animus, quàm occupetur.

Nam ſi teipſum à ſuperfluis locutionibus ocioſiſque circuitionibus nec non a rebus novis & rumoribus audiendis abſtraxeris, tempus invenies & longum ſatis & aptum bonis cogitationibus exercendis.

Sic maximi ſanctorum humana conſortia, ubi poterant, vitabant, & DEO ſeorſum vivere malebant.

2. Dixit quidam: Quoties inter homines fui, minor homo redii,

Hoc

Hoc quippe ſæpius experimur, quando diu confabulamur.

Facilius eſt omninò tacere, quàm verbis modum non excedere.

Facilius domi latere, quâm foris à peccando ſe ſatis continere.

Igitur qui ad interiora & ſpiritualia contendit, oportet ut turbam cum JESU declinet.

Nemo tutò prodit, niſi qui libenter latet, nemo tutò præeſt, niſi qui libenter ſubeſt.

Nemo tutò præcipit, niſi qui libenter obedire didicit.

3. Nemo tutò gaudet, niſi qui animi bene ſibi conſcii teſtimonium habet.

Nemo tutò loquitur, niſi qui libenter tacet.

Semper tamen ſanctorum hominum ſecuritas plena timoris DEI extitit:

Nec eo minùs ſoliciti & animo demiſſi fuere, quia magnis virtutibus diviniſque donis pollerent.

At improborum ſecuritas ex ſuperbiâ & faſtu oritur, tandemque in ſui deceptionem vertitur.

Nunquam tibi tuta omnia in hâc vitâ promittito, quamvis religioſus & rerum humanarum contemptor eſſe videaris.

4. Sæpe accidit ut qui hominum opinione cæteris eſſent meliores, ii graviùs periclitati fuerint ob nimiam confidentiam.

Quo fit ut multis ſit utilius, non carere prorſus tentationibus, ſed ſæpius impugnari, ne fortè nimiùm ſecuri ſuperbiâ efferantur, nève ad externas conſolationes licentiùs declinent.

Quod ſi quis perituram lætitiam nunquam quæret, ſi cum mundo nunquàm rem haberet, ô quàm bene ſibi conſcium animum perpetuò retineret?

Si quis omnem vanam ſolicitudinem amputaret, & duntaxat ſalutaria ac divina cogitaret, ſuamque ſpem omnem in DEO collocaret, ô quantâ is pace & quiete frueretur?

5. Nemo dignus eſt cœleſti conſolatione, niſi qui ſe diligenter in animi ſanctâ ſtimulatione exercuerit;

Quam quidem animi ſtimulationem ſi vis adipiſci, intra in cubiculum tuum, hominumque tumultus excludi-

to, ſicut habet ſcriptum illud: Hæc in cubilibus veſtris taciti cogitate.

Quòd ſi id principio tuæ ad frugem reverſionis ritè frequentaveris, fiet tandem ut tibi nihil jucundius, nihil ſolatii plenius ſit.

6. In ſilentio & quiete proficit religioſus animus & diſcit abdita literarum.

Ibi invenit flumina lachrymarum, quibus ſingulis noctibus ſeſe lavet & mundet, ut conditori ſuo tantò familiarior fiat, quantò longiùs degit ab omni hominum tumultu.

Igitur qui ſe à notis & amicis abſtrahit, hunc adit ipſe DEUS cum ſuis ſanctis angelis.

Præſtat latere, & ſui curam gerere, quàm ſeipſo neglecto vel miracula edere.

7. Cur vis videre quod non licet habere? perit & mundus & ejus cupido. Alliciunt voluptatis cupiditates ad ſpatiandum, ſed poſtquam hora præteriit, quid tu inde niſi gravem pœnitentiam, animique vagationem reportâſti? Lætus exitus ſæpe triſtem reditum parit: & læta vigilia ſerotina triſte matutinum facit. Sic omne carnale gaudium blandè intrat: ſed ad extremum mordet & perimit. Quid potes alibi videre quod hîc non videas? ecce tibi cœlum & terram, & omnia elementa: nam ex iſtis omnia ſunt facta.

8. Quid uſquam videre poſſis quod diu ſub ſole duret? Satiatum iri te forſitan ſperas, ſed id nunquam aſſequeris. Si vel omnia videres præſentia, quid illa eſſent niſi inanis aſpectus? Attolle in ſublime ad DEUM oculos, & peccatorum delictorumque tuorum veniam ora. Vana vanis relinque: tu iis intende quæ tibi præcipit DEUS. Conclude te intra oſtium tuum, & dilectum tibi JESUM ad te vocato. Cum eo in cellâ maneto: nam alibi nuſquam pacem tantam invenies. Si non exiviſſes, nec rumorum quicquam audiviſſes, faciliùs in bonâ pace permanſiſſes, nunc poſtquam nova interdum audire delectat, efficitur ut animi ſit ferenda perturbatio.

CAP.

CAP. XX.

De compunctione cordis.

1. Si quid proficere vis, DEI metum retine, nève nimis liber esto, sed sensus tuos omnes sub disciplinâ cohibe: neve te futili lætitiæ dedideris.

Addice teipsum animi stimulationi. & religionem invenies.

Invenit ejusmodi stimulatio multum boni, quod socordia cito perdere consuevit,

Mirum est posse quemquam unquam ita lætari in hâc vitâ, qui suum exilium & tot animæ suæ pericula consideret, atque perpendat.

2. Ob animi levitatem, & in delictis nostris socordiam non sentimus animi nostri dolores, sed sæpè leviter ridemus, quum meritò flere deberemus.

Nulla usquam vera libertas bonaque lætitia est, nisi in DEI metu cum animo bene sibi conscio.

Felix qui potest abjectis occupationum omnium impedimentis uni sese dedere animi stimulationi.

Felix qui à se abdicat quicquid ejus conscientiam polluere aut gravare potest.

Certa viriliter: consuetudo consuetudine vincitur.

3. Si animum induxeris cæterorum negotiis te non immiscere, ipsi se vicissim tuis non immiscebunt.

Alienum negotium tibi accersere, aut te majorum causis implicare noli.

In te primum conjectos semper oculos habeto, teque ipsum in primis præ omnibus tibi charis commonefacito.

Si hominum favore cares ægrè id facere noli, sed illud graviter ferto, quod te non satìs bene geras & circumspectè, sicuti DEI cultorem & verè religiosum hominem decet.

Est homini sæpe utiliús & tutiùs in hâc vitâ non multas habere consolationes, præsertim humanas:

Nam divinas quidem quòd aut non habemus, aut rariús sentimus, ipsimet in culpâ sumus,

Qui nec animi quæramus aculeos, nec vanas & externas consolâtiones omnio abjiciamus.

Cognoſce te non ſolúm indignum divinâ conſolatione, verùm etiam dignum màgnâ miſeriâ.

Si quando ſtimulatur homo animi veris igniculis, fit ut gravis ei & amarus ſit totus orbis.

Bonus homo magnas ſatìs invenit cauſas dolendi atque flendi.

Sive enim ſeipſum conſiderat, ſive alterum intuetur, videt neminem hìc ſinè calamitate vivere:

Sunt autem juſti doloris & ſtimulationis animi cauſæ peccata vitiaque noſtra, quibus ita involuti jacemus, ut rarò cœleſtia contemplari valeamus.

Si frequentiùs de morte tuâ, quàm de vitæ longitudine cogitares, non dubium eſt quin ardentiùs teipſum corrigeres.

Rurſúm ſi futuros Orci cruciatus animo perpenderes, libenter opinor laborem doloremque tolerares, nec ſeveritatem ullam reformidares.

Sed quia in animum illa non demittuntur, & blanditias adhuc amamus, fit ut frigidi admodum pigrique eſſe pergamus, ſæpè ſpiritûs inopiâ laborantes, unde fit ut tam facilè conqueratur miſerum corpus.

Quamobrem ſummiſſè DEUM orato, ut in animo tuo divinos excitet igniculos, & cum vate illo ſic dicito:

Paſce me, DOMINE, pane lachrymarum, meamque potionem fletu dilue.

CAP. XXI.

Humanæ miſeriæ conſideratio.

1. Miſer es ubicunque ſis, & quocunque te vertas, niſi ad DEUM te convertas.

Quìd turbaris, quia tibi res ex animi ſententiâ non ſuccedunt? quis eſt cui ex voto cadent omnia?

Non ego, non tu, non ullus mortalium: nemo inquam uſquam eſt omnis calamitatis & angoris expers, non rex ipſe.

Cujus eſt igitur omnium optima conditio? nimirum ejus qui DEI cauſâ aliquid pati valet.

Dictitant plerique imbecilles & infirmi: En quàm beatam vitam vivit ille, quàm dives quàm potens, quàm excelſus, quàm magnus, quàm pulcher.

Sed

Sed intuere in cœleſtia bona, & videbis iſta omnia hujus vitæ bona nihili eſſe.

Quippe prorſus incerta atque oneroſa, utque nunquam ſine ſolicitudine & timore poſſidentur.

Non in hujuſmodi bonorum copiâ ſita eſt hominis felicitas:

Quin ei ſatis eſſe debet mediocritas.

3, Sed miſeri ſunt qui miſeriam ſuam non nôrunt, & inſuper miſeriores qui miſeriam hanc mortalemque vitam diligunt,

Quam quidem uſque adeò amplectuntur nonnulli, (cum tamen labore ac ſollicitudine ſuâ vix etiam neceſſaria ſibi comparare queant) ut ſi ſemper hîc vivere liceret, DEI regnum nihil curarent.

O inſani & animo infidentes, qui ita altè dermerſi jacent in terris, ut nihil niſi carnalia in animo habeant miſeri,

Tandem aliquando non ſinè cruciatu ſentient, quàm vile quámque nihili fuerit quod adamârunt.

At ſancti illi DEI homines, quotquot CHRISTO amici fuerunt, non in ea intuebantur quæ carni placerent, aut quæ hoc tempore florerent,

Ad æterna bona omni ſpe & aviditate anhelabant, totoque animo ad ſuprema & inaſpectabilia ferebantur, ne aſpectabilium amore traherentur ad infima.

Noli, frater, deſperare de proficiendo in rebus divinis, adhuc habes tempus & horam:

5. Cur procraſtinas inſtitutum tuum? Surge & protinus incipe, atque ita ratiocinare:

Nunc agendi, nunc pugnandi, nunc vitam corrigendi tempus eſt: in rebus duris & adverſis tempus eſt proficiendi.

Per ignem & aquam tranſeundum eſt, antequam venias in refrigerium.

Niſi ipſe tibi vim feceris, vitium non ſuperabis.

Quandiu fragile corpus hoc gerimus, ſinè tædio & dolore vivere nequimus. Cuperemus quidem ab omni miſeriâ quietem habere: ſed quia peccato perdidimus innocentiam, amiſimus etiam veram beatitudinem.

Itaque tenenda nobis patientia eſt, & DEI expectanda miſericordia, donec prætereat injuſtitia, & hæc mortalitas abſorbeatur à vitâ.

O quanta eſt humana fragilitas, quæ ſemper prona eſt ad vitia?

Hodie confiteris peccata, & eadem confeſſus, cras iterum perpetras.

Nunc cavere ſtatuis, & poſt unam horam ſic agis quaſi non ſtatuiſſes.

Itaque magna nobis cauſa eſt noſipſos deprimendi, & nihil unquam præclari de nobis ſentiendi, qui tam fragiles ſimus & inſtabiles.

Citò etiam negligentiâ perdi poteſt, quod multo labore vix tandem DEI ope quæſitum eſt:

7. Quid nobis ad extremum futurum eſt, qui tam maturè tepeſcimus?

Væ nobis ſi ſic ad quietem contendimus, quaſi jam pax ſit & ſecuritas, cum nullum adhuc veræ ſanctitatis veſtigium appareat in moribus noſtris.

Enimvero nobis opus eſt ut de integro ceu tyrones, ad bonos mores inſtruamur, ſi qua fortè ſpes eſt reditionis ad frugem, & majoris rerum divinarum profectus.

CAP. XXII.

De meditatione mortis.

1. Cum tam citò finienda ſit vita tua, vide quid agas.

Hodie viget homo: cras nuſquam extat: & ex hominum oculis ſublatus, mox etiam ex eorumdem memoriâ elabitur.

O hebetudinem & duritiam cordis humani, quòd ſolúm præſentia cogitans, futuri rationem non habet.

Sic te in omni & opere & cogitatione gerere debes, quaſi ſtatim ſis moriturus.

Si tibi bene conſcius eſſes, non multùm mores timeres.

Præſtat peccata cavere, quam mortem fugere.

Si hodie paratus non es, quomodo cras eris?

Incerta eſt craſtina dies: quî ſcis an in craſtinum victurus ſis.

2. Quid prodeſt diu vivere, quando tam parúm corrigimur?

Enim-

Enimveró longa vita non ſemper corrigit hominem: quin ſæpe culpam auget.

Utinam vel unum DIEM bene nos geſſiſſemus in hâc vitâ.

Multi annos computant correctionis ſui cum ſæpe ſit ejus fructus exiguus.

Si mori formidoloſium eſt, forſitan periculoſus eſt diutiùs vivere.

Beatus qui mortis horam ſemper habet ob oculos, ſeque ad moriendum quotidie componit.

Si quando hominem mori vidiſti, cogita eâdem tibi viâ migrandum.

Manè dubitato an ad veſperum ſis perventurus: Itemque veſpere matutinum tibi polliceri ne audeto, ſemperque ita paratus eſto.

Itaque vivito, ut nunquam te imparatum mors inveniat.

Multi ſubitò nec opinantes moriuntur: nam quâ horâ non putatur filius hominis venturus eſt.

Ubi externa illa hora venerit, multò aliter ſentire incipies de omni anteactâ vitâ tuâ, graviterque dolebis quod tam negligens fueris & remiſſus.

5. O felicem & prudentem qui nunc in hâc vitâ talis eſſe conatur, qualis in morte inveniri optat:

Magnam enim ſpem affert feliciter moriendi perfectus mundi contemptus, ardens cupido in virtute proficiendi, amor diſciplinæ, labor pœnitentiæ, promptus animus ad obediendum, abnegatio ſui & cujuſlibet calamitatis tolerantia ob amorem CHRISTI.

Multa tu dum ſanus es rectè facere potes: ægrotus neſcio quid poteris:

Pauci morbo emendantur, & qui vitæ correctionem in illud tempus differunt rarò ſancti fiunt.

5. Præſtat mutare, & ita nunc, quando licet, vivere, ut poſteà vivas in perpetuum.

Alioquin ſi occaſionem hanc de manibus amiſeris, poſteà gerò requires, eritque cum vel unum diem aut horam ad te corrigendum fortaſſe fruſtrà cupies,

6. Quarè age, perpende quanto periculo eximere, quantum malum vitare poſſis, ſi ſemper cautus mortem proſpicias.

Da operam ut nunc ita vivas ut in horâ mortis gaudeas potiús quam timeas.

Diſce nunc mori mundo, ut tunc cum CHRISTO vivas.

Diſce nunc omnia contemnere, ut tunc liberè poſſis ad Chriſtum pergere.

Subige nunc corpus tuum vitæ correctione, ut tunc certam habeas confidentiam.

7. Ah ſtulte, quid te diu victurum cogitas, cum nullum hîc DIEM habeas exploratum?

Quàm multi decepti ſunt, & ex inſperato ex corpore extracti?

Quoties dici audiviſti: Ille gladio cecidit: ille aquâ ſubmerſus eſt: ille ex alto delapſus cervicem fregit: ille cibum capiendo obriguit: ille ludendo vitam finivit: alius igne, alius ferro, alius peſte, alius latrocinio periit:

Ita eſt omnium finis mors: præteritque qua ſi umbra quædam, vita hominum.

8. Quis tibi poſt mortem, ſi in vitâ occaſionem amiſeris, opem feret?

Nunc, nunc agendi tempus eſt, dum & mortis horam ignoras, & in futurum tutò tibi proſpicere potes.

Dum tempus habes, congere tibi divitias immortales & nihil niſi de ſalute tuâ cogita, ſolaſque res divinas cura.

Nunc tibi amicos para, qui te vitâ defunctum accipiant in æterna tabernacula.

Præbe te in terris peregrinum & hoſpitem, ad quem mundi negotia nihil pertineant.

Animum habe liberum, & ad DEUM ſurſúm erectum, quum durabilem hîc civitatem non habeas.

Illuc preces & gemitus quotidianos cum lachrymis dirige, ut ſpiritus tuus poſt mortem ad DEUM feliciter migret.

CAP.

CAP. XXIII.

De ultimo DEI *judicio, & pœnis peccatorum.*

1. Omnibus in rebus finem intuere, & quomodo coram ſevero illo judice ſtaturus ſis, cui nihil occultum eſt, qui nec muneribus placatur, nec injuſtas excuſationes admittit, ſed ex æquo & vero judicat.

O homo nocens! quid DEO reſpondebis, omnia peccata tua ſcienti, qui irati hominis vultum interdum reformidas?

Cur tibi non proſpicis in illîus judicii diem, in quo nemo ab altero excuſari defendive poterit? quippe quiſque ſibi ſatìs magno erit oneri.

Nunc fructuoſus eſt tuus labor, nunc fletus acceptus, nunc exaudiri poteſt gemitus:

2. Patiens homo, dum afficitur injuriâ, magìs ob alterîus improbitatem, quâm ob illatam ſibi injuriam dolet,

Adverſariis ſuis veniam libenter orat, eiſque ex animo ignoſcit,

Ipſe ab aliis veniam petere non cunctatur, & faciliús miſeretur, quam iraſcitur.

Ipſe ſibi vim frequenter facit, carnemque ſuam ſpiritui prorſum ſubjicere conatur.

Atque hæc non differenda, ſed in hâc vitâ, & quidem primo quoque tempore præſtanda ſunt. Sed nos profectò intemperato amore carnis nos ipſos decipimus.

3. Quantò tu tibi magìs nunc indulſeris, carnique obſequutus fueris, tantò poſteà graviores pœnas lues,

Nam in quibus quiſque peccaverit, in iiſdem pro peccati magnitudine punietur.

Ibi ſegnes ardentibus ſtimulis pungentur, ibi epulones acri fame & ſiti cruciabuntur.

Ibi luxurioſi & voluptatum amatores ardenti pice fœtidoque ſulphure perfundentur.

Ibi invidi rabioſorum canum ritu ululabunt.

4. Nullum vitium non afficietur ſuo cruciatu.

Ibi

Ibi ſuperbi omni probro obruentur, & avari miſerrimâ egeſtate vexabuntur.

Ibi erit una hora gravior in pœnâ, quâm hic longum tempus in corrigendis moribus.

Ibi nulla requies, nulla miſeris conſolatio, at hîc eſt interdum doloris intercapedo, & amicorum demulcet conſolatio.

Quamobrem eſto nunc ſolicitus & ob peccata tua doleto, ut in illîus judicii die tutus gaudeas cum beatis.

Tunc enim ſtabunt juſti magnâ cum conſtantiâ adverſus eos à quibus vexati fuerint & oppreſſi.

Tunc ſedebit ad judicandum qui nunc ſe demiſſè ſubjicit hominum judicio.

Tunc magnâ erit fiduciâ pauper & modeſtus, paventibus undique ſuperbis.

5. Tunc videbitur ſapiens in hâc vitâ fuiſſe, qui pro CHRISTO didicit ſtultus & deſpectus eſſe.

Tunc erit toleratæ patienter miſeriæ jucunda recordatio, cum intereà injuſti omnes obmuteſcent.

Tunc gaudebunt omnes religioſi, mœrentibus omnibus irreligioſis.

Tunc magìs exultabit anteà vexatus homo: quàm ſi in perpetuis fuiſſet nutritus deliciis.

Tunc ſplendebit habitus vilis, & obſcurabitur veſtis ſubtilis.

Tunc magìs laudabitur pauperculum domicilium, quàm nunc inauratum palatium.

Tunc plùs juvabit conſtans patientia, quàm univerſa mundi potentia.

6. Tunc magìs extolletur ſimplex obedientia, quàm hominum omnis aſtutia.

Tunc hominem magis exhilarabit munda & bene ſibi conſcia mens, quàm docta philoſophia.

Tunc pluris erit contemptus divitiarum, quàm mortalium omnium theſaurus univerſus.

Tunc tibi majus ſolatium afferet religioſa precatio, quàm eſus cupediarum.

Tunc magìs gaudebis ſervato ſilentio, quàm longâ confabulatione.

Tunc plus poterunt ſancta tua opera, quàm copioſa eloquentia.

Tunc

Tunc jucundior erit ſevera vita, & corrigendorum morum aſperitas, quàm omnis terrena delectatio.

7. Quocircà diſce nunc parva pati, ut tunc à gravioribus liberari queas.

Hîc antè explorato quid poſteà perferre poſſis.

Quôd ſi nunc tantula tolerare nequis, quî poteris tunc æternos ferre cruciatus?

Et ſi nunc tantulus dolor impatientem efficit, quid gehenna tunc faciet?

8. Finge te in hodiernum diem in perpetuis honoribus & voluptatibus vixiſſe, quid tibi iſta omnia profuiſſent, ſi te è viſtigio mori contingeret?

Nonne vides omnia eſſe vana, excepto amore cultuque ſolîus Dei?

Qui DEUM toto corde amat, is nec mortem, nec ſupplicium, nec judicium, nec Orcum metuit:

Quippe cúm perfectus amor tutum ad DEUM aditum præbeat.

At quem adhuc peccare delectat, non mirum eſt, ſi is mortem judiciumque timet.

Expedit tamen ſi te à malo nondum amor revocat. ut ſaltem gehennæ timor coerceat.

Qui verò DEI timorem repudiat, is diu in bono ſtare non poteſt, ſed in diaboli laqueos citò incurrit.

CAP. XXIV.

De ferventi correctione totîus vitæ noſtræ.

1. Eſto in DEI cultu vigilans & diligens, & cur mundum reliqueris, cogitato, nimirum ut DEO viveres, & divinus homo fieres.

Igitur ad proficiendum ardens eſto, nam brevi laborum tuorum mercedem accipies: nec ullus deinceps timor erit aut dolor in tuis finibus.

Paululum nunc laborabis, & magnam requiem, imo perpetuam lætitiam invenies.

Si tu in agendo fidelem te gnavumque perpetuò præſtiteris, DEUS proculdubiò fidelem ſe & locupletem præbebit in remunerando.

Spem

Spem bonam foveto aſſequendæ palmæ: ſed vitanda ſecuritas eſt, ne torpeas aut inſoleſcas.

Extitit aliquando quidam, qui inter metum & ſpem anxius fluctuans, inter precandum ſupplex ſic dicebat: O ſi me perſeveratum eſſe certò ſcirem! ac protinus intus in animo audivit divinum hoc reſponſum: Quid tum poſteà ſi ſcires, velleſne facere?

Agedum, fac quod facere velles, & de perſeverantiâ dubitare noli.

Hâc ille conſolatione confeſtim confirmatus, divinæ ſe commiſit voluntati:

Ita ceſſavit anxia fluctuatio, noluitque curiosè veſtigare, quid ſibi futurum foret, ſed potiús inquirere ſtuduit quidnam DEI voluntati conveniens, eidemque acceptum ac perfectum eſſet, ad opera laudabilia inchoanda atque perficienda.

3. Spem habeto in Domino, & rectè facito, inquit vates, & terram incoles, ejuſque opibus paſcêris.

Unum eſt quod multos à profectu & ferventi ſui correctione retrahit, horror difficultatis, laborque certaminis.

Enimverò illi maximè præ cæteris in virtutibus proficiunt, qui graviſſima quæque, & ſibi maximè, adverſantia, viribus vincere nituntur.

Nam tantò magìs proficit quiſque, Deique gratiam tantò obtinet ampliorem, quantò magìs ſeipſum vincit, & divinâ ope ſubigit.

4. Sed non in omnibus tantundem ineſt ad vincendum & moriendum:

Verùm qui hoc opus diligentiùs urgebit, is valentior erit ad promovendum (etiam ſi plura ſint ei toleranda) quàm alius bene alioquin moratus, ſed ad virtutes ſegnior.

Sunt duo potiſſimùm quæ ad ſui correctionem multum conducunt, videlicet ab iis ſe violenter abſtrahere, in quæ propenſa eſt natura vitioſa, & in id bonum ſummo ſtudio incumbere quo indigeas.

Illa quoque in primis tibi cavenda vincendaque ſunt, quæ tibi in aliis maximè & frequentiſſimè diſplicent.

5. Fac ut tibi ex uſu ſint omnia: ut ſi qua rectè factorum exempla videas aut audias, ad imitandum accendaris.

Sin

Sin aliquid vituperandum animadvertas, caveas ne ipſe idem facias:

Aut ſi quando feciſti, citò teipſum corrigere ſtudeas.

Sicut tu in alios, ſic alii viciſſim in te conjectos habent oculos.

Quàm jucundum & dulce eſt videre ardentes & religioſos homines Chriſtianos, bene moratos & CHRISTI diſciplinæ obtemperantes?

Rurſumq; quàm triſte & gravè eſt videre intemperanter viventes, & ea ad quæ vocati ſunt non exercentes?

6. Imaginem tibi propone crucifixi CHRISTI, teque pudeat, ejus inſpectâ vitâ, qui hactenùs in illo imitando diligentiorem te non præſtiteris, cum tamen Chriſtianam vitam jam diu profeſſus fueris.

Certè religioſus homo, ſi ſe attentè & addictè in ſanctiſſimâ illâ JESU vitâ & ſupplicio exercet, omnia ſibi utilia & neceſſaria ibi abundè inveniet, nec opus eſt ut extra JESUM aliquid melius quærat.

Si JESUS crucifixus nobis in animum veniret, quàm citò & ſatìs docti evaderemus.

7. Ardens homo Chriſtianus juſſa facilè capeſſit atque fert.

Idem ſi negligens & tepidus eſt, calamitatibus aliis ſuper alias premitur, & undique angoribus vexatur,

Quippe qui & interiori conſolatione careat, & exteriorem quærere vetetur.

Et omnino quiſquis CHRISTI diſciplinæ limites excedit, is gravi ruinæ ſubjectus eſt:

Et qui laxiorem & remiſſiorem vitam quærit, is ſemper angitur:

Quia ſemper aliquid eſt quod ei diſpliceat.

8. Propone tibi potiùs ſanctorum illorum CHRISTI apoſtolorum & diſcipulorum ſeveram illam & religionis plenam vitam, & eos tibi imitandos ducito,

De DEI erga te benevolentiâ, quin tibi ad illa vires libenter conceſſurus ſit, dubitare noli.

Hâc viâ, virium ſpeique plenus evades, hâc viâ, cœleſti paſſu ſic illùc contendes, ut humana omnia deſpicias.

9. Utinam nihi faciendum incumberet, quàm ut DEUM toto corde & ore laudaremus, ejuſque præcepta exequeremur.

Utinam mundanis negotiis ſoluti ſola divina ſummâ ope totiſque viribus curaremus.

Nam poſtquam eò pervenit homo, ut à nullâ re mortali ſolatium quærat, tum demum fit, ut ei DEUS verè ſapere incipiat:

Uti omnem rerum eventum boni conſulat, nec rebus ſecundis lætitiâ efferatur, nec afflictis angatur, ſed ſeſe totum DEO confidenter committat.

Hic eſt omnia in omnibus, cui nihil perit aut morltur, ſed omnia vivunt, & ad nutum incunctanter inſerviunt.

Semper finem ſpectato, & perditum tempus nunquam reverſurum memento.

Virtutem quidem ſine ſolicitudine & diligentiâ nunquam aſſequêris.

Quòd ſi tepeſces, in deterius ferentur res tuæ:

Sin ardenti animo operi incumbes, altam pacem invenies, levioremque laborem ſenties, tum ob DEI erate favorem, tum ob tuum virtutis amorem.

Homo ardens & diligens ad omnia paratus eſt.

Majoris eſt laboris reſiſtere vitiis & animi perturbationibus, quam corporis inſudare laboribus.

Qui parva delicta non vitat, is paulatim labitur in majora.

Gaudebis ſemper veſpere, ſi diem impenderis fructuosè.

Tibi ipſi invigila, teipſum excita & admone, teipſum noli negligere, quicquid tandem aliis fiat.

Tantum proficies, quantum ipſe tibi vim intuleris.

DE IMITANDO CHRISTO.

LIBER SECUNDUS.

CAP. I.

De interiore hominis vitâ.

1. REGNUM DEI intus in vobis eſt, inquit DOMINUS.

Converte te toto animo ad DOMINUM, relicto hoc miſero mundo, & inveniet animus tuus requiem.

Diſce exteriora contemnere, & interioribus te addicere, & videbis regnum DEI in te venire.

Eſt enim regnum DEI pax & gaudium in ſpiritu ſancto,

Veniet ad te CHRISTUS, ſuam tibi conſolationem exhibiturus ſi ei ſe dignam intus paraveris manſionem.

Intus enim ſitus eſt omnis ejus ſplendor & pulchritudo, ibi libenter verſatur.

Frequens illi itio eſt ad hominem in ternum, dulcis ſermocinatio, grata conſolatio, multa pax, familiaritas ſingularis.

2. Agedum, anima fidelis, præpara huic ſponſo cor tuum, quo ad te venire & in te habitare dignetur.

Sic enim dicit: Si quis me diligit, is dicta mea exequetur, & ego paterque meus ad eum veniemus, & apud eum degemus.

Da ergo CHRISTO locum, cæteris omnibus ingreſſum ad te denegans:

Illum ſi habebis dives eris & copioſus.

Ipſe tibi proſpiciet, tuaque omnia ita fideliter procurabit, ut in hominibus te ſpem habere nihil ſit opus.

Homines citò mutantur, velociterq; deficiunt, at CHRISTUS in perpetuum manet, ſuiſque conſtanter adeſt ad extremum.

3. Non eſt neque magna fiducia collocanda in homine fragili & mortali, etiam ſi utilis ſit & charus: neque magnoperè dolendum, ſi is interdum adverſetur & contra dicat.

Qui hodie â te ſunt, iidem cras ut adverſentur fieri poteſt, & contrá, quippe qui ſæpe, ut aura, vertantur.

Tuam omnem fiduciam in domino collocato, facitoque ut hunc timeas, hunc ames.

Ipſe tuam cauſam probè aget, & quàm optimè componet.

Non habes hîc durabilem civitatem, & ubicunque es externus es & peregrinus nunquam requiem adepturus, niſi cum CHRISTO intimè conjunctus.

4. Quid hîc circumſpicis, cum non ſit iſte locus tuæ quietis?

In cœleſtibus debet eſſe habitatio tua, ſuntque tibi terreſtria omnia obiter aſpicienda, ut prætereant omnia, neque non tu itidem cum eis.

Sic ea aſpice ut eis non adhæreſcas, ne captus pereas.

Ad ſupremum DEUM ferantur cogitationes tuæ, Chriſtumque precibus ſinè intermiſſione interpellato.

Si ardua cœleſtiaque contemplari neſcis, acquieſce in CHRISTI ſupplicio, inque vulneribus ejus libenter habita.

Si enim ad ſalutaria illa CHRISTI vulnera vibiceſque religiosè confugeris, magnam in rebus adverſis confirmationem ſenties, nec multùm curabis hominum deſpicientiam tui, & facilè eorum calumnias feres.

Ipſemet

Ipſemet CHRISTUS in mundo fuit hominibus deſpectui, & in maximâ neceſſitate â notis & amicis inter probra derelictus.

CHRISTUS ipſe pati voluit & deſpici, & tu de ullo audebis conqueri?

CHRISTUS adverſarios habuit & maledicos, & tu tibi vis omnes amicos eſſe & benedicos?

Unde conabitur patientia tua, ſi adverſi nihil occurrerit?

Si nihil quod tibi contrarium ſit vis pati, quomodo eris amicus CHRISTI?

Adverſa tibi & cum CHRISTO & pro CHRISTO ſerenda ſunt, ſi cum CHRISTO regnare vis.

Si vel ſemel in JESU penetralia verè intrâſſes, ejuſque amoris ardorem vel tantulum deguſtâſſes, non ſolùm tua commoda aut incommoda nihil curares, verùm etiam infamiâ tuâ gauderes:

Facit enim amor JESU ut ſeipſum homo contemnat.

Poteſt amator JESU, & verè interior homo, & intemperantium cupidatum expers, ſeſe ad DEUM liberè convertere, ac ſupra ſeipſum ſpiritu elatus, eo quietè frui.

7. Cui ſapiunt omnia ut reipsà ſunt, non ut dicuntur aut exiſtimantur, is verè ſapiens eſt & à DEO potiùs doctus, quàm ab hominibus.

Qui & intus verſari, & externa parvi pendere ſcit, is nec loca requirit, nec tempora expectat ad religioſas exercitationes uſurpandas.

Citò ſe recolligit interior homo, quippe qui nunquam ſe totum extra effundat.

Non illi obeſt labor exterior, aut occupatio ad tempus neceſſaria: quin ut quæque eveniunt, ſic ille ſe eis accommodat.

Qui intus ritè compoſitus & comparatus eſt, is hominum mirificos perverſoſque mores non curat.

Tantum quiſque impeditur & diſtrahitur, quantum ad ſe res attrahit.

8. Si ritè compoſitus ac probè purgatus eſſes, omnia tibi bono commodoque eſſent.

Ideo tibi multa diſplicent, teque ſæpe perturbant, quia nondum tibimetipſi planè mortuus, nec ab omnibus terreſtribus ſejunctus es.

Animum hominis nihil ſic contaminat & implicat, ut impurus amor rerum creatarum.

Si externarum rerum conſolationes aſpernatus fueris, fiet ut cœleſtia contemplari, & frequenter interiùs exultare queas.

CAP. II.

De modeſtiâ & obedientiâ.

1. Quis à te ſit aut contrà noli magni pendere, ſed illud age & cura, ut tibi in cunctis operibus tuis adſit DEUS, animumque habeas ſibi bene conſcium: ita fiet ut te DEUS probè defendat.

Nam quem is tueri volet, huic nullius perverſitas nocere poterit.

Si tacere patique ſcies, auxilium DOMINI proculdubiò videbis.

Ipſe tui liberandi tempus novit, ideoque te illi debes concredere.

DEI eſt adjuvare, & hominem ab omni probro liberare.

2. Sæpe multum prodeſt ad nos magìs magìſque deprimendos, vitia noſtra ab aliis ſciri atque argui.

Dum ſe homo ob vitia ſua demittit, facilè alios placat, parvoque negotio ſibi iraſcentibus ſatisfacit.

Demiſſum hominem DEUS protegit & liberat: ad demiſſum ſeſe demittit.

Demiſſo multa largitur, eumque poſt ipſius depreſſionem ad gloriam extollit.

Demiſſo arcana ſua pateſacit, eumque ſuaviter ad ſe trahit & invitat.

Demiſſus licet contumeliâ ignominiâque affectus, tamen pacato eſt animo, quippe DEO nixus, non mundo.

Noli te quicquam profeciſſe exiſtimare, niſi te omnium infimum eſſe ſentias.

CAP. III.

De bono & placido homine.

1. Tibimet primo pacem concilia: ita demum cæteros pacificare poteris.

Plus

Plus prodeſt homo placidus, quàm bene doctus.

At contentioſus etiam bonum in malam partem trahit, malum facilè credit.

Bonus & placidus homo omnia in bonam partem convertit.

Qui pacato eſt animo, is de nullo ſiniſtrè ſuſpicatur: At qui ſuâ ſorte contentus non eſt, & variis ſuſpicionibus agitatur, is nec quieſcit ipſe, nec alios quieſcere patitur.

Dicit ſæpe quod non debet, & omittit quod fieri expediret.

Quid aliorum ſit officii conſiderat, ipſe ſui negligens.

Quarè tuum officium in primis curato: ita demum alterîus quoque officium meritò curabis.

Tu facta tua excuſare ac tolerare probè nôſti, & aliorum excuſationes non admittis.

Æquius eſſet ut teipſum accuſans, alterum excuſares.

Si ferri vis, ferto tu viciſſim alterum:

Vide quàm procul abſis adhuc à verâ charitate atque modeſtiâ, quæ nulli, niſi ſibimetipſi, indignari iraſcive novit.

Cum bonis & manſuetis rem habere haud magnum eſt.

Quippe cum id omnibus naturaliter jucundum ſit, & pacem quiſque exoptet, ſibique conſentientes plus cæteris diligat.

Sed cum duris & perverſis, nobiſque adverſantibus, aut malè moratis, pacatè poſſe vivere, hoc magni fortiſque viri eſt, & magnâ laude digni.

Sunt qui & ipſi ſecum & cum aliis pacem colunt.

Sunt qui nec ipſi pace fruuntur, nec alios eâdem frui ſinunt.

Graves illi quidem cæteris, ſed ſibimetipſis ſemper graviores.

Sunt & qui tum ſeipſos in pace retinent, tum alios ad pacem reducere ſtudent.

Cæterùm omnis pax noſtra in hâc vitâ, potiùs in modeſtâ tolerantiâ ponenda eſt, quàm in non ſentiendo adverſa.

Quò quiſque magìs adverſa pati novit, eò majore pace fruitur.

Idem & victor est sui, & dominus mundi, & amicus CHRISTI, & hæres cœli.

CAP. IV.

De mentis puritate, intentionisque simplicitate.

1. Duabus alis homo supra terrestria attollitur, simplicitate videlicet & puritate.

Simplicitas intentionis, puritas affectionis est: illa DEUM intendit, hæc apprehendit & gustat.

Nulla te bona actio impediet, si animum habebis ab omni intemperato affectu liberum.

Si nihil aliud quàm DEI voluntatem & alterius utilitatem intendes & quæres, fruêris animi libertate.

Si rectus esset animus tuus, esset tibi universa rerum natura speculum vitæ, & liber sanctus doctrinæ.

Nam nulla tam parva tamque vilis res est, quæ DEI bonitatem non repræsentet.

2. Quòd si bonum parumque animum haberes, omnia sinè impedimento videres, & probè perciperes.

Purus enim animus & cœlum penetrat & Orcum:

Ac qualem quisque animum habet, sic & de rebus externis judicat.

Si usquam gaudium est, eo fruitur puri cordis homo.

Rursum si usquam est calamitas & angustia, eam meliùs novit nemo quam animus sibi malè conscius.

Sicut ferrum conjectum in ignem rubiginem amittit, totumque candens efficitur: Sic homo ad DEUM se totum convertens, torporem exuit, & in novum hominem mutatur.

Tepescens homo vel tantulum laborem refugit, & externam ambit consolationem.

Idem si seriò seipsum vincere, divinâque viâ viriliter ingredi cœpit, fit ut quæ prius gravia sentiebat, eadem nunc levia ducat.

CAP. V.

De ſui conſideratione.

1. Nobis ipſis nimis credere non debemus: nam ſæpe & dotes nobis & ſenſus deeſt.

Exiguo lumine præditi ſumus, & idipſum negligentiâ facilè amittimus.

Sæpe etiam tam cæco eſſe nos animo non advertimus: ſæpe & peccamus, & peccatum inſuper pejus excuſamus, & interdum cupiditate perciti, zelum putamus.

In aliis parva reprehendimus: ipſi noſtra majora præterimus.

Quæ ab aliis nobis inferuntur, ea facilimè ſentimus & magni pendimus: quid à nobis ferant alii non advertimus.

Si quis ſua bene ritéque perpenderit, is cur de altero graviùs judicet cauſam non habebit.

2. Interior homo ſuiipſius curam omnibus curis anteponit: & qui ſibimetipſi diligenter intendit, is facilè de altero tacet.

Interior & religioſus nunquam eris, niſi de altero filebis, & in teipſum in primis intueberis.

Si tibi & DEO totus intendes, parùm te movebunt quæ extrinſecus accident.

Ubinam es, dum ipſe tibi præſens non es? aut poſtquam omnia percurriſti, quid te neglecto profeciſti?

Ut veram pacem & concordiam adipiſcaris, neceſſe eſt ut omnibus poſtpoſitis te ſolum ob oculos habeas.

3. Multùm proficies, ſi omni humanâ curâ ſuperſedebis: & multùm decreſces, ſi quid humanum magnifacies.

Nihil altum, nihil magnum, nihil gratum, nihil acceptum tibi ſit, niſi quod aut planè DEUS, aut DEI ſit:

A rebus creatis quicquid ſolatii affertur, id totum inane ducito.

DEI amans anima præ DEO deſpicit univerſa.

Solus DEUS æternus, immenſus, implens omnia, ſolatium eſt animæ, & vera cordis lætitia.

CAP.

CAP. VI.

De bonæ conſcientiæ lætitiâ.

1. Boni viri gloria in animi ſibi bene conſcii teſtimonio poſita eſt.

Eſto tibi bene conſcius, & perpetuâ fruêris lætitiâ.

Bene ſibi conſcius animus, & plurima ferre poteſt, & inter adverſa etiam exultare lætitiâ.

At malè ſibi conſcius ſemper timidus eſt & inquietus.

Suaviter requieſces ſi te animus tuus non reprehendet.

Noli lætari niſi cum bene feceris.

Mali nunquam nec verâ lætitiâ fruuntur, nec animi pacem experiuntur,

Quippe cum impii (ut ait DOMINUS) ſint pacis expertes.

Quòd ſi ſe in pace degere, nec malis invadendos, nec quemquam ſibi nocere auſurum dixerint, eis ne credito.

Nam tanta in eos repentè exiſtet ira DEI, ut & in nihilum redigantur eorum actiones, & pereant cogitationes.

2. De calamitate gloriari amanti difficile non eſt: ſic enim gloriari, eſt de DOMINI curâ gloriari.

Brevis eſt gloria quæ ab hominibus vel tribuitur, vel accipitur, humanamque gloriam ſemper comitatur triſtitiâ.

Bonorum gloria in ipſorum conſcientiâ, non in hominum ore ſita eſt.

Juſtorum lætitia & de DEO & in DEO eſt, eorumque gaudium de veritate.

Qui veram æternamque gloriam cupit, is temporariam non curat:

Qui verò temporariam aut quærit aut non ex animo comtemnit, is omnino non amat cœleſtem.

Magnam habet animi tranquilitatem qui nec laudes nec probra curat.

3. Facilè ſorte ſuâ contentum pacatumq; ſe præbet is, cujus conſcientia munda eſt.

Neque ſanctior es ſi laudaris, neque deterior ſi vituperaris:

Id

Id ipſum es quod es, neque major dici potes, quàm quantus DEI judicio es.

Si attendes quid intus in animo ſis, non curabis quid de te foris loquantur homines.

Homo vultum, DEUS animum videt; homo facta, DEUS conſilia penſat.

Semper bene facere, & ſeipſum parvi pendere, modeſti amici indicium eſt.

Nullius humanæ rei ſolatium admittere, ſingularis ſinceritatis & intimæ fiduciæ argumentum eſt.

4. Qui nullum aliunde de ſe teſtimonium quærit, non dubium eſt quin is ſe totum DEO commiſerit.

Non enim qui ſeipſum commendat, is probandus eſt, inquit Paulus, ſed quem DEUS commendat.

Habere cum DEO negotium in animo, nec ullâ affectione extrinſecus agitari, ſtatus eſt hominis interioris.

CAP. VII.

De JESU *ſuper omnia amando.*

1. Beatus qui intelligit quid ſit JESUM amare, & ſeipſum propter JESUM contemnere.

Ob diligendum relinquendus eſt dilectus, quandoquidem vult JESUS ſe ſolum amari ſupra omnia.

Eſt humanarum rerum dilectio fallax & inſtabilis: at JESU fidelis & durabilis.

Humanæ rei qui adhæret, is cum caduco caſurus eſt, at JESUM qui amplectitur, is in perpetuum conſiſtit.

Illum dilige, ejus amicitiam retine, qui omnibus diſcedentibus non ſit te derelicturus, neque tandem perire paſſurus.

Ab hominibus, velis nolis, aliquando divellêris:

2. Tum vivens tum moriens adhæreſce JESU, ejuſque fidei te committe, qui omnibus deficientibus ſolus tibi opem ferre poteſt.

Eſt ille tuus amicus eo ingenio ut alienum non admittat, ſed ſolus animum tuum ſibi vendicet, & in ejus ſolio tanquam rex ſedeat.

Quòd ſi rerum omnium humanarum ſocietatem abjicere ſcires, libenter tecum habitaret JESUS.

Penè totum perditum invenies quicquid extra JESUM in quemcunque impenderis.

Noli confidere aut inniti nutanti calamo: nam mortales omnes herba ſunt, & eorum omnis gloria floris inſtar cadit.

3. Facilè decipieris, ſi duntaxat in hominum ſpeciem oculos conjeceris.

Nam ſi in aliis ſolatium lucrumque tuum quæres, ſæpè detrimentum patiêre.

Si JESUM in omnibus quæres, JESUM utique invenies: ſin teipſum quæres, teipſum equidem invenies, ſed ad tuam perniciem.

Nam ipſe ſibi quiſque plus nocet, ſi JESUM non quærit, quàm univerſus orbis, omneſque adverſarii.

CAP. VIII.

De familiari amicitiâ JESU.

1. Dum JESUS adeſt, bene ſe habent omnia, nec quicquam difficile videtur: eodem abſente omnia dura ſunt.

JESU in hominis animo non loquente, quævis conſolatio parum habet momenti:

Eodem vel unum verbum loquente, mera ſentitur conſolatio.

Sic Maria Magdalena de loco ſurrexit in quo flebat, ſimulatque magiſtrum adeſſe, ipſamque vocare ei Martha nunciavit.

Felix hora quâ JESUS à lachrymis vocat ad gaudium ſpiritûs.

Quàm aridus & durus es ſinè JESU? quàm inſipiens & vanus ſi cupis aliquid extra JESUM? major profectò jactura, quàm ſi totum mundum perderes.

Quid poteſt conferre mundus ſinè JESU? Eſſe ſinè JESU, acerba mors: cum eodem eſſe, vita dulcis eſt.

Si tecum erit JESUS, nullus nocere poterit inimicus.

JESUM qui invenit, bonum theſaurum invenit, vel potiùs ſummum bonorum, eundem qui amittit, nimium amittit.

Quid

Quid dixi nimium? plus amittit, quàm ſi univerſum orbem amitteret.

Sinè JESU qui vivit, pauperrimus eſt: cum JESU cui bene convenit, ditiſſimus eſt.

3. Cum JESU verſari magnæ artis eſt, eundemque ſcire retinere, magnæ prudentiæ.

Eſto modeſtus & placidus, & aderit JESUS.

Eſto religioſus & quietus, & tecum permanebit JESUS.

Eundem facilè fugaveris, ejuſque gratiam amiſeris, ſi ad exteriora deflexeris.

Quòd ſi illum fugatum amiſeris, ad quem tunc confugies? aut quem tunc quæres amicum?

Sinè amico quidem diu vivere non potes: quòd ſi JESUS tibi præ cæteris omnibus amicus non erit, ſupra modum dolebis.

Itaque ſtultè facis, ſi ulli alii confidis, aut alio lætaris.

Præſtat vel totum orbem, quàm unum JESUM habere infenſum.

Quamobrem omnium qui chari ſunt, ſit JESUS longé dilectiſſimus.

4. Cæteri propter JESUM, JESUS propter ſeipſum diligatur.

Solus JESUS CHRISTUS ſingulariter eſt amandus, qui ſolus amicorum bonus & fidelis inveniatur.

Propter hunc & in hoc tibi chari eſſe debent, tùm amici, tum inimici,

Idemque pro omnibus illis orandus eſt, ut eum omnes cognoſcant & diligant.

Nunquam cupias ſingulariter laudari & amari: hoc enim DEI eſt, qui parem non habet.

Neu velis ut cujuſquam animus tibi ſit addictus, neu tu in cujuſquam amore occuperis: ſed & in te & in omnibus bonis viris ſit JESUS.

5. Mundum liberumque animum habeto, & ab omni humanarum rerum impedimento vacantem.

Nam mundus ſis oportet, & ſincerum animum ad JESUM afferas, ſi vis quàm ſuavis ſit DOMINUS videre.

Eò nunquam pervenies, niſi ejus favore præventus & attractus, ut omnibus abolitis & abdicatis ſolus ſoli copuleris.

Nam si Dei favor homini intervenit, fit ut nihil non possit homo: idem si discessit, pauper est & infirmus, & quasi tantum ad flagella relictus.

Quæ dum fiunt, dejici non debes, aut desperare, sed erga Dei voluntatem æquum animum gerere, omnesque casus tuos ad Jesu Christi laudem perpeti.

Nam hyemem sequitur æstas & post noctem redit dies, & tempestati succedit magna serenitas.

CAP. IX.

De absentiâ solatii.

1. Non arduum est, humanum contemnere solatium, dum adest divinum.

Sed tum humano tum divino posse carere solatio, & ob Dei gloriam animi exilium libenter ferre, & nullâ in re sibi studere, aut meritum suum spectare, hoc demum magnum est.

Quid magni est, si dum Dei favor adest, tu hilaris es & religiosus? quis illam horam non optet?

Suaviter equitat, quem Dei gratia portat:

Quid mirum, si onus non sentit, qui portatur ab omnipotente, & ducitur à summo ductore?

2. Libenter alicujus rei solatio adhærescimus, & difficulter homo seipso exuitur.

Multùm & diu certandum est homini, antequam discat seipsum plenè superare, suosque sensus omnes ad Deum trahere.

Quandiu seipso nititur homo, facilè delabitur ad humana solatia:

Sed Christi verus amator, & studiosus virtutum sectator, ad solatia illa non declinat,

Nec tales sensuum dulcedines quærit, sed potiùs vehementes exercitationes, & pro Christo duros labores.

3. Si quando tibi spirituale solatium divinitùs datur, id tu cum gratiarum actione accipito, & Dei munus, non meritum tuum, esse scito, neve eò superbito.

Noli dono nimiùm gaudere, aut inaniter insolescere,

Sed

Sed esto potiùs tantò modestior, & in cunctis actionibus tuis cautior atque timidior.

Nam præteribit tempus illud solatii, sequeturque tentatio.

Igitur sublato solatio ne protinus desperato, sed cœlestem opem cum modestiâ & patientiâ expectato.

Potest enim DEUS ampliore te & dono & consolatione iterum afficere.

Neque verò novum istud est, aut insolens, expertis viam DEI.

Siquidem præcipuæ sanctitatis homines, priscique vates, hujusmodi vicissitudinem sæpe sunt experti.

4. Itaque quidam divinâ ope fultus ita dicebat: Equidem cum in tantâ fælicitate essem, nunquam mihi labefactandus videbar.

Eâdem sublatâ quid sibi evenerit, subjungit his verbis: Deinde te vultum tuum abdente perturbatus sum.

Interèa tamen nequaquam desperat, sed tantò vehementiùs DOMINUM orat, atque ita dicit: Invocavi te, DOMINE, supplicavi DOMINO.

Tandem supplicationis suæ fructum repotrat, sequè exauditum testatur dicens, Exaudivit DOMINUS, meique misertus est.

Tu meum mœrorem in chorum vertisti, meque exutum centone, amicivisti gaudio.

Quòd si hæc tantæ sanctitatis viris contigerunt, nobis humilibus & inopibus desperandum non est, si modó in frigore, modò in ardore sumus: quandoquidem spiritus venit abitque arbitratu suo.

Eam ob causam dicit Jobus, Eum tanti facis, ejus ut rationem habeas, eumque quotidie cures, & per singula momenta explores.

5. Quânam ergo in re spem habere, aut cui confidere debeo, nisi soli illi summæ DEI misericordiæ gratiæque cœlesti?

Nam licet adsint homines boni religiosique fratres, & amici fideles, aut sancti libri & elegantes sermones, aut dulces cantus & carmina, omnia hæc parùm juvant, parúm arrident, si divinâ ope destitutus, meæ sum relictus inopiæ.

Tunc nullum est melius remedium, quàm patientia & abnegatio mei secundum DEI voluntatem.

6. Equidem in nullum unquam incidi religioſum hominem, qui non aliquando ſenſerit ardoris diminutionem:

Nec extitit ullus unquam vir ſanctus tam altè raptus & illuminatus, quin is vel citiùs, vel ſeriùs aliquando fuerit tentatus.

Non eſt dignus altâ DEI contemplatione, qui pro DEO non fuit exercitatus aliquâ miſeriâ.

7. Solet præcedens tentatio ſequentis conſolationis eſſe ſignum.

Nam iis qui tentationibus explorati ſunt, cœleſtis promittitur conſolatio.

Qui vicerit, inquit, dabo ei edere de arbore vitæ.

Et datur conſolatio divina, ut ſit homo fortior ad adverſa perferenda.

Et ſequitur tentatio, ne bono ſuperbiat.

Non dormit diabolus, nec adhuc mortua eſt caro:

Ideoque nunquam intermittito teipſum ad certamen præparare: nam à dextrâ ſiniſtrâque ſunt hoſtes irrequieti.

CAP. X.

De gratitudine erga DEI *beneficia.*

1. Quid quæris quietem, cum natus ſis ad laborem?

Dede te potiùs patientiæ, quàm conſolationi, & cruci portandæ quam lætitiæ.

Quis vel mundanus homo non libenter conſolatione ſpirituali ſemper fruatur, ſi ſemper potiri queat?

Quippe quæ omnibus mundi deliciis carniſque voluptatibus antecellat.

Nam omnes mundanæ deliciæ aut turpes ſunt aut vanæ:

At ſpirituales ſolæ jucundæ, ſolæ honeſtæ, ex virtutibus progenitæ, & à DEO puris infuſæ mentibus.

Sed ejuſmodi ſunt divina hæc ſolatia, ut eis nemo ſuo arbitrio frui queat.

2. Multùm adverſatur cœleſti auxilio falſa libertas animi, nimiaque ſui confidentia:

DEUS bene facit, qui in hominem ſolatii beneficium conferat:

Sed

Sed homo malè facit, qui non totum DEO cum gratiarum actione acceptum ferat.

Hinc fit ut in nos influere divina dona ideo nequeant, quia ingrati sumus in authorem, nec omnia refundimus in fontis originem.

Gratiam enim qui habet novam provocat: & à superbè ingratis auferri solet, quod in modestè gratos conferatur.

3. Nolo solatium quod mihi auferat compunctionem; nec affecto rerum perspicientiam quæ me evehat in superbiam.

Non enim quicquid altum est, idem & sanctum: nec omnis cupiditas pura est:

Nec quicquid dulce, idem & salubre: nec quicquid homini charum, idem & DEO gratum.

Libenter ea beneficia accipio, quibus modestior timidiorque reddar, & ad meipsum relinquendum paratior.

Qui acceptis à DEO beneficiis, & iisdem posteà subtractis doctus atque castigatus est, is sibi nihil audet boni arrogare, sed potiùs inopem se nudumque confitetur.

4. Da DEO quod DEI est, & tibi ascribe quod tuum est:

Hoc est, DEO gratias pro beneficiis age, tibi verò culpam tribue, & pro culpâ pœnas deberi censeto.

Habeto te semper infimo loco, & tibi dabitur summus: nam sinè infimo summus non constat.

Quos DEUS nomine sanctitatis pro summis habet, ii seipsos pro minimis habent:

Quantòque sunt gloriosiores, tantò se gerunt summissiùs, pleni veritate & gloriâ cœlesti, non vanæ gloriæ cupidi.

Qui DEO nixi consistunt, ii ut insolescant fieri nullo modo potest:

Qui DEO ascribant quicquid boni adepti sunt, ii mutuam gloriam non ambiunt,

Sed eam quæ à solo DEO est volunt, Deumque, tum in se, tum in omnibus cæteris sanctis hominibus laudari supra omnia cupiunt, semperque eòdem tendunt.

5. Quocircà gratum te in parvis præstato, & dignus eris qui majora consequare.

Sint tibi vel minima viliſſimaque dona pro maximis & eximiis.

Nam ſi datoris dignitas ſpectatur, nullum donum aut munus parvum aut vile videri debet.

Non enim parvum munus eſt quod à ſummo DEO donatur,

Si vel pœnas & verbera donet, id gratum eſſe debet; utpote cum ſemper ad ſalutem noſtram faciat quicquid nobis uſu venire permittit.

Qui DEI gratiam retinere cupit, is ſe & gratum pro collatis & patientem ſublatis beneficiis præbeto,

Utque redeant orato, & ne amittat cautus & modeſtus eſto.

CAP. XI.

De paucitate amatorum crucis JESU.

1. Habet nunc JESUS regni ſui amatores multos: ſed crucis geſtatores paucos:

Habet conſolationis cupidos multos, ſed calamitatis paucos:

Menſæ ſocios invenit frequentes: ſed continentiæ paucos.

Cum CHRISTO gaudere volunt omnes: ſed cum eodem adverſa ferre pauci.

JESUM multi ad panis uſque fractionem ſequuntur: ſed ad ſupplicii calicem potandum pauci:

Ejus miracula venerantur multi: ſed crucis ignominiam ſequuntur pauci.

JESUM multi diligunt quandiu adverſa non contingunt: eundem multi laudant & gratias agunt, quandiu aliquid ſolatii ab eo accipiunt.

Idem ſi ſe abſcondit, & pauliſper eos relinquit, aut in querimonias aut in animi dejectionem nimiam cadunt.

At qui JESUM propter JESUM, non propter ullum ſuum ipſorum ſolatium, diligunt, illi eum in calamitatibus & animi angoribus, æquè ac in ſummis ſolatiis concelebrant,

Eique ſemper gratias agunt, etiam ſi ille omnem eis conſolationem deneget.

Tantum poteſt merus amor JESU nullo privato commodo aut amore ſui permixtus.

Mercenarii dicendi ſunt qui ſemper quærunt ſolatia: Sui magis quàm CHRISTI amatores eſſe perſpicuum eſt, qui ſua commoda lucraque ſemper cogitant.

Gratis quidem ſervire DEO qui velit quotus quiſque eſt? aut qui ſit ita ſpiritualis ut omnibus humanis rebus ſit nudatus?

4. Verè animo pauperem, & ab omnibus mundanis rebus nudum quis inveniat?

Precioſum illum, & ab ultimis uſque orbis finibus petendum?

Si vel omnes facultates ſuas impendat nihil homo adhuc egit:

Si gravi ſe peccatorum pœnitentiâ caſtiget, adhuc parum eſt:

Si ſcientiam omnem percipiat, adhuc longè abeſt:

Si ſingulari virtute, ardentiſſimâque ſit religione præditus, adhuc multum ei deeſt, unum ſcilicet, quod ei ſummè neceſſarium eſt.

Sed quidnam illud tandem? nimirum ut cæteris omnibus relictis ſeipſum relinquat, totuſque ex ſeipſo egreſſus, nihil privati amoris retineat.

5. Quum omnia fecerit quæ facienda ſciverit, nihil ſe feciſſe ſentiat,

Neve magni pendet quòd magnus haberi poſſit, ſed verè inutilem ſervum ſe pronunciet,

Quum feceritis omnia quæ vobis præcepta ſunt, tamen ita dicitote: Servi ſumus inutiles.

Tum demum animo inops & nudus erit, eique cum vate illo dicere licebit, Solus & inops ego ſum.

Et tamen illo nemo ditior, nemo liberior, nemo potentior, qui & ſe & omnia relinquere ſciat, & ad infima ſe dejicere.

CAP. XII.

De CHRISTI *cruce ferendâ.*

1. Durum multis videtur dictum hoc, Abnega temetipſum, tolle crucem tuam, & JESUM ſequere.

Sed

Sed multò durius erit illud ultimum, Ite hinc execrabiles in ignem æternum.

Qui enim nunc libenter audiunt & ſequuntur dictum crucis, ii tunc non horrebunt triſtem illam æterni ſupplicii ſententiam.

Atque hoc erit ſignum crucis in cœlo, quum DOMINUS ad judicandum veniet.

Tunc omnes ſervi crucis, qui vitam cruci ſixocongruam vixerint, ad CHRISTUM accedent judicem cum magnâ fiduciâ.

2. Quid igitur crucem tollere dubitas per quam itur ad regnum?

In cruce ſalus eſt, in cruce vita, in cruce præſidium adverſus hoſtes,

In cruce infuſio ſupernæ ſuavitatis, in cruce robur mentis, in cruce gaudium ſpiritûs,

In cruce virtus ſumma, in cruce perfectio ſanctitatis.

Abſque cruce nec animæ ſalus, nec eternæ vitæ ſpes eſt.

Tolle ergo crucem tuam, & ſequere JESUM, & ibis in vitam æternam.

Proceſſit ille ferens crucem ſuam, & in cruce mori cupias.

Nam ſi unà cum eo mortuus fueris, unà etiam vives: & ſi ſocius fueris ſupplicii, ſocius eris & gloriæ.

In cruce atque in moriendo ſita ſunt omnia,

Nec ad vitam veramque pacem animi ulla alia via eſt quàm crucis, & quotidianæ enectionis ſui.

Quocumque te vertas, in quamcumque partem conjicias oculos, nullum uſquam ſuprá infráve vel alteriorem vel tutiorem viam invenies, quam crucis.

Omnia arbitrio judicioque tuo componas licèt atque compares, fieri non poterit quin tibi vel volenti vel invito ſemper ſit aliquid patiendum, ſemperque in crucem incurras.

Aut enim corporis dolorem experiêre, aut animi ægritudine cruciabere.

4. Interdum à DEO derelinqueris, interdum ab altero exerceberis:

Et quod gravius eſt, ſæpe tibimetipſi gravis eris:

Idque ita ut nullo remedio queas aut ſolatio liberari, quin tibi, quamdiu volet DEUS, id ſit perferendum.

Vult enim DEUS ut miſeriam ſinè conſolatione pati diſcas, eique te totum ſubjicias, & modeſtior calamitate fias.

CHRISTI ſupplicium nemo ſic animo ſentit, ut is cui ſimilia pati contingit.

Crux igitur ſemper parata eſt, & ubique te manet, nec effugere potes, quocunque curras:

Nam quocunque veneris, teipſum tecum portas, & ſemper teipſum invenies.

Converte te ſurſum, converte deorſum, converte extrorſum, & introrſum ubicumque crucem invenias,

Neceſſe eſt ut ubicumque patientiam teneas, ſi animi pace frui, & perpetuam obtinere vis coronam.

Si crucem libenter portabis, te portabit, & ad optatum finem perducet, ubi videlicet patiendi finis erit.

Sin invitus portabis, onus tibi facies, & teipſum magis gravabis, & tamen ferendum erit.

Si crucem unam abjices, in alteram profectò incurres, & quidem forſitan graviorem.

6. Téne ſperas evaſurum quod nulli mortalium licuit declinare?

Quis ſanctorum virorum in orbe ſine cruce fuit.

Ipſe dominus noſter JESUS CHRISTUS nullam horam fuit expers doloris & cruciatûs, quandiu in hoc orbe vixit.

Oportebat enim CHRISTUM pati & à mortuis reſurgere, atque ita gloriam ſuam inire.

Et tu aliam viam quæres, ac non regiam hanc viam crucis?

7. Tota vita CHRISTI crux fuit & cruciatus, & tu tibi requiem quæres?

Erras, erras ſi aliud quæris quam calamitatum perpeſſionem: quippe cum tota hæc vita mortalis ſit circunſepta crucibus.

Ac quantò quiſque in rebus divinis majores progreſſus habet, tantò ſæpè in graviores cruces incidit.

8. Neque tamen iſte tam multis calamitatibus preſſus, caret levamento conſolationis,

Et hâc cruce ſuâ uberem fructum percipere ſe ſentit.

Adeo-

Nam dum ſe cruci ſponte ſubjicit, fit ut omne calamitatis onus in divinæ conſolationis fiduciam convertatur:

Ac quantò magis labefactatur calamite caro, tantò magis animi conſolatione corroboratur ſpiritus.

Adeòque nonnunquam confirmatur ſenſu calamitatis & rerum adverſarum (tantus eſt amor ſimilitudinis crucis CHRISTI) ut dolore & miſeriâ vacare non optet:

Quoniam tantò ſe DEO acceptiorem eſſe credit, quantò plura & graviora pro eo ferre poteſt.

Neque verò fit illud hominis virtute, ſed CHRISTI beneficio, quod tantum poteſt, tantumque perficit in carne fragili, ut quod naturaliter ſemper abhorret & fugit homo, id ardore ſpiritûs aggrediatur & amet.

9. Non humanæ facultatis eſt crucem ferre, crucem amare, corpus domare & ſubigere, fugere honores, libenter ferre contumelias, ſeipſum deſpicere & deſpici optare, adverſa quæque cum damnis perpeti, & nihil proſperitatis in hoc orbe cupere.

Horum tu nihil tuo marte poteris, ſi à teipſo pendebis:

Sin DOMINO confides, dabitur tibi de cœlo fortitudo, tuæque ditioni ſubjicietur mundus & caro.

Quin ne Diaboli quidem inimicias timebis, ſi fide armatus, & JESU cruce ſignatus eris.

Quamobrèm applica te, ſicuti fidelem bonumque CHRISTI ſervum decet, ad ferendam viriliter crucem DOMINI tui, pro te præ amore in crucem ſublati.

Paratus eſto ad toleranda multa adverſa & varia incommoda in hâc vitâ:

Siquidem ſic tecum agetur ubicunque deges, eritque tibi omnino hæc ferenda conditio ubiubi latebis,

Nec ulla uſquam via eſt evadendi, quin ea perpetienda eſt.

Tu DOMINI calicem avidè pota, ſi ejus amicus & conſors eſſe cupis:

Quod ad conſolationes attinet, eas DEO committe, iis ipſe utatur arbitrio ſuo.

Tu ferendis calamitatibus deditus eſto, eaſque pro maximis ſolatiis ducito.

Neque enim pares ſunt hujus temporis calamitates futuræ gloriæ, quâ ſumus aliquando afficiendi, etiam ſi ſolus tu omnes perferre poſſes.

11. Poſtquam eò perveneris ut tibi pro CHRISTO adverſa ferre dulce ſit & jucundum, tunc tecum bene agi exiſtimato, qui cœleſte regnum inveneris in terris. Rurſum quamdiu ferre gravabetis, & fugitabis, tamdiu malè tecum agetur.

12. Sin te ad officium tuum, hoc eſt ad patiendum moriendumque applicabis, brevi ſublevaberis, & pacem invenies.

Etiamſi vel in tertium cœlum cum Paulo raptus fueris, non ideo exploratum habebis, nihil tibi adverſi eſſe eventurum.

Ego (inquit JESUS) ei oſtendam quantum ei ſit meo nomine patiendum.

Itaque ut patiare neceſſe eſt, ſi JESUM diligere, & ei perpetuò ſervire placet.

13. Atque utinam dignus ſis qui pro JESU nomine aliquid patiaris:

Quanta inde & tibi gloria, & ſanctis omnibus lætitia, & hominibus utilitas exiſtet?

Nam patientiam commendant omnes licèt pauci pati velint.

Magna cauſa eſt cur pro CHRISTO paululum pati velis, quum multò graviora patiare pro mundo.

14. Illud certò ſcito, tibi moriendo vivendum eſſe, ac quantò quiſque ſibi magis moritur, tantò eundum DEO magis viviſcere.

Nemo aptus eſt ad comprehendenda cœleſtia, niſi qui ſe ſubmiſerit ad adverſa pro CHRISTO ferenda.

Nihil vel DEO acceptius, vel tibi ſalutarius in hâc vitâ, quàm libenter pati pro CHRISTO:

Adeò ut ſi tibi detur optio, malle debeas pro CHRISTO adverſa pati, quàm multis conſolationibus recreari:

Ita enim & CHRISTO & omnibus ejus cultoribus ſanctis ſimilior exiſtes.

Neque animi in copiâ voluptatum & conſolationum ſitum eſt meritum noſtrum officiique profectus, ſed potiùs in gravibus malis calamitatibuſque perferendis.

15. Quod ſi quid melius aut homini ſalutarius eſſet quam adverſa pati, utique CHRISTUS id & verbis & factis oſtendiſſet.

Nunc

Nunc & discipulos sectatores suos, & omnes sui sequendi cupidos manifestò ad crucem ferendam hortatur in hunc modum:

Si quis post me venire vult, abneget semetipsum, tollat crucem suam & me sequatur.

Igitur omnibus perlectis & exploratis sit hæc orationis conclusio, Per multas calamitates nobis in DEI regnum intrandum est.

DE

DE IMITANDO CHRISTO.

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

De interiore CHRISTI *collocutione cum animâ fideli.*

AUDIAM quod in me loquatur DOMINUS DEUS. Beata anima, quæ loquentem in ſe DOMINUM audit, & ex ejus ore ſermonem conſolationis accipit.

Beatæ aures quæ divini ſuſurri ſonitum accipiunt, & hujus mundi ſuſurrationes nihil advertunt.

Beatæ planè aures, quæ non foris ſonantem vocem auſcultant, ſed loquentem interiùs docentemque veritatem.

Beati oculi qui exterioribus clauſi, interioribus ſunt intenti.

Beati qui ad interiora penetrant, & ad capienda arcana cœleſtia magis magiſque quotidianis exercitationibus ſeſe ſtudent præparare.

Beati qui DEO vacare geſtiunt, & ab omni humano impedimento ſe excutiunt.

Hæc animadverte, ô anima mea, & cupiditates excludе, ut quid in te loquatur DOMINUS DEUS, audire queas.

Hæc dicit amicus tuus: Ego ſalus, ego pax, ego vita tua ſum: mihi adhære, & pacem invenies.

Omitte omnia mortalia, & quære æterna.

Quid enim ſunt omnia temporalia, niſi fallaciæ? aut quid conducunt omnia creata, ſi à creatore deſeraris?

Quare, omnibus abdicatis, creatori tuo accepta ſis ac fidelis, ut veram conſequi valeas beatitudinem.

CAP. II.

Veritatem intus loqui ſinè ſtrepitu verborum.

1. Loquere, DOMINE: audit enim ſervus tuus.

Servus tuus ego ſum: da mihi intellectum, ut decreta tua diſcam.

Inclina animum meum ad verba oris tui, fluente roris inſtar oratione tuâ.

Dicebant olim Iſrælitæ Moſi: Alloquere tu nos, & audiemus: non DOMINUS, ne moriamur.

Ego verò non ſic, DOMINE, non ſic oro: ſed potiùs cum Samuele vate ſummiſsè cupidèque ſic obſecro, Loquere, DOMINE: audit enim ſervus tuus:

Ne me Moſes, aut reliquorum vatum aliquis alloquatur: ſed tu me potiùs alloquere, DEUS, inſpirator & illuminator omnium vatum,

Tu me ſolus ſinè illis potes inſtruere: cùm illi contrà ſinè te nihil profecturi ſint.

2. Poſſunt illi quidem verba ſonare: ſed ſpiritum non conferunt.

Pulcherrimè dicunt illi quidem: ſed te tacente animum non accendunt.

Literas illi tradunt ſed tu ſententiam aperis.

Arcana illi profantur: ſed conſignatorum intellectum tu reſeras.

Mandata illi eloquuntur: ſed tu ad eadem exequenda adjuvas.

Illi viam oſtendunt; tu ad eandem perambulandam das vires.

Illi foris tantùm rem agunt: tu animos instruis & illuminas.

Illi extrinsecùs irrigant: tu fœcunditatem das.

Illi verbis clamant: tu audienti tribuis intelligentiam.

3. Quamobrèm non Moses me alloquatur, sed tu DOMINE, mi DEUS, æterna veritas, ne moriar & infructuosus efficiar:

Nè sit duntaxat extrinsecús admonitus, ac non etiam intus accensus fuero, mihi ad pœnam conferat auditus sermo, non ad rem collatus: cognitus, non amatus: creditus, non servatus.

Igitur tu loquere, DOMINE: audit enim servus tuus.

Æternæ vitæ verba tu habes: alloquere me, quod & animo meo consolationem, & toti vitæ correctionem afferat, & tibi gloriam honoremque pariat immortalem.

CAP. III.

DEI *verba summissè esse audienda, eáque à plerisque non ponderari.*

1. Audi, nate, verba mea, verba suavissima, & quæ universæ philosophorum sapientúmque hujus mundi scientiæ antecellant.

Verba mea spiritus & vita sunt, nec humano sensu pensanda, nec ad inanem voluptatem trahenda, sed cum silentio audienda, cùmque omni modestiâ atque aviditate accipienda.

2. SERVUS. Beatus est quem tu erudis, DOMINE, & de lege tuâ doces, ut ei calamitatis tempore opituleris: ne pessum eat.

3. DOMINUS. Ego & jam olim vates docui, & nunc etiamnum omnes alloqui non intermitto:

Sed multi ad vocem meam surdi sunt & duri.

Plerique mundum libentiùs audiunt quàm DEUM, faciliùsque carnis suæ appetitui, quàm DEI voluntati obsequuntur.

Promittit mundus & temporalia & parva, & servitur ei magnâ aviditate: ego summa æternaque promitto: & torpent corda mortalium.

Quis mihi tantâ curâ in omnibus ſervit & obedit, quantâ mundo mundíque dominis ſervitur?

Ob exiguum ſtipendium longa via à multis curritur:

Ob æternam vitam vix à paucis pes ſemel attollitur.

Vile precium ſtudioſè quæritur: pro uno nummo interdum turpiter litigatur: & pro re inani parvâque promiſſione dies noctesque fatigari non dubitatur:

At pro bono immutabili, pro præmio inæſtimabili, pro ſummo honore, & gloriâ immortali vel tantulùm laborare piget.

4. Pudeat te, ſerve piger & querule, quòd illi ad interitum, quàm tu ad vitam, paratories exiſtunt: magìſque vanitate, quam tu veritate gaudent.

Et illi quidem ſpe ſuâ nonnunquam fruſtrantur: at mea promiſſio neminem fallit, nec mihi confidentem re infectâ dimittit.

Ego quod verbis promitto atque pronuncio, idem reipsà præſto atque impleo, ſi quis modò ad finem uſque in amore mei perſeveret.

Ego bonorum omnium remunerator, ego idem religioſorum omnium vehemens ſum explorator.

5. Inſcribe verba mea cordi tuo, eàque diligenter pertracte: erunt enim tentationis tempore valde neceſſaria.

Quæ tu legens non intelligis, eadem tentationis tempore cognoſces.

Soleo electos meos duobus modis curare, videlicet tentatione & conſolatione:

Eos duabus rationibus quotidie inſtituo, primùm eorum vitia reprehendendo: deinde eos ad virtutum incrementa cohortando.

Qui verba mea habet, eadémque ſpernit, habet à quo damnetur in noviſſimo die.

CAP. IV.

Precatio quâ divina doctrina & religio imploratur.

1. DOMINE mi DEUS, qui meum omne bonum es, quis ego ſum ut te alloqui audeam?

Pauperrimus

Pauperrimus ego ſervulus tuus, & abjectus vermiculus, multò & pauperior & vilior, quàm vel ſcio vel dicere audeo.

Et tamen vel hoc ipſum memento, DOMINE, me nihil eſſe, nihil habere, nihil valere.

Tu ſolus bonus, tu juſtus, tu ſanctus, omnia tu potes, omnia præſtas, omnia imples ſolos, impios relinquens inanes.

Recordare miſericordiæ tuæ, DOMINE, & imple animum meum favore tuo, qui opera tua vacua eſſe non vis.

2. Quî poſſim in miſerâ hâc vitâ conſiſtere, niſi me tua miſericordia favórque confirmet?

Noli vultum tuum â me avertere: noli tuam mei curationem procaſtinare:

Noli conſolationem tuam abſtrahere, ne tibi fiat anima mea, qualis terra eſt, humoris expers.

DOMINE, doce me exequi voluntatem tuam: doce me coram te dignè ſubmiſſéque verſari.

Nam tu mea ſapientia es, méque verè & cognoſcis & cognoviſti antequam non ſolùm ego in mundo natus ſum, verùm etiam antequam mundus ipſe factus eſt.

CAP. V.

Veritatem modeſtiàmque coram DEO *colendam eſſe.*

1. Nate, veritatem coram me colito, méque ſemper cum animi ſimplicitate quærito.

Qui veritatem in meo conſpectu colit, is à mali incurſibus defendetur, eúmque veritas à deceptoribus & improborum calumniis liberabit.

Quòd ſi te veritas liberaverit, verè liber eris, nec hominum inania verba curabis.

SERVUS. Eſt ut dicis, DOMINE, atque ut ita mecum agatur quæſo, videlicet ut me tua veritas doceat, cuſtodiat, & ad felicem exitum perducat.

Eadem me ab omni pravâ cupidine, & intemperato amore liberet:

Ita fiet ut maguâ animi libertate erga te utar.

3. VERITAS. Et ego te quid rectum quídque mihi acceptum ſit docebo.

Recole cum magno animi dolore ac mœrore peccata tua, néve tibi ob tua rectè facta quicquam arroges.

Nam re verà nocens es, & multis animi morbis obnoxius atque implicitus,

Tuâpte naturâ ſemper ad nihilum tendis, facilèque laberis, facilè vinceris, facilè turbaris & peſſundaris.

Nihil habes quo gloriari poſſis: ſed potiùs multa ob quæ te parvifacere debeas,

Quippe multò infirmior quàm ut id percipere queas.

4. Omnium operum tuorum nihil magnum tibi videatur, nihil grande, nihil precioſum, & admirabile.

Nihil ſuſpiciendum cenſeas, nihil altum, nihil verè laudabile & appetendum, niſi quod æternum eſt.

Tibi ſupra omnia placeat æterna veritas, diſpliceat tua ſumma vilitas.

Nihil ſic timeas, nihil ſic vituperes & fugias, ut vitia peccatáque tua, quæ magis diſplicere debent, quàm cujuſvis rei jactura.

Quidam ſe mihi non ſinceros præbent: qui quâdam curioſitate & arrogantiâ ducti, arcana mea arduáſque res ſtudiosè rimantur, ſe ſuàmque ſalutem negligentes.

Hi ſæpe in graves tentationes & peccata propter ſuam curioſitatem & ſuperbiam, me eis adverſante, labuntur.

5. At tu omnipotentis DEI ſententiam irámque pavidus time, nève Supremi opera excute,

Vitia tua perſcrutare, quantum vel mali feceris, vel boni neglexeris.

Nonnulli ſuam omnem religionem ſolùm in libris, alii in picturis, nonnulli in exterioribus ſignis, figurìſque circumferunt:

Alii in ore me geſtant, in corde non item.

Sunt contrà qui mente perſpicaces, & animo puri, ad æterna ſemper anhelant;

De terreſtribus inviti audiunt, naturæ neceſſitatibus dolenter inſerviunt:

Et hi quidem quid veritatis Spiritus in ipſis loquatur ſentiunt.

Quippe qui eos terreſtribus deſpectis amare cœleſtia, mundóque contempto cœlum dies noctéſque appetere doceat.

CAP.

CAP. VI.

DEI *laudatio, & de ejus beneficiis gratiarum actio: itémque de vi amoris* DEI.

1. Collaudo te, pater cœleſtis, pater DOMINI mei JESU CHRISTI, qui mei inopis dignatus fueris recordari.

O miſericordiæ pater, omníſque conſolationis DEUS, ago tibi gratias, qui me omni indignum conſolatione quandoque tuâ recreas conſolatione.

Te ego perpetuò collaudo atque concelebro, necnon unigenitum filium tuum, & confirmatorem Spiritum ſanctum, in omnem ſeculorum perpetuitatem.

Eia, DOMINE DEUS, mei amator ſancte, ubi in animum meum veneris, toto pectore exultabo.

Tu mea gloria, meíque cordis exultatio es: tu mea ſpes & perfugium tempore calamitoſo.

2. Sed quia adhuc amore debili & virtute ſum imperfectâ, neceſſe habeo à te confirmari afficíq; conſolatione:

Quocirca viſe me ſæpius, ſanctâque inſtrue diſciplinâ.

Libera me à pravis animi perturbationibus, animúmque meum ab omnibus effrenatis cupidinibus & vitiis ſana,

Ut intus ſanatus, & probè purgatus, aptus efficiar ad amandum, fortis ad patiendum, conſtans ad perſeverandum.

3. Magna res eſt amor, magnum omnino bonum, quod ſolum & leve reddit quicquid oneroſum, & æqualiter fert, quicquid eſt inæquale.

Onus ſinè onere portat, & amara omnia in dulcia ſapidáque convertit.

Ille JESU nobilis amor ad magna facienda impellit, excitátque ad appetenda ſemper perfectiora.

Amor vult eſſe ſurſum, nec ullis humilibus rebus retineri.

Amor vult eſſe liber, & ab omni mundanâ affectione alienus;

Ne ejus interior impediatur aſpectus, néve temporali aliquo vel commodo implicetur, vel incommodo ſuccumbat.

Amore nihil dulcius, nihil fortius, nihil altius, nihil latius, nihil jucundius, nihil plenius, nihil vel in cœlo vel in terrâ melius,

Quippe qui DEO ſit natus, nec niſi in DEO ſuper omnia creata poſſit requieſcere,

4. Amans volat, currit, lætatur, liber eſt, neque tenetur:

Omnia dat pro omnibus, & habet in omnibus omnia,

Utpote qui in uno ſummo ſupra omnia quieſcat, ex quo manat & oritur omne bonum.

Non dona ſpectat, ſed ad donantem ſe convertit ſupra omnia bona.

Amor modum nullum novit, ſed ſupra omnem modum fervet.

Amor onus non ſentit, labores nihili facit.

Supra vires conatur, utrum fieri id poſſit an ſecus, nihil penſi habens, quippe cum ſibi nihil arduum, nihil illicitum arbitretur.

Ergo valet ad omnia, multâque ad finem perducit, ſi non deficit & jacet amans.

5. Amor vigilat, & dormiens non dormitat: laborans non laſſatur, preſſus non opprimitur, territus non perturbatur;

Sed quaſi vivida flamma, ardénſque facula ſurſum erumpit, tutóque penetrat.

Siquis amat, novit quod hæc vox clamet,

Magnus in auribus DEI eſt ipſe ardens affectus animi, dum dicit,

Mi DEUS, mi amor, tu totus meus, ego totus ſum tuus.

6. Gigne in me amorem copioſum, ut diſcam interiore cordis ore deguſtare, quàm ſuave ſit amare, & in amore quaſi liquefactum natare.

Fac ut ita amore flagrem, ut ſtudii ardore meipſum ſuperem.

Cantem amoris canticum, in ſublime te ſequar amicum meum, tuáſque laudes tanto amore decantem, ut me deficiat animus.

Te pluſquam meipſum amem: quin neque me, neque cæterorum quenquam, qui te verè amant, niſi & propter te, & in te amem, ſicuti jubet lex amoris ex te reuclens.

Eſt amor velox, ſincerus, pius, jucundus & amœnus, fortis, patiens, fidelis, prudens, virilis, & ſibi nunquam ſtudens.

Ubi enim ſibi quis ſtudet, ibi cadit amor.

Eſt amor circumſpectus, modeſtus, rectus, non mollis, non levis, nec vanis rebus addictus, ſobrius, caſtus, conſtans, quietus, & in cunctis ſenſibus temperans.

Eſt amor ſubjectus & obediens majoribus, ſibi vilis & deſpectus, erga DEUM religioſus & gratus, confidens ſempérque ſperans;

Etiam tum, cum à DEO faſtiditur: quandoquidem ſinè dolore non vivitur in amore.

Qui non eſt paratus omnia pati, ſéqne amici voluntati accommodare, indignus eſt qui amator appelletur.

Denique amantem oportet omnia dura & amare propter amicum amplecti, nec adverſis caſibus ab eo avocari.

CAP. VII.

De veri amatoris exploratione, & quomodo ſit hoſti reſiſtendum.

1. Nate, nondum fortis es & prudens amator.

SERVUS, Quare DOMINE?

DOMINUS. Quia vel ob exiguum inſultum cœpto deſiſtis, & nimis avidè conſolationem quæris.

Fortis amator conſiſtit in tentationibus, nec callidis credit ſuaſionibus inimici:

Ita rebus ſecundis delectatur, ut adverſis non offendatur.

2. Prudens amator non tam amantis donum, quàm donatus amorem ſpectat.

Animum potiùs quàm cenſum attendit, & amico omnia munera poſtponit.

Non in dono, ſed in me ſupra omne donum acquieſcit nobilis amator.

Neque

Neque verò continuò deſpondendum eſt animum, ſi quando vel de me, vel de mei cultoribus ſanctis minùs bene ſentis, quàm velles.

Affectus ille bonus & dulcis, quo interdum pemulceris, affectus eſt favoris præſentis, prægustatio quædam patriæ cœleſtis,

Sed ei non nimis innitendum eſt, ut quæ viciſſitudinem habeat.

Adverſus animi pravos motus certare, diabolíque ſolicitationes ſpernere, hoc virtutis opus, magnâque mercede dignum eſt.

3. Non eſt quod te uſqueadeò urant abſurdæ iſtæ imaginationes, ex quâvis occaſione occurſare ſolitæ.

Perſevera conſtanter in inſtituto, & erga DEUM animo eſto ſincero.

Neque verò illuſio, quod aliquando in ſublime ſubitò raperis, & mox ad animi ſolitas ineptias reverteris:

Quoniam invitus potiùs pateris, quàm earum author es, quandiu diſplicent & reniteris, utiles potiùs ſunt quàm perniciosæ.

4. Scito antiquum illum hoſtem in id omnino incumbere, ut tuum boni ſtudium impediat, tèque ab omni religionis exercitatione avocet,

Videlicet à piâ ſupplicii CHRISTI memoriâ, ab animi tui cuſtodiâ, à firmo propoſito proficiendi in virtute.

Multas malas cogitationes injicit, ut tibi tædium horror émque incutiat, quo te à precibus ſacrarúmque literarum lectione revocet.

Diſplicet ei ſummiſſa peccatorum confeſſio, & ſi poſſet, à communione te revocaret.

Ei tu ne credito, nève eum cures, licèt tibi ſæpius fallaces intendat laqueos.

In ipſum mala turpiáque ingerentem retorqueto, eìque ſic dicito:

Abi, immunde ſpiritus, erubeſce, miſer, impuriſſime, tu, qui talia infers auribus meis:

Faceſſe à me, impoſtor peſſime, nihil apud me efficies.

JESUS mihi conſortis bellator aderit, & tu fœde vincêris.

Malo

Malo mori, & quidvis ferre, quàm tibi aſſentiri.

Tace & obmuteſce, jam ego te non audiam, etiam ſi plura mihi faceſſas negotia.

DOMINUS mea lux & ſalus eſt: ecquem metuam? DOMINUS meæ vitæ firmamentum eſt, ecquem formidem?

Si contra me caſtra fiant, non metuam animo, DOMINO me adjuvante atque liberante.

5. Certa more boni militis: quod ſi quando ob infirmitatem cedideris, reſumito vires prioribus fortiores, de meo erga te favore etiam majore bene ſperans:

Inanem arrogantiam ſuperbiámque etiam atque etiam caveto.

Hæc in causâ eſt ut multi in errorem ducantur, & in cæcitatem penè incurabilem labantur.

Afferat tibi cautionem perpetuàmque modeſtiam ruina illa ſuperborum, ſtultè ſibi nimis arrogantium.

CAP. VIII.

De DEI *beneficiis modeſtè occultandis.*

1. Nate, utile tibi & tutum eſt, collatum tibi divinitùs religionis ſtudium non inſolentiùs jactando verbis efferre, aut ſupra modum extollere.

Potiùs teipſum deſpice, & tanquam illo in indignum collato, time.

Non eſt ei affectioni tenaciùs inhærendum, quæ citò mutari poteſt in contrarium.

Cogita, dum tibi DEI adeſt gratia, quàm miſer, & inops eſſe ſoleas ſinè gratiâ.

Nec in eo duntaxat ſitos eſſe progreſſus vitæ ſpiritualis, ſi divinæ conſolationis beneficio fueris, ſed etiam ſi ejuſdem ſubtractionem modeſtè, temperanter patientérque feras,

Tunc in precum ſtudio non torpeſcas, nec reliqua opera tua conſueta omnino dilabi permittas,

Quin quàm optimè poteris & ſcies, libenter quod in te erit facias, nec propter illam quam ſentis mentis aridítatem aut anxietatem officium prorſum negligas.

2. Multi

2. Multi, ſi quando eis non bene ſucceſſit, protinus impatientes fiunt aut deſides.

Non ſemper eſt arbitrii hominis ſuis rebus moderari: DEI eſt & dare & conſolari & quando vult & quantum vult, & cui vult, ídque ut ipſi libet.

Nonnulli ſeipſos ob collatum in ſe religionis ſtudium incerti perdiderunt:

Dum ſupra vires conando parvitatem ſuam non perpendunt, ſed magìs animi affectum, quàm rationis judicium ſequuntur.

Hi quia majora quàm DEO placitum fuit, ſuſceperunt, divinum favorem citò amiſerunt:

Qui ſibi cœlo nidum poſuerant, iidem inopes, viles, derelicti evaſuerunt;

Ut depreſſi ac depauperati, non alis ſuis volare, ſed pennis meis niti diſcerent.

3. Qui adhuc tyrones ſunt, & viæ DOMINI imperiti, ii niſi prudentiorum conſilio obtemperent, faciliùs decipi peſſundaríque poſſunt:

Si opinioni ſuæ potiùs obſequuti ſunt, quàm exercitatis obtemperarunt, in majore verſantur periculo.

Rarò fit ut qui ſibi ſapere videtur, is alterîus imperium modeſtè ferat.

Itaque præſtat parùm ſapere cum modeſtiâ, exiguâque rerum perſpicientiâ, quàm abundanter ſcientiâ ſibi nimium placere.

Præſtat minus habere, quàm multum habentem ſuperbire.

Non ſatis circumſpectè agit, qui ſe totum lætitiæ tradit, oblitus priſtinæ ſuæ inopiæ, caſtíque timoris DOMINI, qui, ne collata ſibi beneficia amittat, metuere ſolet.

Ne ille quidem ſatìs cum virtute ſapit, qui adverſo difficilíque tempore nimium deſperanter ſe gerit, & de me minùs fidenter quàm debet, cogitat atque ſentit.

4. Qui pacis tempore nimis ſecurum ſe præbet, is belli tempore ſæpe nimis dejectus & formidoloſus exiſtit.

Si ſemper modeſtum te animíque demiſſi præſtare, ſpiritúſque tuos bene moderari ac regere ſcires, haud tam facilè in periculum & offenſam incideres.

Conſultum eſt ardoris ſpiritu concepto cogitare quid futurum ſit, ſi lux diſceſſerit:

Rur-

Rursùm ubi id contigerit, eandem reverti posse cogita, à me ideo subtractam, ut & tu cautior, & ego reddar glorioſior.

5. Eſt ſæpe talis exploratio conducibilior, quàm ſi rebus ſecundis perpetuò fruereris arbitratu tuo.

Neque enim in eo ſita ſunt virtutis opera, ſi divinis viſis & conſolationibus abundes, aut literarum ſis peritus, aut in ſublimi gradu colloceris:

Sed ſi verâ modeſtiâ nitaris: ſi divinâ charitate ſis plenus: ſi DEI gloriæ caſtè & ſincerè perpetuò ſtudeas:

Si teipſum nihili facias, verèque deſpicias, neque non ab aliis quoque deſpici deprimíque magìs quàm honorari gaudeas.

CAP. IX.

De ſeipſo in DEI *oculis parvi faciendo.*

1. DOMINUM meum alloqui audeo ipſe pulvis & cinis:

Si pluris fecero, tu mihi contra ſtas, dicunt contra me verum teſtimonium mea crimina, cui non poſſum contradicere.

Sin meipſum vilipendens in nihilum redegero, abjectâque omni de me exiſtimatione, meipſum pro pulvere, ut ſum, habuero, erit mihi propitia gratia tua, & vicina cordi meo tua lux:

Ita fiet ut ſi me vel tantuli feci, etiam illud ipſum tantulum, me prorſus in nihilum depreſſo, evaneſcat in perpetuum.

Hìc tu me mihi oſtendes quid ſim, quid fuerim, & unde venerim, nihil videlicet & de nihilo.

Si mihimetipſi relinquor, continuò nihil ſum niſi mera infirmitas.

Sin tu me ſubitò reſpexiſti, ſtatim fortis efficior, novâque repleor lætitiâ.

Admodùm mirum eſt me ſic repentè ſublevari, te tam benignè complectente, qui meopte pondere ſemper ad ima feror.

Facit hoc amor tuus me gratìs præveniens, & in tot neceſſitatibus ſubveniens, mèque à gravibus periculis tutans, & ex innumeris, (ut verè dicam) malis eripiens.

Meipſum malè amando perdidi: & te ſolùm quærendo tum meipſum tum te inveni, atque amore meipſum etiam magis in nihilum demerſi.

Nam tu, ô mihi dulciſſime, plura in me confers non ſolùm quàm promereri queam, verum etiam quàm ſperare, ne dicam rogare, audeam.

Ago tibi gratias, mi DEUS, quod licet ego ſim omni indignus bono, tua tamen nobilitas & immenſa bonitas etiam ingratis & à te longè averſis benefacere nunquam intermittit.

Converte nos ad te ut ſimus grati, ſummiſſi, religioſi, tu qui noſtra ſalus & virtus & fortitudo es.

CAP. X.

Omnia ad DEUM, *ceu ad finem ultimum, eſſe referenda.*

1. Nate, ſupremus tibi ultimùſque finis ego ſim oportet, ſi beatus eſſe cupis.

Hâc intentione purgabitur ingenium tuum, ſæpius ad ſeipſum & ad res creatas malè propenſum.

Nam ſimulátque in re quâpiam tibiipſi ſtudes, in teipſo deficis & areſcis.

Itaque omnia ad me unum referas oportet, quippe qui omnia dederim

Singula ex me ſummo bono manare ſcias, ideòque ad me, ceu originem ſuam, eſſe revocanda.

Ex me parvus æquè ac magnus, pauper æquè ac dives tanquam ex vivo fonte vivam aquam hauriunt:

Et qui mihi ſponte liberalitèr ſerviunt, ii beneficiis aliis ſuper alia cumulabuntur.

Sed extra me ſi quis gloriari, aut aliquo privato bono delectari voluerit, is perpetuo veróque gaudio, animíque lætitiâ non potietur, ſed in varia incommoda & angores incurret.

Itaque nihil boni, nihil virtutis vel tibi vel omnino ulli mortalium adſcribere debes, ſed omnia DEO, ſinè quo nihil habet homo.

Ego omnia dedi, ego idem omnia mihi meo jure vendico, magnâque cum ſeveritate gratiarum actionem exigo.

3. Hæc

3. Hæc veritas eſt, quâ fugatur humanæ gloriæ vanitas.

Et ſi quis cœleſti favore verâque charitate præditus erit, hunc nec invidia, nec animi dejectio, nec amor ſui occupabit.

Vincit enim omnia, animíque vires omnes explicat divina charitas.

Quòd ſi rectè ſapis, in me ſolo gaudebis, in me ſolo ſperabis.

Quemadmodum unus DEUS bonus eſt, ſuper omnia laudandus, & in omnibus celebrandus.

CAP. XI.

Dulce eſſe contempto mundo ſervire DEO.

1. Nunc iterum loquar, DOMINE, neque ſilebo, inque mei & DEI & DOMINI & regis ſublime cœlum incolentis auribus in hunc modum fabor:

O quanta eſt, DOMINE, voluptas illa, quam tui reverentibus repoſitam habes?

Nedum amantibus, nedum toto animo tibi ſervientibus.

Verè ineffabilis eſt tui contemplandi dulcedo, quam largiris amatoribus tuis.

Atque in eo maximè charitatis tuæ dulcedinem exeruiſti, quòd cum non eſſem tu me feciſti, & poſteà longè à te errantem in viam reduxiſti, ut tibi ſervirem: útque te amem præcepiſti.

2. O fons amoris perpetui, quid de te dicam, aut tui obliviſci quî poſſim?

Tu mei recordari dignatus es. Tu erga tuum me, poſtquam jam contabueram atque perieram, contra ſpem omnem miſericordiâ uſus es, & nihil promeritum, favore amicitiâque demeruiſti.

Pro quâ quidem beneficentiâ quam tibi gratiam referam? Serviam vidélicet tibi.

Sed quid magnum eſt ei ſervire, cui omnis rerum natura ſervire debet.

Illud potiùs magnum mihi & admirandum videtur, quod tam inopem, tam indignum, in ſervitutem admittere,

mittere, & in dilectorum tibi ſervorum numerum cooptare dignaris.

En tua ſunt omnia quæcunque habeo, & quibus tibi ſervio.

Sed quid quòd magìs tu mihi ſervis, quàm ego tibi?

En cœlum ipſum & terra, à te ad hominis uſus condita, præſtò ſunt, & quotidie quicquid à te mandatum eſt, exequuntur.

Quinetiam angelos ad hominis uſus creâſti atque ordinâſti.

Sed omnium longè maximum eſt, quòd tu ipſe ſervire homini dignatus es, & teipſum ei daturum promiſiſti.

4. Pro quibus innumeris beneficiis quamnam tibi gratiam referam?

Utinam tibi per omnem vitam ſervire poſſim: utinam is ſim qui vel unîus diei dignum ſervitium exhibeam.

Verè tu omni ſervitio, omni honore & æternâ laude dignus es.

Verè tu DOMINUS meus, & ego tenuis ſervus tuus ſum, qui tibi totis viribus ſervire, laudibúſque tuis nunquam ſatiari debeo.

Et quidem ſic volo, ſic cupio, & quicquid mihi deeſt tu ſupplere dignare.

5. Magnus honor, magna gloria tibi ſervire, & omnia propter te contemnere.

Magnam enim mercedem reportabunt, qui ſe ſanctiſſimæ iſti ſervituti ſponte ſubjecerint, inveniéntque ſuaviſſimam ſancti ſpiritûs conſolatiouem, qui amore tui humanas abjecerint voluptates.

Magnam animi libertatem conſequentur, qui arctam pro nomine tuo ingreſſi viam, mundanas curas omnes contempſerint.

6. O gratam jucundámque DEI ſervitutem, quâ homo verè liber & ſanctus efficitur.

O ſacrum ſtatum religioſi famulatûs, qui hominem angelis reddit æqualem, DEO acceptum, dæmonibus terribilem, cunctíſque fidelibus commendatum.

O amplectandum & ſemper optandum ſervitium, quo & ſummum bonum paratur, & gaudium quæritur ſinè fine manſurum.

CAP.

CAP. XII.

Animi cupiditates examinandas esse & moderandas.

1. Nate, multa tibi addiscenda restant.

SER. Quænam DOMINE?

DOM. Ut cupiditatem tuam arbitrio meo planè subjicias, & non jam tui amator, sed meæ voluntatis exequendæ sis cupidus.

Sæpè te cupidines accedunt, & vehementer impellunt:

Hic tu considerato utrum honore meo, an commodo tuo magìs moveare.

Nam si meâ causâ cupis, boni consules quicquid ego statuero:

Sin privati quæstûs aliqua cupido latet, idipsum est quod te impedit & gravat.

Cave ergo ne conceptæ inconsulto me cupiditati nimiùm innitaris,

Ne fortè posteà pœniteat, ac quod primò placuerit, quódque ceu optimum affectaveris, idem déinde displiceat.

Nam nec omnis affectio, quæ bona videtur, statim est sequenda, nec contraria primo aspectu fugienda.

Expedit interdum etiam bonis studiis & cupiditatibus frænos adhibere, ne vel animi importunitate modum transeas, vel aliis intemperantiâ tuâ offensioni sis, vel iisdem resistentibus subitò turbatus labaris.

Nonnunquam violentiâ uti convenit, & appetitui repugnare, neque quid velit, quídque nolit caro, rationem habere,

Quin potìus operam dare ut vel invita spiritui obtemperet, & tamdiu coërceatur servitutémque ferat, donèc parata sic ad omnia:

Paucísque contenta esse, & tenui conditione delectari, nec adversus ullum incommodum abmurmurare condiscat.

CAP. XIII.

De ratione patientiæ, & certamine adverſus cupiditates.

1. Ergo quantum audio, mi DOMINE DEUS, eſt mihi perquàm neceſſaria patientia:

Multa enim in hâc vitâ accidunt adverſa: ut licèt pacem omni ratione appetam, fieri tamen nequeat ut ſinè bello & dolore vitam degam.

DOM. Ita eſt, Nate. Nolo autem te eam pacem quærere quæ tentationibus careat, aut adverſa non ſentiat:

Sed tunc quoque pacem â te inventam exiſtimare, cum variis multiſque calamitatibus exagitantibus explorabere.

2. Si te multa pati poſſe negabis, æternum ignis cruciatum ferre quî poteris?

De duobus malis ſemper minus eſt eligendum.

Ut ergo æterna illa futura ſupplicia evadas, mala præſentia pro DEO æquo animo ferre ſtudeto.

An putas ſeculi hujus homines aut nihil malorum, aut parum pati?

Ne delicatiſſimos quidem à malis immunes eſſe comperies.

Dices: Sed fruuntur multis voluptatibus, ſuæque voluntati obſequuntur, ideòque miſerias ſuas parvi pendunt.

Finge eis omnia ex animi ſententâ ſuccedere, quandiu id duraturum eſt?

3. Nimirum fumi ritu peribunt, qui in hâc vitâ copioſi ſunt, ita ut præteritorum gaudiorum nulla ſuperſit recordatio.

Quin & adhuc ſuperſtites non ſinè acerbitate & moleſtiâ ac timore illis fruuntur.

Etenim quibus ex rebus voluptatem capiunt: ex iiſdem dolorem non rarò concipiunt:

Et meritò: ut qui intemperanter voluptates conſectantur, non ſinè acerbitate & perturbatione eas percipiant.

4. Sunt illæ ſanè perbreves omnes, & falſæ & intemperantes, & turpes:

Sed

Sed hoc illi præ ebrietate & cæcitate non vident:

Quin brutorum animalium ritu ob exiguam vitæ mortalis delectationem, animæ mortem ſibi conciliant.

Tu, nate, cupidates tuas ſequi noli, ſed voluntatem tuam averſare.

Delectare DOMINO, & animi tui poſtulata tibi concedet.

5. Etenim ſi verè delectari, largàmque conſolationem à me vis percipere, ſcito tibi in rerum omnium mundanarum contemptu, infirmarùmque iſtarum voluptatum abjectione ſitam eſſe felicitatem, amplúmque præmium conſolationis:

Quantò te magis ab omni humanarum rerum ſolatio ſubtraxeris, tantó ſuaviores majoreſque conſolationes in me invenies.

Sed ad eas non ſinè triſtitiâ & labore certaminis pervenies.

Obſtat enim inolita conſuetudo: ſed ea meliori conſuetudine vincetur.

Obmurmurabit caro: ſed ea ſpiritûs ardore frenabitur.

Inſtigabit te & exacerbabit ſerpens antiquus:

Sed precibus fugabitur, & inſuper utili labore magnus ei aditus obſtruetur.

CAP. XIV.

De obediendo majoribus exemplo JESU CHRISTI.

1. Nate, qui ſe obedientiæ ſubducit, is ſe divino favori ſubducit: & qui privata quærit, amittit communia.

Qui non libenter & ſponte ſuperiori ſe ſubdit, hoc ipſo indicat ſuam ſe carnem nondum prorſus habere dicto audientem, ſed eam ſæpe recalcitrare & obmurmurare.

Quocircà diſce celeritèr ſuperiori te ſubmittere, ſi carnem tuam domare cupis.

Citiùs namque vincitur exterior inimicus, ſi interior homo eſt illabefactatus.

Nullus animæ moleſtior aut pejor hoſtis eſt quàm túte tibi, non concordans cum ſpiritu.

Oportet

Oportet enim te verum adhibere contemptum tui, ſi vis carne & ſanguine ſuperior evadere:

2. Quia adhuc intemperantiùs amas, te totum alienæ voluntati committere horres.

Sed quid magnum tu pulvis & nihil præſtas, ſi propter DEUM te ſubdis homini?

Ego ille omnipotens & ſupremus, qui ex nihilo omnia creavi, homini me tuâ causâ ſubmiſsê ſubjeci, factus omnium humillimus & infimus, ut tu ſuperbiam iſtam humilitate meâ vinceres.

Diſce obtemperare, pulvis: diſce te deprimere, terra & lime, omniùmque pedibus ſubjicere:

Diſce voluntatem tuam frangere, & omnibus ſubjectum te præbere.

3. Exardeſce contra teipſum, néve patere faſtum in te vivere,

Ita ſubjectum parvúmque te præbe, ut te pervadere, & luti vicorum ritu conculcare poſſint omnes.

Quid habes, inanis homo, quod conqueraris?

Quid eſt, ô impure, quod vituperantibus contra dicas, cum toties offenſo DEO: toties Stygias pœnas meritus ſis?

Sed ego tibi benignus peperci, animam tuam habens in precio,

Ut tu cognito meo erga te amore, gratum te de beneficiis meis ſemper præberes, veræque obedientiæ & modeſtiæ perpetuò addictus, tui contemptum patienter ferres.

CAP. XV.

De occultis DEI *judiciis conſiderandis, ne bonis extollamur.*

1. Tu tuis judiciis in me tonans, DOMINE, omnia membra mea timore concutis ac tremore, animúmque meum ſupra modum perterres.

Attonitus ego illud conſidero, cœlos ipſos in tuo conſpectu non eſſe mundos.

Quod ſi in angelis ipſis vitium deprehendiſti, nec eis pepercisti, quid me futurum eſt?

Si

Si ſtellæ ipſæ de cœlo cecidêre, ego pulvis quid ſperem?

Quorum opera videbantur laudabilia, ii ad ima decidérunt: & qui angelorum pane veſcebantur, eos vidi porcorum ſiliquis delectari.

2. Nulla eſt ergo ſanctitas, ſi tu manum tuam, DOMINE, retrahas:

Nulla prodeſt ſapientia, ſi tu gubernare deſiſtas:

Nulla juvat fortitudo, ſi tu conſervare deſinas:

Nulla tuta eſt caſtitas, niſi tu eam tueare:

Nulla prodeſt ſui cuſtodia, niſi tua adſit ſacra vigilantia.

Nam relicti mergimur & perimus: te curante erecti vivimus:

Inconſtantes nos quidem, ſed qui à te confirmemur: trepidi, ſed qui à te accendamur.

3. Mihi de meipſo humillimè & abjectiſſimè ſentiendum eſt, planéque nihili pendendum, ſi quid boni videor habere.

Debeo, meipſum tuis illis inexhauſtis judiciis ſubmiſſimè ſubjugare, ubi me nihil aliud quàm nihil de nihilo eſſe comperio.

O pondus immenſum: ô pelagus intranabile, ubi me nihil niſi totum nihil eſſe comperio.

Ubinam eſt igitur latebra gloriæ? ubi pactæ gloriæ confidentia?

Abſorpta eſt omnis vana gloria in tuorum de me judiciorum gurgite.

4. Quid ſunt mortales omnes in tuo conſpectu? ſcilicet glorietur lutum adversùs figulum.

Poteſtnè vanis laudibus inſoleſcere, cujus animus in veritate DEO ſubjectus eſt?

Non ſi univerſus eum mundus extollat, poſtquam eum ſibi ſubjecit veritas:

Nullo laudantium ore movebitur, qui ſpem ſuam omnem fixit in DEO.

Nam & illi ipſi qui loquuntur, omnes nihil ſunt, & cum verborum ſuorum ſonitu defecturi ſunt. At DOMINI veritas æterna manet.

CAP.

CAP. XVI.

Quo animo esse, & quid dicere oporteat in rebus expetendis.

1. Nate, omnibus in rebus sic tibi dicendum est, DOMINE, si tibi placitum fuerit, hoc ita fiat.

DOMINE, si hoc tibi honori futurum est, fiat in tuo nomine.

DOMINE, si hoc mihi expedire & utile fore vides, effice ut eo utar ad honorem tuum:

Sin mihi non salutare, sed noxium fore nôsti, aufer à me cupiditatem hanc.

Neque enim à spiritu sancto est omnis cupiditas. etiamsi homini recta bonáque esse videatur.

Estque difficile certò judicare bonúsque an diversus spiritus impellat ad hoc aut illud agendum:

Multi ad extremum decepti sunt, qui primò spiritu bono videbantur instigati.

Itaque semper cum DEI metu animíque summissione cupiendum est, quicquid animo optandum occurrit:

Tota res committenda DEO, atque ita dicendum;

DOMINE, utrum magìs expediat, túte scis: utrum ipse voles, facito.

Da quod vis, & quantum vis, & quando vis.

Age mecum ut agendum nôsti, útque tibi placet, & quod tibi maximam gloriam pariat.

Ibi me colloca ubi voles, & mecum omnibus in rebus liberè agito.

In manu tuâ ego sum: verte versáque me in omnem partem.

Ecce me servum tuum ad omnia paratum: non mihi, sed tibi (atque utinam dignè & perfectè) vivere cupio.

CAP. XVII.

Preces ob DEI *voluntatem exequendam.*

1. Concede mihi, benignissime JESU, favorem tuum, qui mihi adsit, mecum laboret, mecum ad finem usque perseveret.

Da

Da mihi ſemper velle & cupere, quæ tibi accepta charáque ſint.

Tua voluntas mea ſit, meáque tuam ſemper ſequatur, & cum eâ optimè concordet.

Sit mihi idem velle & nolle tecum, ita ut nihil niſi quod tu velis aut nolis, ego velle aut nolle queam.

2. Da mihi ut omnibus quæcunque ſunt in mundo moriari, ac propter te in hoc ſeculo contemni amem & neſciri.

Da mihi ſuper omnia optata in te acquieſcere, animúmque pacatum habere:

Tu vera pax cordis, tu ſola requies: extra te omnia dura ſunt & inquieta.

In hâc pace, hoc eſt in uno ſummo æternóque bono dormiam & requieſcam.

CAP. XVIII.

Verum ſolatium in ſolo DEO *eſſe quærendum.*

1. Si vel omnia quæ uſquam ſunt ſolatia ſolus haberem, omnibúſque deliciis frui poſſem, certum eſt eas diu durare non poſſe.

Itaque plenam conſolationem conſequi, perfectéque recreari non niſi in DEO potes, ô anima mea, inopum conſolatore, modeſtorúmque opitulatore.

Expecta pauliſper, anima mea, expecto divinum promiſſum, & conſequêris in cœlo copiam omnium bonorum.

Quod ſi præſentia iſta intemperantiùs appetes, æterna cœleſtiáque perdes.

Sint tibi temporalia in uſu, æterna in cupiditate.

Nullo tu temporali bono ſatiari potes, quippe ad quod fruendum non ſis creata.

2. Etiamſi omnia bona creata haberes, non tamen beata fores:

In omnium creatore DEO ſita eſt tua felicitas:

Non illa quidem qualis ſtultis mundi amatoribus videtur & laudatur:

Sed

Sed qualem expectant boni fidentéſque CHRISTI diſcipuli, qualémque præguſtant ſpirituales & mundi cordis homines, quorum obverſatio in cœlo eſt.

Vanum & breve eſt omne humanum ſolatium: beatum & verum, quod intus à veritate percipitur.

Religioſus homo ubique circumfert conſolatorem ſuum JESUM. eúmque ſic alloquitur:

Adeſto mihi, DOMINE JESU, omni & loco & tempore.

Hæc mihi ſit conſolatio, omni humano ſolatio libenter carere.

Aut ſiquando aberit tua conſolatio, ſit mihi tua voluntas, juſtáque exploratio pro ſummo ſolatio.

Neque enim tu is es, qui perpetuò iraſcaris aut terrefacias.

CAP. XIX.

Omnem ſolicitudinem eſſe DEO *committendam.*

1. Nate, ſinè me tecum agere, quod volo: ſcio ego quid è re tuâ ſit.

Tu cogitas ut homo, & in multis ſic ſentis, ut tibi humana mens ſuadet.

SERV. DOMINE, vera dicis: majorem tu mei curam geris, quàm ego ipſe poſſem:

Nam caducè ſanè ſtat, qui non omnem ſuam ſolicitudinem tibi committit.

DOMINE, dum modò recta firmáque permaneat ergà te mea voluntas, utere arbitrio tuo:

Nam non niſi bonum eſſe poteſt, quicquid de me ſtatueris.

Sive me in tenebris eſſe ſinis laudo: ſive me in luce, id quoque laudo.

Sive me dignaris conſolari, laudo: ſive rebus adverſis vis premi, hoc quoque laudo.

2. DOM. Nate, ſic te animatum eſſe oportet, ſi mecum cupis habere negotium:

Nec minùs ad patiendum quàm ad gaudendum alacris, illibentiùs inops & pauper, quam plenus & dives, eſſe debes.

3. SERV. DOMINE, libentèr pro te patiar, quicquid tu mihi evenire volueris:

Volo

Volo de manu tuâ bonum juxtà ac malum, dulce ac amarum, lætum ac triſte accipere, & pro omnibus quæ mihi acciderint gratias agere.

Tuere me ab omni peccato, & nec mortem nec orcum timebo.

Modò tu me in perpetuum non repudies, aut de libro vitæ deleas, nulla mihi calamitas nocebit.

CAP. XX.

Hujus vitæ miſerias CHRISTI *exemplo ferendas eſſe æquo animo.*

1. Nate, ego ob ſalutem tuam de cœlo deſcendi, tuáſque miſerias non neceſſitate, ſed charitate trahente ſuſcepi, quo tu patientiam diſceres, & temporales miſerias non indignanter ferres.

Nam à quâ horâ natus ſum, donec in cruce vitam finîi, nunquam defuêre quos ferrem dolores:

Rerum neceſſariarum magnam penuriam tuli; multas de me querimonias frequenter audivi:

Ignominias & probra comitèr tuli; pro beneficiis ingratitudinem reportavi;

Pro miraculis maledicta: pro doctrinâ reprehenſiones.

SERV. DOMINE, quandoquidem tu te in vitâ patientem præbuiſti (in quo quidem maximè patris tui præceptum exequutus es) æquum eſt ut miſer ego & nocens ſecundum voluntatem tuam patientem me præbeam, ac quandiu ipſe voles, vitæ mortalis onus pro ſalute meâ portem.

Nam & ſi oneroſa ſentitur vita præſens, tamen tuo jam beneficio facta eſt levior,

Et tum tuo exemplo, tum ſanctorum tuorum veſtigiis tolerabilior infirmis & clarior:

Quin & multò magìs conſolatoria, quàm fuit olim in lege veteri,

Quum & cœli porta clauſa manebat, & obſcurior via videbatur, & tam pauci regnum cœleſte quærere curabant.

Quantam ego tibi gratiam debeo, quòd tum mihi, tum cunctis fidentibus rectam bonámque ad æternum regnum tuum viam dignatus es oſtendere?

Nam via tua, via noſtra eſt, & per ſanctam patientiam ad te, coronam noſtram, contendimus,

Tu niſi nos anteceſſiſſes atque docuiſſes, quis ſequi curaret?

Quàm multi non ſolùm ponè, ſed etiam procùl manerent, niſi tua iſta præclara exempla inſpicerent?

En etiam tuis tot ſignis & præceptis auditis, tamen tepidi ſumus;

Quid fieret ſi tantum lumen ad te ſequendum non haberemus?

CAP. XXI.

De injuriarum tolerantiâ, & quemnam verè patientem eſſe conſtet.

1. Quidnam iſtud eſt quod loqueris, fili? deſine conqueri:

Conſidera tum meum, tum cæterorum ſanctorum ſupplicium: nondum ad ſanguinem uſque reſtitiſti.

Parum eſt quod tu pateris, ſi cùm illis conferaris, qui tam multa paſſi ſunt, tam vehementèr tentati, tam gravitèr afflicti, tot modis explorati & exercitati.

Itaquè tibi in memoriam revocandi ſunt aliorum caſus graviores, ut leviùs feras tuos tantulos:

Si tibi tantuli non videntur vide ne & hoc tua faciat impatientia:

Omninò ſive parvi ſunt, ſive magni, da operam ut omnes patientèr feras.

2. Quantò tu te meliùs ad patiendum compoſueris, tantò & ſapientiùs egeris, & faciliùs feres, animo & uſu ad hoc non ſegniter paratus.

Neque verò ita dixeris: Hoc ego ab illo homine pati nec poſſum, nec debeo, nam & grave damnum intulit, & quæ nunquam cogitavi, de aliis me criminatur:

Ab alio quidem libenter feram quæ ferenda videro.

Inſipientiæ

Insipientiæ est ista cogitatio, neque patientiæ virtutem considerat, nec à quo coronanda sit, sed magìs personas & illatas sibi injurias perpendit.

3. Non verè patiens est, qui non nisi quantum & à quo libeat, vult pati.

At verè patiens homo nihil pensi habet à quonam homine, majorène, an æquali, an inferiori: bonóne & sancto, an perverso & improbo exerceatur:

Quin quicquid ei ab ullo mortalium adversi infertur, quantum & quotiescúnque id fit, id grato animo, ceu de DEI manu, accipit, in lucro ponit:

Quia nihil tantum tantulùmve est, si id pro DEO patiare, quin mercedem assequatur.

4. Quápropter esto ad pugnam accinctus, si vis potiri victoriâ.

Sinè certamine quidem patientiæ coronam nunquam obtinebis.

Quòd si pati non vis, coronari recusas: sin coronari cupis, viriliter certato, pugnámque patienter sustineto.

Nam nec sinè labore requies, nec sinè pugnâ paratur victoria.

5. SERV. Effice DOMINE, ut tuo beneficio præstare queam, quod naturâ posse non videor.

Scis me alioquin parùm posse pati, & vel levi casu facilè dejici:

Fac ut mihi omnis rerum adversarum miseria pro tuo nomine amabilis sit & optanda:

Nam pro te pati & vexàri, est animæ meæ ádmodum salutare.

CAP. XXII.

De infirmitatis suæ confessione.

1. Injustitiam infirmitatémque meam tibi, DOMINE, confitebor.

Sæpè me parva res dejicit, & mœrore afficit.

Interdum fortem me præstare statuo: & mox vel exiguo casu tentatus, in magnâ versor angustiâ.

Nonnúnquam ex re viliſſimâ exiſtit graviſſima tentatio: ac qui me, quum eam non sentirem, tutum esse putavi, idem me nonnúnquam levi flatu penè labefactari video:

2. Aſpice, DOMINE, humilitatem fragilitatémque meam tibi cognitiſſimam:

Miſerere mei, méque ex hoc luto eripe, ne ſubmerſus funditùs peream.

Urit hoc me ſúbinde, & coram te pudefacit, quòd tam ſum caducus, & ad reſiſtendum perturbationibus infirmus:

Si me non omninò ad aſſenſionem pertrahunt, tamen mihi moleſta & gravis eſt earum infeſtatio, tædétque admodùm ſic quotidie in lite vivere.

Atque hinc mihi perſpicua ſit infirmitas mea, quòd me multò faciliùs invadunt ſceleratæ cogitationes, quàm diſcedunt.

3. Utinam tu meos labores & dolores, O fortiſſime DEUS Iſraelitarum, & fidelium animarum cupidiſſime, reſpicias, meáq; cœpta omnia ſecundes.

Robora me cœleſti fortitudine, ne vetus homo, miſera caro, ſpiritui nondum planè ſubjecta, dominetur.

CAP. XXIII.

In DEO *ſupra omnia bona donáque acquieſcendum eſſe.*

1. Supra omnia & in omnibus ſemper in DOMINO acquieſce, anima mea: ſiquidem ipſe eſt ſanctorum æterna requies.

Da mihi, dulciſſime & amantiſſime JESU, in te ſupra omnem rem acquieſcere:

Supra omnem ſalutem & pulchritudinem, ſupra omnem gl riam & honorem,

Supra omnem potentiam & dignitatem, ſupra omnem ſcientiam & ſolertiam,

Supra omnes divitias & artes, ſupra omnem lætitiam & exultationem,

Supra omnem famam & laudem, ſupra omnem ſuavitatem & ſolatium,

Supra omnem ſpem & promiſſionem, ſupra omne meritum & cupiditatem,

Supra omnia dona & munera, quæ tu dare potes & fundere,

Supra

Supra omne gaudium & jubilum, quod mens capere poteſt & ſentire:

Dénique ſupra omnes angelos & archangelos, ſupra omnem cœli exercitum, ſupra omnia viſibilia & inviſibilia, & ſupra quicquid tu, mi DEUS, non es.

2. Nam tu, mi DEUS, omnium optimus es: tu ſolus potentiſſimus:

Tu ſolus copioſiſſimus & pleniſſimus: tu ſolus ſuaviſſimus & ſolatii efficientiſſimus,

Tu ſolus pulcherrimus & amabiliſſimus: tu ſolus omnium nobiliſſimus & glorioſiſſimus:

In te uno omnia bona, eáque perfecta & ſunt & fuerunt & futura ſunt:

Ideóque & minus & parum eſt quicquid tu præter teipſum mihi donas, aut de teipſo patefacis promittíſve, te non viſo nec plenè adepto.

Siquidem non poteſt animus meus verè quieſcere, niſi omnia dona omnémque rerum naturam prætergreſſus, in te acquieſcat.

3. O mi dulciſſime ſponſe JESU CHRISTE, amator puriſſime, dominator univerſi, utinam veræ libertatis alas habeam ut ad te volem, & in te requieſcam.

O quando licebit planè vacare mihi, & videre quàm tu ſis ſuavis, DOMINE mi DEUS?

Quando tandem me in te planè colligam, ita ut præ tui amore non jam meipſum, ſed te ſolum incredibili ſentiendi modo, eòque non cuivis cognito, ſentiam?

Nunc frequentèr gemo, quia multa mala in hâc miſeriarum valle occurrunt, quæ me ſæpiùs conturbant, contriſtant, obnubilant, ſæpiùs impediunt, diſtrahunt, alliciunt, implicant, ne libérum ad te aditum habeam, néve jucundis fruar amplexibus, præſens ſemper beatis ſpiritibus.

Moveant te mea tot ſuſpiria, tot ærumnæ, quas in terris perfero.

4, O JESU, ſplendor æternæ gloriæ, ſolamen peregrinantis animæ, apud te eſt os meum vocis expers, teque meum alloquitur ſilentium!

Quoúſque tardat adventum ſuum DOMINUS meus?

Veniat ad me pauperculum ſuum, lætúmque faciat: & porrectâ manu miſerum ex omni anguſtiâ eripiat.

Veni, veni: nam ſinè tenu dies, hora nulla erit quieta,

Tu mea es lætitia, ſinè quo vacua eſt menſa mea.

5. Miſer ego ſum, & neſcio quo pacto quáſi carcere compedibúſque premor, donêc tu me luce præſentiæ tuæ reficias, ac libertate dones, amicúmque vultum oſtendas.

Quærant alii pro te quicquid libuerit: mihi quidem aliud nihil nec placet nec placebit, niſi tu, mi DEUS, mea ſpes & ſalus æterna.

Nunquam tacebo, nunquam precari deſinam, donêc tuus revertatur favor, méque domi alloquaris.

6. JESUS. En! adſum ego tibi, quià me invocaſti:

Tuæ me lachrymæ, animíque cupido, & dejectio atque angor, ad te me commovendo devocârunt.

SERV. Ego te, DOMINE, tui fruendi cupidus invocavi, propter te omnia reſpuere paratus.

Tu enim prior me ad te quærendum excitâſti: tibi, DOMINE, gratias ago, qui pro tuâ ſingulari miſericordiâ tuum me tanto affeceris beneficio.

7. Quid ſupereſt, niſi ut me tibi modeſtiſſimè ſubmittam, injuſtitiæ vilitatíſque meæ perpetuò memor?

Tui enim nullus uſquam in omnibus, quæ cœlo terrâque admiranda continentur, ſimilis eſt.

Tua opera ſupra modum bona ſunt, DOMINE, ſententiæ veræ, & providentiâ tuâ reguntur univerſa.

Quámobrèm laudibus & gloriâ afficiaris, O Patris Sapientia!

Te animúſque óſque meum unà cum universâ rerum naturâ collaudet atque concelebret.

CAP. XXIV.

De tot DEI *beneficiorum recordatione.*

1. Aperi, DOMINE, meæ mentis oculos, méque ſecundum legis tuæ præcepta vivere doce.

Effice ut voluntatem tuam intelligam magnâque cum reverentiâ ac diligenti conſideratione tua, cum in univerſos, tum in me collata beneficia recolam, ut inde dignas tibi gratias agam.

Quan-

Quanquàm ut verum fatear, ne minimam quidem eorum partem laudibus æquare poſſim,

Tantum abeſt ut tot collatis in me bonis par ſim, ut dum liberalitatem tuam conſidero, præ ejus magnitudine deficiat me ſpiritus.

2. Quæcunque vel animi vel corporis, ſive extrà ſive intùs, tum naturalitèr tum ſupra naturam poſſidemus, tua ſunt beneficia;

Tuámque beneficentiam, benignitatem, bonitatem commendant, à quo bona omnia acceperimus.

Si alius alio plura aut pauciora accepit, omnia quidem tua ſunt, & ſinè te nè minimum quidem haberi poteſt.

Si quis majora adeptus eſt, non poteſt de merito ſuo gloriari, neque ſe ſupra cæteros extollere, aut minori inſultare:

Siquidem tantò quiſq; major meliórque eſt, quantò ſibi minus aſcribit, quantóque eſt in agendis gratiis modeſtior & religioſior:

Quò ſe quiſque magìs omnium viliſſimum, indigniſſimúmque exiſtimat, eò eſt majoribus obtinendis aptior.

Rurſùm ſi quis pauciora adeptus eſt, dolore, aut id indignè ferre, aut ditiori invidere non debet,

Sed te potiùs intueri, tuámque bonitatem maximè laudare, quod tam copioſè, tam libentèr, nullo perſonarum diſcrimine, non largiaris.

A te omnia, ideóque in omnibus laudandus es:

Quid cuique donari expediat, tu ſcis: & cur hic minus, ille plus habeat, dijudicare non noſtrum, ſed tuum eſt.

4. Itaquè, DOMINE DEUS, magni etiam beneficii loco habeo, non multa habere quæ humano more laudanda & glorioſa eſſe videantur.

Cenſeo, debere hominem ſuâ vilitate & inopiâ non modò non angi & dolere, animúmque dejicere, verum etiam magnum inde ſolatium hilaritatémque percipere:

Quià tu, DEUS, inopes & humiles, vulgóque deſpectos, tibi familiares domeſticóſque cooptes.

Teſtes ſunt ipſi apoſtoli tui, qui ita modeſtos, ita ſimplices ſe & omnis malitiæ dolíque expertes præſtitêre, ut non modò à querelis abſtinerent, verùm etiam contumeliis

tumeliis pro tuo nomine affici ſe gauderent, & à quibus homines abhorrent, ea ipſi avidiſſimè amplexarentur.

5. Nihil ergo tui amatorem, tuorúmque beneficiorum cumulum agnoſcentem, æquè exhilarare debet, ut tuæ voluntatis cognitio, quâ quidem ita contentus eſſe, debet ut non minùs minimum quàm alius maximum ſe eſſe cupiat:

Nec minùs infimum, quàm ſummum locum, boni conſulat:

Nec minùs libenter deſpectus ſit & abjectus, nulliúſque nominis homuncio, quam vel omnium illuſtriſſimus atque maximus.

Nam voluntas tua, & amor honoris tui, omnia ſuperare debet, eúmque magis conſolari, & ei magis placere, quam omnia in ipſum vel collata vel conferenda beneficia.

CAP. XXV.

De quatuor pacis conciliantibus.

1. Nunc te, fili, viam veræ pacis & libertatis docebo.

SERV. Fac, DOMINE, quod dicis: nam iſtud audire mihi gratum eſt.

DOM. Da operam, Fili, ut alterius potiùs, quàm tuam voluntatem facias.

Semper minus quam plus habere malis.

Semper infimum locum quære, & omnibus parere cupias.

Semper opta oráque ut DEI voluntas in te planè fiat.

Hæc qui præſtat, eum ſcito in fines pacis & quietis ingredi.

2. SERV. DOMINE, brevis iſte tuus ſermo multum continet perfectionis:

Eſt dictu exiguus, ſed & mente plenus, & fructu copioſus.

Quod ſi ei fideliter obtemperarem, non tam facilè exiſteret in me perturbatio:

Quoties me impacatum gravatúmque ſentio, ab hâc doctrinâ me deflexiſſe comperio.

Sed

Sed tu qui omnia potes, & humanæ animæ profectum ſemper amas, auge tuam erga me beneficentiam, ut & tua dicta exequi, & ſalutem aſſequi valeam.

CAP. XXVI.

Precatio adverſus malas cogitationes.

1. DOMINE, mi DEUS, noli à me diſcedere: mi DEUS, vide ut mihi opem feras:

Nam exiſtunt in me pravæ cogitationes, & timores qui animum meum vexant:

Quas ego cogitationes quonam pacto illæſus tranſeam aut perfringam?

DOM. Ego tibi præibo, humanàmque potentiam deprimam: & aperto carceris oſtio arcana abditáque tibi pandam.

SERV. Ita facito, DOMINE, omnéſque pravas cogitationes tuo vultu fugato.

Hæc mihi unica ſpes eſt & conſolatio, ad te omni calamitate confugere, tibi confidere, te intimis ſenſibus invocare, & patientèr conſolationem tuam expectare.

CAP. XXVII.

Preces ad mentis illuminationem obtinendam.

1. Colluſtra me, bone JESU, ſplendore luminis æterni, & ex animi mei domicilio diſſipa tenebras univerſas.

Cohibe tot evagationes, & violentas tentationes retunde.

Pugna pro me fortitèr, & expugna malas beſtias, videlicèt illecebrarum cupiditates,

Ut virtute tuâ pax fiat, ſanctáque aula, hoc eſt, mundatus animus meus, laudibus tuis perſonet.

Impera ventis & tempeſtatibus, jube mare pacari, jube flatum aquilonis ſedari, & erit magna tranquillitas.

2. Mitte lucem veritatémque tuam, quæ terram colluſtret:

Nam

Nam ego terra ſum rudis & iners, donêc tu me illumines.

Effunde favorem tuum déſuper: perfunde animum meum beneficentiâ cœleſti:

Suppedita religionis aquam, quæ irrigata terræ ſuperficie, bonum fructum eliciat.

Eleva mentem preſſam mole peccatorum, & ad cœleſtia totam cupiditatem meam ſuppende,

Ut guſtatâ ſuavitate ſupernæ felicitatis, tædeat de terrenis cogitare.

3. Eripe me ex omni rerum humanarum non durabili conſolatione:

Nam appetitum meum planè ſedare & ſolari nulla res creata poteſt.

Junge me tibi indiſſoluto amoris vinculo:

Nam tu ſolus amanti ſufficis, & abſquè te frivola ſunt univerſa.

CAP XXVIII.

De vitandâ curiosâ inquiſitione in vitam alterîus.

1. Nate, noli eſſe curioſus, aut ſupervacaneas habere ſolicitudines.

Quid hoc aut illud ad te? tu me ſequere.

Quid enim tuâ refert qualis quiſque ſit, quìdve quiſque agat aut loquatur?

Non neceſſe habes aliorum cauſam agere: pro teipſo rationem reddas oportet.

Quid ergo te alienis implicas? Ego omnes novi, & omnia quæcunque ſub ſole fiunt, video: ac quomodo cum quôque agatur ſcio, quid cogitet, quid velit, & quò tendat ejus conſilium.

Itaque mihi committenda ſunt omnia: tu pacem colito,

Inquietos quidlibet agitare ſinito, ſuorum omnium factorum dictorúmque rationem utique reddituros: neque enim fallere me poſſunt.

2. Néve magni nominis umbra, nève multorum familiaritas, néve privata hominum amicitia tibi ſit curæ.

Nam

Nam animi diſtractiones iſta gignunt, eúmque atrâ caligine circumfundunt.

Equidem libenter tibi dicta mea eloquerer, & arcana detegerem, ſi adventum meum diligenter obſervares, & animi oſtium mihi aperires.

CAP. XXIX.

In quibuſnam firma pax animi, verúſque profectus conſiſtat.

1. Fili, ego ſic loquutus ſum: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, non quomodo mundus dat, ego do vobis.

Pacem omnes cupiunt: ſed quæ ad veram pacem neceſſaria ſunt, non omnes curant.

Pax mea cum modeſtis, & animi manſueti hominibus.

Pax tua in magnâ patientiâ ſita eſt eáque multa frui tibi licebit, ſi me audieris, & vocem meam ſequutus fueris.

Omnibus in rebus attende quid agas aut dicas & hoc unum age ut mihi placeas, & extrà me nihil cupias aut quæras.

De aliorum dictis factíſve nihil temerè judices, néve rebus tibi non commiſſis te implices:

Hâc ratione fiet ut & parùm & rarò turberis.

2. Animi aut corporis affici moleſtiâ, præſentis temporis non eſt, ſed ſtatus æternæ quietis.

Quarè ne exiſtima te veram pacem inveniſſe, ſi nihil moleſti ſentis: aut totum eſſe bonum, ſi nullum pateris adverſarium: aut perfectum, ſi omnia ex animi tui ſententiâ ſuccedunt:

Néve te magni aliquid eſſe putes, aut unicè amari exiſtimes, ſi in magnâ verſaris dulcedine.

Neque enim ex iſtis cognoſcetur verus amator virtutis, nec in iſtis conſiſtit hominis profectus & perfectio.

3. In quonam igitur? in offerendo teipſum toto animo voluntati divinæ, nullâque in re, tantâ tantulâve, nec in tempore, nec in æternitate, tibi ipſi ſtudendo:

Ita

Ita ut inter proſpera & adverſa eundem vultum cùm gratiarum actione perpetuò retineas, omnia æquâ lance penſando.

Dénique tam fortem te, támque, perſeverantis fidei præſtiteris, ut, ſubtractâ interiori conſolatione, animum tuum vel ad majora perferenda præpares.

Ita fiet ut verâ rectâque pacis viâ gradiare, utque rursùs vultum meum cum læto cantu videas.

Quòd ſi ad plenum tui contemptum perveneris, ſcito futurum eſſe ut pace tantâ fruare, quantâ maxima cadit in iſtam mortalitatem.

CAP. XXX.

De liberæ mentis excellentiâ: itémque ſuppplicem precationem præſtare lectioni.

1. Eſt hoc ſanè opus perfecti viri, DOMINE, nunquam à cœleſtium rerum tractatione animum relaxare, & inter multas curas quaſi ſinè curâ tranſire,

Non more torpentis, ſed præ ſtabilitate liberæ mentis nulli humanæ rei intemperantiore cupidine adhærendo.

2. Obſecro te, mi clementiſſime DEUS, tuere me ab hujus vitæ curis,

Ne tot corporis neceſſitatibus nimis implicer, néve earum rerum quæ animæ officiunt, voluptate capiar, néve moleſtiis fractus dejiciar.

Non de rebus illis loquor, quas toto animo ambit mundana levitas:

Sed de illis quæ animum meum communi mortalitatis pœnâ gravant, retardántque quominùs in, libertatem ſpiritus quoties libet, intrare queat.

3. O mi DEUS, dulcedo ineffabilis, verte mihi in amaritudinem omne carnale ſolatium, quod ab æternorum amore me abſtrahit, & intuitu neſcio cujus præſentis delectantíſque boni allicit.

Ne me vincat, mi DEUS, ne vincat caro & ſanguis, ne me mundus ejúſque brevis gloria decipiat, ne me diabolus aſtutiâ ſuâ ſupplantet.

Da mihi ad reſiſtendum fortitudinem, ad tolerandum patientiam, ad perſeverandum conſtantium.

Da

Da pro omnibus mundi ſolatiis ſuaviſſimam tui ſpiritûs unctionem: & pro carnali amore infunde tui nominis amorem.

4. Effice ut alimentis temperatè utar, non cupidine eorum nimiâ implicer.

Omnia quidem abjicere non licet, quippè cum ſuſtentanda ſit natura:

Superflua & jucundiſſima quæque appetere, lex ſancta vetat:

Nam alioquin caro adversùs ſpiritum inſoleſceret.

Inter hæc quæſo manus tua me regat & doceat, ne quid nimium fiat.

CAP. XXXI.

Amore ſui à ſummo bono maximè retardari homines.

1. Fili, totum toto emas oportet, neque quicquam tui retineas.

Nam, plus tibi nocet amor tui, quàm quicquid uſquam eſt:

Secundùm eum quem geris amorem& cupiditatem, quævis res magìs minúſve adhæret.

Quod ſi puro, ſimplici, temperato amore præditus eris, carebis ſervitute rerum.

Noli concupiſcere quod non licet habere.

Noli habere quod te impedire, & animi libertate privare poteſt.

Mirum quod non teipſum cum omnibus quæ optare aut habere potes, mihi toto animo penitùs committis.

2. Cur vano mœrore conſumeris? cur ſuperfluis curis fatigaris?

Præbe te arbitrio meo obtemperantem, & nullum patiêre detrimentum.

Nam ſi ut commoda tua compares, optatíſque potiare, animum rebus quærendis applicueris, locúmque mutare concupiveris, nunquam quietem aſſequêris, nec à ſolicitudine liber eris.

Nam in omni re erit quod deſideres, & in omni loco erit qui adverſetur.

3. Juvat igitùr res quæque non adepta aut copiosè aucta, ſed potiùs contempta, & ex animo radicitùs exciſa:

Id non tantùm de cenſu æris aut divitiarum dictum accipias velim, verùm etiam de honoris ambitione, & laudis cupiditate, quæ omnia cum mundo interunt.

Locus quoque hominem parum munit, ſi deeſt ardens ſpiritus:

Nec diù conſiſtit pax illa extrinſecùs quæſita, ſi vacat vero fundamento conſtitutionis animi:

Hoc eſt, niſi in me ſteteris, locum non animum mutaveris.

Nam ortâ ſumptâque occaſione non ſolùm quæ fugeris, ſed etiam plura invenies.

CAP. XXXII.

Preces ad animi mundiciem, cœleſtémque ſapientiam obtinendam.

1. Confirma me, DEUS, dono ſancti ſpiritùs:

Da mihi virtutem tantam, ut corroborato interiore homine, animum ab omni inutili ſolicitudine & languore evacuem, nec ullius rei, ſive vilis, ſive precioſæ, variis cupiditatibus trahar:

Et meipſum & cætera omnia pro perituris habeam:

Quandóquidem nihil ſub ſole perpetuum eſt: quin vana ſunt omnia, & animi excruciantia.

Hæc qui ſic accipit, is imprimis ſapit.

2. Da mihi, DOMINE, cœleſtem ſapientiam, ut te ſupra omnia quærere & invenire, te ſupra omnia ſapere & diligere, & cætera ſecundùm ordinem ſapientiæ tuæ uti ſunt, ſic accipere condiſcam.

Da & prudentèr declinare adulantes, & prudentèr ferre adverſantes:

Nec quâvis verborum aurâ moveri, nec aurem blandienti præbere, ea demum ſapientia eſt:

Atque ita demúm tutò pergitur cœpta via.

CAP.

CAP. XXXIII.

De maledicis.

1. Fili, ſi qui de te malè ſenſerint aut dixerint, id tu ægrè ferre noli:

Ipſemet de teipſo deteriora ſentito, & neminem te infirmiorem eſſe credito.

Si occultâ virtutis viâ incedes, volantia verba haud magni pendes,

Eſt non parva prudentia, ſilere adverſo tempore, animúmque ſuum ad me convertere, nec humano judicio perturbari.

2. Non in hominum ſententiâ tibi debet eſſe poſita pax:

Apud hos, ſive benè, ſive malè audias, non idcircò es alius.

In me vera gloria veráque pax ſita eſt, eâque multâ fruetur, ſi quis hominibus nec placere concupiverit, nec diſplicere metuerit.

Ex intemperato amore, & vano timore oritur animi omnis inquietudo, ſenſuùmque diſtractio.

CAP. XXXIV.

In rebus adverſis quomodo ſit invocandus laudandúſque DEUS.

1. Collaudetur nomen tuum, DOMINE, in perpetuum, qui me hâc calamitate tentari volueris:

Eam effugere non poſſum, ſed ad te confugere neceſſe habeo, ut me adjuves, & hæc res mihi ut bono ſit efficies.

DOMINE, nunc in calamitate ſum, nec animo meo benè eſt, quin præſenti caſu vexor.

Itaque quid dicam, pater chariſſime? teneor anguſtiis:

Vindica me ab hâc horâ, in quam quidem ideo veni ut tu celebreris, me tantoperè depreſſo, deinde tuâ ope liberato.

Quæſo te, DOMINE, ut me ex hoc malo velis eripere, inopem, & ſinè te quò me vertam neſcientem.

Da mihi, DOMINE, nunc quoque patientiam, adjuva me, mi DEUS, & feram vel graviſſimos caſus intrepidè.

2. Enimvero inter hæc quid dicam? DOMINE, fiat voluntas tua, ego malum hoc atque angorem ſum ſanè meritus,

Ideo mihi ferendum eſt (atque utinam id patienter faciam) donec finitâ tempeſtate lætiora ſuccedant.

Poteſt autem omnipotens manus tua hanc quoque tentationem à me amovere, & ejus impetum mitigare, ne planè ſuccumbam.

Quemadmodum anteà quoque ſæpè mecum egiſti, mi DEUS, pro tuâ erga me miſericordiâ.

Quantò autem difficiliori caſu premor, tantò ſuaviùs ope tuæ ſupremæ dexteræ recreabor.

CAP. XXXV.

De divino petendo auxilio, & confidentiâ recuperandæ gratiæ.

1. Nate, ego ſum DOMINUS ille hominum confirmator in rebus adverſis, ad quem tu te recipias ſi quandò tibi non bene eſt.

Illud cœleſtem conſolationem maximè impedit, quod tu te tardiùs ad preces convertis.

Nam antequàm me ſedulò ores, multa interim ſolatia quæris, téque rebus externis recreas.

Ideo fit ut parùm profint omnia, donec advertas eum eſſe me qui eos ex malis eripiam, qui ſpem ſuam in me collocârunt,

Extrà me nullum nec validum eſt auxilium, nec utile conſilium, nec durabile remedium.

Jam reſumpto ſpiritu poſt tempeſtatem rurſus convaleſce in luce meæ miſericordiæ,

Nam præſtò adſum ad univerſa non ſolùm integrum reſtituenda, verùm etiam cumulatè inſtauranda.

2. Nunquid mihi quicquam eſt difficile? aut eorum ſimilis ſum, qui promiſſa non præſtant?

Ub

Ubi eſt fides tua? ſta firmitèr & perſeverantèr: præſta te virum tolerantem atque fortem, aderit tibi ſuo tempore conſolatio.

Expecta, expecta me, veniam & te curabo.

Tentatio eſt quæ te vexat, & ſolicitudo vana quæ exterret:

Quid confert ſolicitudo de futuris caſibus, niſi ut dolorem ſuper dolorem habeas?

Satìs eſt ſuum diei malum: vanum eſt inutile de futuris vel turbari vel lætari, quæ forsàn nunquam evenient.

3. Sed humanum eſt hujuſmodi imaginationibus illudi, & parvi adhuc animi ſignum tam facilè hoſtis ſolicitatione trahi.

Ipſe quidem verìſne an falſis illudat ac decipiat, & præſentiúmne amore, an futurorum formidine proſternat hominem, nihil penſi habet.

Quarè noli animo turbari aut formidare: crede mihi, & in miſercordiâ meâ fiduciam habeto.

Sæpè tibi propè adſum, quum tu me procùl abeſſe putas: quúmque omnia tibi periiſſe arbitraris, fæpè tantò majus inſtat lucrum.

Non idcircó perierunt omnia, ſi res in contrarium cecidit.

Non debes ex præſentium malorum ſenſu judicare, neque ortâ alicunde calamite ſic affici atque percelli, quaſi ſpes omnis ſublata ſit emergendi.

4. Noli te prorsùs derelictum putare, ſi quandò ego tibi ad tempus vel calamitatem miſi, vel etiam optatam ſubtraxi conſolationem:

Sic pergitur ad cœleſte regnum:

Magìs è re tuâ eſt, cæterorùmque cultorum meorum ut adverſis excitemini, quàm ſi vobis omnia ex animi ſententiâ ſuccederent.

Ego abditas cogitationes ita novi, ut ſciam tuæ ſalutis magnoperè intereſſe ut interdum in triſtibus relinquare,

Ne fortè ſecundo ſucceſſu elatus in eo tibi placeas, quod non es.

Ego quod dedi auferre, & iterùm reddere poſſum quando libet.

5. Si dedi, meum eſt: ſi ademi, tuum non ademi cum, omne munus bonum perfectúmque donum meum ſit.

Igitùr ſi quando tibi mali adverſique aliquid mitto, noli indignari, aut animo concidere:

Ego idem te citò ſublevare, & omnia triſtia in gaudium mutare queo.

Cæterùm in eo quod ſic tecum ago, juſtus ſum, multúmque commendandus.

6. Si ſapis, & factum hoc meum verè perpendis, nunquam ob res adverſas tam dejectè dolere debes, ſed potiùs gaudere, & mihi gratias agere:

Hoc unicè gaudendum judica, quod ego te doloribus affligens tibi non parco.

Sicut dilexit me pater, ego vos diligo, dixi meis illis chariſſimis diſcipulis, quos utique non ad peritura gaudia miſi, ſed ad magna certamina: non ad honores, ſed ad infamiam: non ad ocium, ſed ad labores:

Non ad requiem, ſed ad copioſum fructum cum patientiâ ferendum.

Horum memento, fili mi, verborum.

CAP. XXXVI.

De ſpernendis omnibus rebus humanis, ut creator poſſit inveniri.

1. Mi DOMINE, longè majore adhuc tuo favore indigeo, ut eò perveniam, ut me neque hominum quiſquam, neque res ulla creata poſſit impedire.

Nàm quandiù me res ulla retinet, ad te liberè volare nequeo.

Cupiebat ille liberè volare, qui dicebat, Utinam columbæ ritu alas habeam, ut in requietem avolem.

Quid ſimplici oculo quietius? aut quid eo liberius, qui in terris nihil concupiſcit?

Oportet igitúr omnes pertranſire res creatas, & ſeipſum eoúſque promovere, ut extra ſeipſum raptus homo, videat te conditorem nihil cum rebus creatis habere ſimile.

Quòd niſi ab omnibus rebus creatis ſit expeditus homo, divinis liberè vacare non poteſt.

Ideò

Ideò pauci extant rebus divinis contemplandis addicti, quia pauci á perituris rebus humanis ſe totos ſemovere ſciunt.

2. Ad hoc magno opus eſt favore divino, qui animum attollat, & ſuprà ſeipſum rapiat.

Atqui niſi homo ſpiritu attollitur, & ab omnibus rebus humanis liberatus, totus DEO conjungitur, haud magni ponderis eſt quicquid vel ſcit vel habet.

Diu parvus erit, & humi jacebit, qui rem ullam magni æſtimat præter unum immenſum æternum bonum.

Quicquid DEUS non eſt, id nihil eſt, próque nihilo ducendum.

Multum ſanè differt inter hominis divinitús illuminati ac religioſi ſapientiam, & literati eruditíque ſcientiam:

Eſt multò nobilior illa doctrina quæ ſupernè manat è divinâ ſcaturigine, quam quæ humano ingenio laboriosè quæritur.

3. Exiſtunt multi rerum divinarum contemplandi cupidi: ſed qui, quæ ad eam rem neceſſaria ſunt, exercere non ſtudeant.

Eſt & illud magnum impedimentum, quòd in ſignis & rebus ſenſibilibus ſtatur, & perfectæ interfectioni ſui exiguâ operâ impenditur.

Neſcio quid ſit, & quo ſpiritu ducamur, & quid nobis in mentem veniat qui ſpirituales dicimur, quòd ſummâ ope & ſolicitudine in res perituras atque viles incumbimus:

At de animi noſtri negotiis vix rarò collectis plenè ſenſibus cogitamus.

4. Poſt exiguam eorum collectionem ſtatim foràs erumpimus, nec opera noſtra ſeveriora examinatione trutinamus.

Ubinam verſentur affectus noſtri non attendimus, & quod tam impura ſint omnia noſtra non deploramus.

Sunt omnium hominum corrupti mores, quæ olim cauſa fuit tanti diluvii.

Corrupto intus affectu, neceſſé eſt ut & ſequens actio, index vacuitatis vigoris, corrumpatur.

Nam ex puro animo bonæ vitæ fructus proficiſcitur.

5. Quantum

5. Quantum quis faciat, quæritur: ſed quanta virtute faciat, non tam ſtudiosè perpenditur.

Num dives ſit, num fortis, num pulcher, num ſtrenuus bonúſque ſcriptor, aut cantor, aut agricola, inveſtigatur:

Quam pauper ſit ſpiritu, quám patiens & mitis, quàm religioſus & interior, à multis tacetur.

Natura hominis exteriora intuetur: gratia ad interiora ſe convertit:

Illa frequenter fallitur, hæc in DEO ſpem habet, ne decipiatur.

CAP. XXXVII.

De ſui abnegatione, & omnis cupiditatis abdicatione.

1. Nate libertatem perfectè adipiſci non potes, niſi teipſum totum abneges.

Captivi ſunt omnes avari & ſui amantes, cupidi, curioſi, vagi,

Voluptatum non JESU CHRISTI ſemper ſtudioſi, & ſæpé non ſtaturâ molientes,

Quippè cum periturum ſit quicquid ex DEO ortum non eſt.

Accipe breve abſolutùmque dictum: omnia relinque, & omnia invenies:

Relinque, cupiditatem, & invenies requiem.

Hoc mente pertracta, & poſtquám omnia impleveris, intelliges.

2. S. DOMINE non eſt hoc opus unîus diei, aut puerorum ludus:

In eo paucis comprehenditur omnis religioſi hominis perfectio.

D. Nate, non protinùs averti, aut animum deſpondere debes, audito nomine perfectionis:

Sed potiùs ad ſublimiora provocari, & ad ea ſaltem cupiditate inſpirare.

Utinam perveniſſes, ut tui ipſius amans non eſſes, ſed arbitrio meo planè pareres:

Ita fieret ut mihi valdè placeres, omnémque vitam cum gaudio & pace tranſigeres.

Habes

Habes adhuc multa relinquenda, quæ niſi mihi prorsús tradideris, non adipiſceris quod poſtulas.

Suadeo tibi ut à me emas aurum igne candens, quo locuples fias:

Hoc eſt, ſapientiam cœleſtem, omnia humilia conculcantem.

Abjice terrenam ſapientiam, hoc eſt, deſine tibi humano more placere & blandiri.

3. Dixi tibi viliſſima emenda precioſis, & quæ in rebus humanis magni fiunt.

Nam vilis & parva, ac penè oblivioni tradita videtur illa vera cœleſtis ſapientia, quæ ſibi non multum arrogat, nec in terris magni cupit fieri:

Eam quidem multi ore prædicantes, vitâ longe diſſentiunt:

Et tamen ea eſt precioſus ille, & multis abditus margarita.

CAP. XXXVIII.

De humani animi animi inſtabilitate, déque DEO *ſibi ante omnia proponendo.*

1. Nate, noli ei, in quo nunc es, affectui credere, quippe mox in alium mutando.

Quamdiu enim vives, mutabilitate ſubjectus eris etiam nolens, ut modò lætus, modò triſtis, exiſtas.

Sed ſuprà mutabilia iſta ſtat ſapiens ille & ſpiritu ritè doctus, non attendens quid in ſe ſentiat, aut quâ parte flet ventus inſtabilitatis,

Sed omne mentis inſtitutum ad quem debet finem, intendens.

Nam ita fit ut poſſit homo hujuſmodi idémque inconcuſſus permanere, ſimplici intentionis oculo per tot tamque varios eventus ad me ſinè intermiſſione directo.

2. Quantò, puro eſt intentionis oculus, tantò conſtantiús inter diverſas itur procellas.

Sed in multis caligat ille oculus, facilémque in objectam aliquam voluptatem intuetur.

Rarò reperitur qui ab amoris ſui nævo totus ſit immunis.

Sic

Sic Judæi olim Bethaniam ad Martham & Mariam venerant, non propter JESUM tantùm, ſed ut Lazarum viderent.

Mundandus ergo eſt intentionis oculus, ut ſimplex ſit & rectus, atque ultrà omnia, quæ varia interveniunt, ad me dirigendus.

CAP XXXIX.

DEUM *amanti, ſupra omnia & in omnibus eſſe jucundum.*

1. Ecce DEUS meus & omnia! quid ampliùs volo? aut quid faciliùs optare poſſum?

O ſapidum & dulce verbum: ſed amanti verbum, non mundum, nec ea quæ in mundo ſunt.

DEUS meus & omnia: intelligenti ſatis dictum eſt: & idem ſæpè repetere, jucundum eſt amanti.

Te ſiquidèm præſente jucunda ſunt omnia: eodem abſente moleſta.

Tu animum efficis tranquillum, & magnam pacem feſtivámque lætitiam.

Tu facis ut de omnibus bene ſentiatur, & in omnibus tu laudêre:

Neque quicquam ſinè te diu placere poteſt: quin ut aliquid gratum ſapidúmque ſit, favor tuus adſit oportet, & illud ſapientiâ tuâ condiatur.

2. Cui tu ſapis, quid ei non ſapiat? rurſum cui tu non ſapis, quid ei voluptatem queat?

Sed in tuâ ſapientiâ deficiunt mundi ſapientes, & qui carnem ſapiunt: quippe hìc mors, illic plurima vanitas invenitur.

Verùm qui te per mundanorum contemptum carniſque interfectionem ſequuntur, ii verè ſapientes cenſendi ſunt,

Utpote qui de vanitate ad veritatem, de carne ad ſpiritum transferantur.

His ſapit DEUS: & quicquid in rebus creatis extat, id totum referunt ad laudem conditoris.

Diſſimilis tamen eſt, & quidem admodum diſſimilis ſapor creatoris & creaturæ, æternitatis & temporis, lucis increatæ, & lucis illuminatæ.

3. O æter-

3. O æterna lux, & quæ cuncta creata ſuperas lumina, affulge mihi:

Tuâ coruſcatione omnia animi mei intima penetra, expia, exhilara, colluſtra,

Vivifica ſpiritum meum cum ſuis facultatibus, quo tibi cum geſtientis lætitiæ cantu adhæreſcam.

O quando veniet beata illa & optanda hora, quâ tu me ſic tuâ preſentiâ ſaties, ut mihi ſis in omnibus omnia!

Hoc quidem quamdiu non dabitur, ne gaudium quidem plenum erit.

Adhuc (id quod mihi dolet) vivit in me vetus homo, nondum totus crucifixus, nondum planè mortuus.

Adhuc vehementer concupiſcit adverſùs ſpiritum, bella movet inteſtina, nec regnum animæ quietum eſſe patitur.

4. Sed tu qui maris poteſtati dominaris, ejúſq; fluctuum motus componis, age, adjuva me.

Diſſipa gentes belli cupidas, eàſque virtute tuâ contere:

Exere magnitudinem tuam, iſtámque dextram nobilita:

Nam mihi nulla uſquam ſpes, nullum perfugium eſt, niſi in te, DOMINE mi DEUS.

CAP. XL.

Hanc vitam nunquam à tentationibus eſſe tutam.

1. Nate, nunquam in hâc vitâ periculis carebis, quin quoad vives ſemper tibi neceſſaria erunt arma ſpiritualia.

Inter hoſtes verſaris: dextrâ ſiniſtrâque oppugnaris.

Itaquè niſi te undique ſapientiæ ſcuto poteges, non eris diu ſinè vulnere.

Niſi animum tuum in me defixeris, cum ſincerâ voluntate cuncta propter me patiendi, ardorem iſtum ferre, aut beatorum palmam conſequi nequibis.

Quamobrèm omnia viriliter pervadas oportet, & validâ manu utaris adversùs objecta.

Nam vincenti datur manna: torpenti verò relinquitur multa miſeria.

2. Quod

2. Quod ſi quæris in hâc vitâ requiem, quomodò tunc pervenies ad æternam?

Addice te non quieti, ſed patientiæ.

Quære veram pacem non in terris, ſed in cœlis: non in hominibus cæteríſve rebus humanis, ſed in ſolo DEO.

DEI amore debes omnia libenter ſubire, labores, dolores, tentationes, vexationes, anxietates, neceſſitatis, infirmitates, injurias, oblocutiones, reprehenſiones, depreſſiones, probra, correctiones, deſpectiones.

Hæc ad virtutes invitant, hæc CHRISTI tironem explorant, hæc fabricant cœleſtem coronam:

Huic ego homini pro brevi labore æternam mercedem, pro intereunte probro ſempiternam gloriam perſolvam.

3. Téne putas ſpiritualia ſemper habiturum arbitrio tuo ſolatia?

Non ea fuit olim meorum illorum ſanctorum conditio;

Quin gravia multa, variáſque tentationes, & ingentes clades pertulerunt:

In quibus tamen omnibus patientes ſe præſtiterunt, DEO magís quàm ſeipſis confiſi,

Scientes hujus temporis adverſa nequaquam eſſe futuræ ipſorum gloriæ paria.

Víſne tu ſtatim habere quod multi poſt multas lachrymas & labores vix tandem obtinuerunt?

Expecta DOMINUM, virum te præbe, néve diffidentiâ cœpto deſiſtito, pro DEI gloriâ corpus animámque conſtanter impendito

Ego te cumulatiſſimè remunerabor, tibíque in omni calamitate adero.

CAP. XLI.

Contra hominum vana judicia.

1. Nate, animum tuum in DOMINUM conſtanter conjicito, néve humanum judicium metuito, ubi tua te conſcientia inſontem pronunciat.

Iſta pati conducibile eſt, néque modeſto animo, & DEO magìs quàm ſibimetipſi confidenti grave.

Multi

Multi multa loquuntur, ideóque eis parum adhibendum eſt fidei: & ut omnibus ſatisfiet fieri non poteſt.

Et quanquam ſtuduit Paulus omnibus placere, ſéque omnibus omnia præbuit, tamen idem humano judicio cenſeri minimi fecit.

2. Præſtitit ille quidem ad aliorum utilitatem ſalutémque pro virili quod potuit:

Sed quominùs aliorum judicio damnaretur, prohibere non potuit.

Ideo totum negotium DEO, qui totum noverat, commiſit, & adversùs improborum ſummâque cum licentiâ mentientium calumnias & maledicta, patientiâ ſe modeſtiâque defendit.

Reſpondit tamen interdum, ne infirmis taciturnitate ſuâ pareret offenſionem.

3. Cur tu tandem ab homine mortali damnari reformides? qui hodie vigens, cras nuſquam comparet.

DEUM time, & homines non expaveſces.

Quid in te verbis injuriiſve poteſt quiſquam? Sibi potiùs quàm tibi nocet, nec DEI judicium effugere poterit, quicunque tandem ille eſt.

Habe tu DEUM ob oculos, & querulis verbis noli contendere.

Quod ſi in præſentia immeritâ infamiâ opprimi videris, id ægrè ferre noli, aut impatientiâ coronam tuam minuere.

Intuere, qui poſſum hominem ab omni probro & injuriâ vindicare, & pro ſuis quemque factis remunerari.

CAP. XLII.

De purâ integrâque traditione ſui, ad animi libertatem obtinendam.

1. Nate, relinque teipſum & me invenies.

Fac ut nihil tibi vendices, nihil proprium habeas, & ſemper lucraberis.

Nam majoribus inſuper donabere, ſimul atque teipſum non revocaturus tradideris.

S. DOMINE quoties me tradam, & in quibus me relinquam?

D. Semper & omni horâ, tum in parvis, tum in magnis rebus.

Nihil excipio: quin in omnibus nudatum te inveniri volo.

Alioquin quî poſſis eſſe meus, & ego tuus, niſi ſis ab omni propriâ voluntate intus foríſque ſpoliatus?

Hoc quantò celeriùs egeris, tantò meliùs tecum agetur:

Et quantò pleniùs & ſinceriùs, tantò & magis mihi placebis, & plus lucrabere.

2. Nonnulli ſeſe tradunt illi quidem, ſed cum aliquâ exceptione.

Neque enim plenè DEO confidunt, ideóque ut ſibi provideant dant operam.

Alii primò etiam totos ſe dedunt: ſed poſteà pulſante tentatione ad ſua redeunt, ideóque in virtute minimè proficiunt.

Hi ad veram puri cordis libertatem, & jucundiſſimum meæ familiaritatis beneficium nunquam aſpirabunt, niſi antegreſſa fuerit ſui integra traditio, immolatióque quotidiana;

Sinè eâ, ut DEI conjunctione fruaris nec fit, nec futurum eſt.

3. Dixi tibi ſæpiſſimè, & nunc iterum dico: relinque tradéque teipſum, & fruêris altâ pace animi.

Da totum pro toto, nihil exige, nihil repete:

In me meré & citra hæſitationem mane, & me habebis: animóque liber, & à tenebris immunis eris.

Hoc conare, hoc ora, hoc ut optes operam dato, ut teipſo planè exutus nudus nudum JESUM ſequare, tibíque mortuus mihi vivas in perpetuum.

Tunc abeunt & vanæ imaginationes, & improbæ perturbationes, & curæ ſuperfluæ:

Tunc & immoderatus timor faceſſet, & intemperans morietur amor.

CAP.

CAP. XLIII.

De rebus externis ritè administrandis, déque confugiendo ad DEUM *in periculis.*

1. Nate, illud tibi diligentèr curandum eſt, ut in omni & loco & externâ actione atque negotio animum liberum & ſui compotem habeas,

Omnia tibi, non te illis ſubjicias, actionúmque tuarum non ſervus ſis aut mancipium, ſed dominus, ſed rector, ſed verè manumiſſus, & Hebræus, in liberorum DEI ſortem libertatémque tranſlatus.

Hi præſentia calcantes, æterna ſpeculantur, & mortalia ſiniſtro, cœleſtia dextro oculo intuentur:

Hos temporalia non trahunt ad inhærendum: ſed ea ipſi trahunt ad benè ſerviendum, ſicut & à DEO & à ſummo opifice conſtituta ſunt, qui nihil inordinatum reliquit in rebus à ſe conditis.

2. Jam verò ſi in omni caſu non rei ſpeciei inhæſeris, neque carnali oculo viſa auditave luſtraveris, ſed in quâque re protinùs in tabernaculum ad conſulendum DOMINUM cum Moſe intraveris, audies divinum reſponſum, déque multis tum præſentibus tum futuris doctus redibis.

Sempèr Moſes ad tabernaculum ſe recepit in dubiis & quæſtionibus ſolvendis, confugítque ad precationis opem ad pericula hominúmque improbitatem propulſandam.

Sic & tu in cordis tui penetrale debes confugere, divinam opem intentiùs implorando.

Nam propterea deceptos à Gabaonitis Joſuam cæteróſque, Iſraelitas fuiſſe memoriæ proditum extat, quòd DOMINUM non priùs conſuluerunt: ſed dulcedini verborum creduli pietatis ſpecie deluſi ſunt.

CAP. XLIV.

Ne importunus ſit homo in negotiis.

1. Nate, cauſam tuam mihi ſempèr committito: ego eam ſuo tempore ritè componam.

Expecta decretum meum & ſenties inde profectum.

S. DOMINE, libentèr equidèm rem omnem tibi committo, quia parúm mea proficit cogitatio.

Atque utinam non ſic eſſem de futuris caſibus ſolicitus, ſed me incunctanter arbitrio tuo ſubjicerem.

2. D. Nate, ſæpè rei cujuſpiam cupidus homo eam affectat: deinde eandem adeptus aliter ſentire incipit:

Quippe cum durabiles non ſint ejuſdem rei cupiditates, ſed vos ad alia atque alia impellant.

Itaque vel in minimis ſeipſum relinquere non eſt minimum.

3. Eſt verus hominis profectus in ſui abnegatione poſitus, ut qui id præſtiterit, is liberrimus ſit atque tutiſſimus.

Sed antiquus ille hoſtis omnibus bonis adverſans à tentatione nunquam ceſſat, & noctes diéſque graves molitur inſidias, ſi forté incautos in fraudis laqueum præcipirare poſſit.

Quare vigilate & orate, ne intretis in tentationem.

CAP. XLV.

Hominem nihil ex ſeipſo habere boni, neque de ullâ re gloriari poſſe.

1. DOMINE, quid eſt homo ut tu ſis ejus memor? quid eſt homine natus, ut eum cures?

Quid promeruit ut eum favore tuo proſequeris?

DOMINE, quid poſſum conqueri ſi me deſerueris? aut quid meritò expoſtulare, ſi mihi poſtulata non conceſſeris?

Certè hoc mihi verè cogitare licet ac dicere: DOMINE, nihil ego ſum, nihil per me boni habeo, quin omnium inops ad nihil ſemper tendo.

Quod niſi à te adjutus, & intus in animo inſtructus fuero, totus efficior tepidus & diſſolutus.

2. Tu verò, DOMINE, ſemper idem es, idémque permanes in æternum,

Semper bonus, juſtus, ſanctus, qui omnia benè, juſtè, ſanctè facias, & cum ſapientiâ componas.

At ego, ad defectum magis quàm ad profectum pronus, non ſempèr in eodem ſtatu perduro, quippe temporis viciſſitudinibus obnoxius. Sed

Sed idem tamen te manum adjutricem porrigente facilè recreor.

Tu ſolus ſinè ullâ humanâ ope auxiliari potes, méque uſqueadeo confirmare, ut vultus meus jam in diverſa non mutetur, ſed in te uno animus meus corrigatur & acquieſcat.

3. Itaque ſidum aliquâ neceſſitate ad te quærendum impellor, omnem humanam conſolationem ſcirem abjicere, de favore tuo benè ſperare, & conſolationis donum cum lætitiâ expectare poſſem.

4. Tui eſt beneficii quicquid unquam mihi bene ſuccedit: ego tibi vanus & nihili homuncio ſum inconſtans & infirmus.

Igitur gloriari unde poſſim aut cur ſuſpici cupiam?

De nihilo videlicet: at id quidem vaniſſimum eſt.

Verè peſtilentiſſima & inaniſſima res eſt ambitio, quæ hominem & à verâ gloriâ abſtrahat, & cœleſti favore ſpoliet.

Nam dum ſibi placet homo, tibi diſplicet: dum humanis laudibus inhiat, veris virtutibus privatur.

Eſt autem vera gloria, ſanctáque lætitia, de te, non de ſeipſo gloriari:

Dé tuo nomine, non de ſuâ virtute gaudere, aut re ullâ niſi propter te delectari.

Ergo tuum, non meum nomen laudetur: tuum, non meum opus extollatur:

Tuum illud ſanctum nomem ita celebretur, ut ego nullâ hominum laude afficiar.

De te perpetuò lætus gloriabor: de me nihil niſi de infirmitatibus meis.

Appetant Judæi mutuam inter ſe gloriam: ego ei ſtudebo quæ à ſolo DEO eſt.

Omnis quidem humana gloria, omnis honor mortalis, omnis mundana excelſitas, ſi cum tuâ iſtâ æternâ gloriâ conferatur, vanitas eſt & ſtultitia.

O mea veritas, mea miſericordia, mi DEUS, beata Trinitas, tibi ſoli laus, virtus, honor, gloria, in omnem ſeculorum perpetuitatem. Amen.

CAP. XLVI.

De mortalis honoris contemptu.

1. Nate, tuâ nihil referre putato, ſi alios honorari & extolli, te verò deſpici contemníque videas.

Erige ad me in cœlum animum, & ab hominibus in terris contemni non agrè feres.

S. DOMINE in cæcitate ſumus, & vanitate facilè ſeducimur.

Si rectè meipſum inſpicio, nunquam mihi ab ullâ re facta eſt injuria,

Quo fit ut quod de te meritò conquerar non habeam.

2. Quia in te & frequenter & gravitèr peccavi, meritò armatur in me omnis rerum natura.

Igitùr mihi infamia & contemptus, tibi laus, honor, gloria debetur.

Ac niſi me ſic comparavero, ut me ab omnibus deſpici atque derelinqui, planéque nullo loco haberi æquo animo feram non poſſum nec animum conſequi pacatum atque ſtabilem, neque divinitùs illuſtrari, nec tibi plenè conjungi.

CAP. XLVII.

Pacem ſibi in hominibus non eſſe collocandam.

1. Nate, ſi tibi pacem in quoquam mortalium, propter tuam cum illo concordiam atque conſuetudinem collocaveris, inſtabilis eris & inquietus.

Sin te ad ſempiternam immortalémque veritatem receperis, amici diſceſſu obitúve non cruciabere.

Tantò enim magìs DEO propinquat homo, quantó ab omni ſolatio terreno longiùs recedit:

Tantò in DEUM altiùs aſcendit, quantò in ſe profundiùs deſcendit, quantóque magìs ſibi vileſcit.

2. Qui vero boni quidpiam ſibi arrogat, is DEI favorem in ſe vigere prohibet, quippe cum Sancti Spiritûs favor ſubmiſſum animum ſemper quærat.

Si teipſum planè in nihilum redigere, atque ab omni creato amore eximere ſcires, equidem in te magnâ cum beneficentiâ defluerem. Sed

Sed dum in res creatas intueris, ſubtrahitur tibi creatoris aſpectus.

Diſce teipſum in omnibus ob creatorem vincere: ita fiet ut ad DEI cognitionem pervenias.

Vel quantulacunque res ſi intemperanter amatur & reſpicitur, à ſummo bono retardat, hominémque vitiat.

CAP. XLVIII.

In vanam ſecularémque ſcientiam.

1. Nate, elegantibus acutíſque hominum dictis moveri nolito.

Neque enim in ſermone, ſed in virtute, ſitum eſt regnum DEI.

Attende verba mea quæ & animos accendunt, & mentes illuminant, & igniculos injiciunt, & veram afferunt conſolationem.

Nunquam quicquam eo conſilio legas, ut doctior aut ſapientior eſſe videare:

Ut vitia interimas operam dato: hoc enim tibi plus proderit, quam multarum difficilium quæſtionum notitia.

2. Ubi multa legeris cognoveríſque, ad unum tandem veniendum erit principium.

Ego is ſum qui homines ſcientiam doceo, & parvulis perſpicatiorem intelligentiam concilio, quàm à quoquam hominum doceri queat:

Ita ut quos alloquar, facilè ſapientes evadant, & in ſpiritu multum proficiant.

Væ illis qui curioſa multa ex hominibus quærunt, & viam mihi ſerviendi parùm curant.

Veniet tempus illud quum exiſtet magiſter magiſtrorum CHRISTUS, dominus angelorum, qui ab omnibus rationes exigat, omniúmque conſcientiam examinet:

Cum quidem Hieroſolyma adhibitis lucernis perſcrutabitur, fiéntque manifeſta quæ in tenebris latuerint, tacentibus linguarum argutiis.

3. Ego is ſum qui demiſſam mentem uno momento ſic attollo, ut veritatis æternæ plures capiat rationes, quàm quis vel decem annorum ſtudio literario conſequi poſſit.

Ego

Ego doceo ſinè ſtrepitu verborum, ſinè turbâ opinionum, ſinè faſtu ambitionis, ſinè pugnâ argumentorum.

Ego is ſum qui doceo terrena deſpicere, preſentia faſtidire, æterna quærere & ſapere, fugere honores, ferre offenſiones, omnem ſpem in me ponere, extra me nihil cupere, & me ſuper omnia ardenter amare,

4. Amando me quidam divina penitús ita didicit, ut mira loqueretur, plúſque omnia relinquendo profecit, quàm ullâ ſtudiorum ſubtilitate potuiſſet.

Sed aliis communia, aliis ſingularia eloquor, nonnullis in ſignis & figuris ſuaviter appareo, aliis in multo lumine arcana patefacio.

Librorum quidem una vox eſt, quæ non omnes æqué inſtruat.

At ego intus ſum doctor veritatis, animorum ſcrutans, cogitationum intelligens, actionum promovens, & tantum cuique tribuens, quantum æquum eſſe judico.

CAP. XLIX.

De non attrahenda ad ſe res exteriores.

1. Nate, in multis inſcium te eſſe oportet, & pro mortuo in terris te ducere, próque eo cui totus orbis fit crucifixus.

Multa etiam ſurdâ aure prætereunda ſunt, & quæ ad pacem tuam pertineant cogitanda.

Utiliùs eſt oculos ab iis quæ diſplicent, avertere & ſuam cuique ſententiam relinquere, quàm contentioſis ſermonibus ſervire.

Si cum DEO tibi probè convenerit, ínque ejus judicium intuitus fueris, faciliùs vinci te ſuſtinebis.

2. S. O DOMINE, quò deventum eſt? en breve damnum defletur, ob exiguum quæſtum laboratur & curritur, víxque tandem ſub noctem domum reditur, & ſpirituale detrimentum oblivioni traditur.

Quod parùm, ne dicam nihil prodeſt, huic ſtudetur: & quod ſummè neceſſarium eſt, negligentèr præteritur:

Uſqueàdeo totus in externa effluit homo, ac niſi citò reſipiſcat, libens in exterioribus jacet.

CAP.

CAP. L.

Non omnibus eſſe credendum: itémque de facilitate lapſus verborum.

1. Opitulare mihi DOMINE, in hâc calamitate: nam hominum quidem inane eſt præſidium.

Quám ſæpè ibi non inveni fidem, ubi fore putavi? rurſúmque ibi reperi, ubi minùs ſperaſſem?

Uſqueadeo vana ſpes eſt in hominibus, & in te uno, DEUS, ſalus eſt poſita juſtorum.

Agimus tibi gratias, DOMINE DEUS, ob omnia quæ nobis accidunt infirmis & inſtabilibus, quíque facilè fallamur & mutemur.

2. Quis eſt qui ſe omnibus in rebus ita cautum circumſpectúmque præbere queat, ut non aliquando in aliquam fraudem difficultatémque veniat?

Sed tibi, DOMINE, qui confidit, animóque ſimplici ſtudet, is non ita facilé labitur.

Aut ſi in aliquam incidit calamitatem, quantâcunq; tandem difficultate implicetur, citò à te vel inde eripitur, vel conſolatione confirmatur,

Quippe eos qui in te ſpem habent, ad extremum non deſeris.

Rari ſunt fidi amici, qui in omnibus perſeverent rebus adverſis:

Tu, DOMINE, tu ſolus es fideliſſimus in omnibus, neque quiſquam tui ſimilis eſt.

3. O quàm ſapuit ſancta illa anima quæ dixit: Confirmata eſt mea mens, & in CHRISTO fundata.

Si ſic mecum ageretur, non tam facilè me ſolicitaret humanus timor, nec verborum jacula moverent.

Sed quis omnia prævidere, quis cavere futura mala queat?

Quòd ſi quamvis prævíſa, tamen ſæpe lædunt, quantò feriunt improviſa graviùs?

Sed cur mihi miſer non meliùs proſpexi? aut cur aliis tam facilè credidi?

Verùm homines ſumus, & quidem fragiles, etiamſi à multis angeli exiſtimemur & dicamur.

Cui

Cui vero credam, DOMINE, cui niſi tibi, qui ipſa veritas es, neque fallis neque falli potes.

Nam homines quidem omnes ſunt mendaces, infirmi, inſtabiles, caduci, maximè in verbis, ut non temerè, protinus credi debeat quicquid veri ſpeciem præ ſe fert,

4. Quàm prudenter præmonuiſti cavendos eſſe homines: & ſuos cujuſque domeſticos eſſe ipſius inimicos, neque credendum eſſe dicentibus, hic adeſt, aut illic adeſt.

Doctus ſum damno meo, atque utinàm cautior inde, non inſipientior efficiar.

Cautus eſto (inquit quidam) cautus eſto, & quod dico, tacitè habeto.

Deinde tacente me, & illud occultum credente ipſemet ſilere non potuit, quod ſileri juſſerat, ſed ſtatim & me & ſe prodito abiit.

Ab hujuſmodi fabulis & incautis hominibus tuere me, DOMINE, ne unquam in eorum manus incidam, aut talia committam.

Suggere ori meo vera ſtabiliáque dicta, callidámque linguam à me procul amove.

Nam quod mihi fieri nolim, id alteri ne faciam omnino cavere debeo.

5. Quàm bona quámque tranquilla res eſt de aliis ſilere, neque omnia nullo diſcrimine credere, neque facilè, pluſculum eloqui,

Sempérque te animorum cognoſcentem quærere, neque quovis verborum vento circumferri, ſed omnia, tum interiora, tum exteriora, arbitrio nutúque tuo cupere perfici.

Quàm tutum eſt ad DEI favorem retinendum humanum fugere ſplendorem, nec ea appetere quæ ſuâ ſpecie ſunt admirationi:

Sed illa omni diligentiâ ſectari quæ vitæ correctionem & pietatis ardorem afferunt.

CAP. LI.

De habendâ in DEO *confidentiâ, ſi maledictorum jaculis appetare.*

1. Nate, conſtantem te præbeto, & in me ſpem ſitam habeto. Quid

Quid enim ſunt verba niſi verba, quæ per aërem volantia, lapidem non lædant?

Si ſons es, vide ut te corrigere velis.

Sin nullîus tibi peccati conſcius es, da operam ut calumniam in DEI gratiam æquo animo feras,

Saltém verba toleres, qui verberum aſperitatem tolerare nondum queas.

Cur verò tantula animum tuum commovent, niſi quia adhuc carnalis es, & hominum majorem, quàm debes, rationem habes?

Nam quia deſpici metuis, reprehendi ob delicta non vis, & excuſationum quæris umbracula.

2. Sed inſpice te diligentiùs, & cognoſces vivere adhuc in te mundum, & vanum amorem placendi hominibus.

Cum enim ob commiſſa tua pudefieri refugias, ex eo perſpicuum fit nec verè modeſtum te, nec verè vel mundo te, vel tibi mundum eſſe mortuum.

Sed audi verba mea, & non curabis vel decem milium hominum verba.

En ſi in te dicerentur quæcunque vel fingi malicioſiſſimè poſſunt, quid tibi ea nocerent, ſi ea ferri ſineres, neque pluris quàm feſtucam penderes?

Nunquid vel pilum tibi evellerent?

3. Sed qui & parvi animi eſt, nec DEUM habet ob oculos, is facilè maledicto movetur.

Qui verò mihi confidit, nec à ſuo judicio pendet, is humano terrore vacat.

Ego enim arcanorum omnium judex ſum & cognitor:

Ego quo pacto ſit acta res ſcio, ego & injurium & injuriam paſſum novi.

A me ortum eſt iſtud negotium méque permittente accidit, ut multorum hominum mentes patefiant.

Ego & de ſonte & de inſonte judicabo: ſed priùs utrúmque occulto judicio explorare volui.

4. Hominum teſtimonium ſæpe fallit: meum judicium verax eſt, idémque conſiſtet non evertendum.

Latet illud quidem plerúmque, atque à paucis penitùs perſpicitur:

Sed nunquam vel errat, vel errare poteſt, etiamſi inſipientibus parùm æquum eſſe videatur.

Itaquè ad me confugiendum eſt in omni judicio, nec ſuo cuique utendum eſt arbitrio.

Juſtus quidem nullo ſibi divinitùs oblato caſu perturbatur, neque calumnias admodùm curat, vel ob aliorum juſtas ſui excuſationes inaniter exultat.

Perpendit enim eum eſſe me qui corda renéſque ſcruter, neque ex aſpectu aut humanâ ſpecie judicem.

Nam ſæpe in oculis meis culpandum reperitur, quod hominum judicio laudandum eſt.

5. S. DOMINE DEUS, judex juſte, fortis, patiens, qui hominum fragilitatem pravitatémque nôſti, eſto robur meum omníſque fiducia.

Nequè enim mihi ſatìs eſt conſcientia mea: tu nôſti ignota mihi, itaquè in omni reprehenſione ſubmittere me eámque mollitèr ferre debui:

Quod ſi quando non præſtiti, ignoſce mihi propitius, méque iterum hoc beneficio affice, ut me patientiorem deincèps præbeam.

Nam conducibilior eſt mihi tua ſingularis miſericordia ad veniæ conſecutionem, quàm meæ juſtitiæ opinio ad latentis conſcientiæ defenſionem.

At licèt mihi nullìus peccati ſim conſcius, non tamen idcircò ſum abſolvendus,

Quippe remotâ miſericordiâ tuâ, nullus apud te mortalium eſt abſolvendus.

CAP. LII.

Ob æternam vitam omnia gravia eſſe toleranda.

1. Nate, noli vel laboribus frangi, quos meâ causâ ſuſceperis, vel rebus adverſis uſqueadeo dejici:

Quin te mea promiſſio in omnibus caſibus roboret atque conſoletur, qui ſatìs ideonus ſum ad immenſa præmia reddenda.

Non tu hìc diu laborabis, neque ſemper vexabêre doloribus.

Expecta paulìſper, & videbis celerem finem malorum, erítque cùm ceſſabit omnis labor & tumultus.

Exiguum & breve eſt quicquid tempore finem habet.

2. Quocircà age ut agis, labora fideliter in vineâ meâ, ego ero merces tua.

Scribe, lege, canta, geme, tace, ora, patere viriliter

ter adversa, digna est his omnibus & majoribus præliis vita æterna.

Veniet pax unâ die quæ nota est DOMINO, & erit non dies aut nox hujus scilicet temporis, sed lux perpetua, claritas infinita, pax firma, tuta requies.

Tunc non dices illud: Utinàm liberer ex hujus mortis corpore.

Neque item clamabis: Hei mihi, cui tandiu sit hic habitandum.

Nam & mors pessundabitur, & salus erit nunquam intermoritura, angor nullus, lætitia beata, societas dulcis & honesta.

3. O si vidisses sanctorum in cælo coronas perpetuas, quantâque nunc quoque gestiant gloriâ, qui isti mundo olim contempti, vel ipsâ vitâ indigni putabantur!

Profectò tu te protinùs ad terram dejiceres, malléque vel omnibus parêre, quam vel uni imperare, nec istîus vitæ lætos dies concupisceres:

Potiùs DEI causâ adversis premi gauderes, & nullo loco inter homines haberi, maximum lucrum duceres.

Quòd si tibi hæc arriderent, & altiùs in animum dimitterentur, ne semèl quidem conqueri auderes.

Scilicet ob æternam vitam nonne omnia sunt laboriosa toleranda?

An divinum regnum vel adipisci vel amittere tantula res est?

Attolle in cœlum oculos: èn unà mecum omnes sancti mei, qui in istâ vitâ acre certamen obiêre,

Nunc gaudent, nunc consolationem percipiunt, nunc tuti sunt, nunc requiescunt, mecum in regno patris mei sinè fine permansuri.

CAP. LIII.

De æternitatis die, & hujus vitæ angoribus.

1. O supernæ civitatis mansio beatissima ô dies æternitatis clarissima, quam nulla nox obscurat, sed summa veritas semper irradiat!

Dies sempèr læta, semper tuta, statu nunquam in contraria mutando!

O utinam illuxiſſet illa dies & omnia hæc mortalia finem adepta forent!

Lucet illa quidem ſanctis perpetuâ claritate ſplendens, ſed non niſi procul ac velut in ſpeculo, quippe peregrinantibus in terrâ.

2. Nôrunt cœli cives quàm læta ſit illa: gemunt exules Evæ nati, quòd tam amara ſit hæc dies hujus temporis & parvi, & mali,

Ubi homo tot peccatis inquinatur, tot malis irretitur tot urgetur timoribus, tot curis diſtenditur, tot curioſitatibus diſtrahitur, tot implicatur vanitatibus, tot erroribus circunfunditur, tot laboribus atteritur, premitur tentationibus, enervatur deliciis, egeſtate cruciatur.

3. O quando finis erit horum tot laborum?

Quando unîus tui, DOMINE, memor ero?

Quando in te plenè lætabor? quando omni impedimento carens, verâ libertate fruar, ſinè ullâ vel mentis vel corporis moleſtiâ?

Quando erit pax ſolida, pax imperturbabilis atque tuta, pax intùs & foris, pax ex omni parte firma?

JESU bone, quando te coram videbo? quando regni tui gloriam contemplabor?

Quando eris mihi omnia in omnibus? aut quando tecum degam in regno tuo, quod ab omni æternitate tibi dilectis præparâſti?

Relictus ſum inops & exul in hoſtili ſolo, ubi quotidiana bella, ubi vigent infortunia maxima.

4. Solare exilium meum, mitiga dolorem, quando ad te ſummâ animi cupiditate anhelo.

Nam ab hoc quidem mundo quicquid offertur ad ſolatium, id mihi eſt oneri.

Te penitùs frui cupio, ſed apprehendere nequeo.

Opto inhærere cœleſtibus, ſed deprimunt res temporales, & non interemptæ affectiones.

Mente omnia ſuperare volo, ſed carni invitus ſubjacere cogor.

Sic ego infelix homo mecum ipſe pugno, ſúmque mihimetipſi gravis, dum ſurſum ſpiritus, deorſum caro tendit.

5. Quantum intus certamen patior, dum mente tracto cœleſtia: & mox oranti occurrit turba carnalium?

Mi

Mi DEUS, noli à me procul discedere, neve præ irâ tuum me adversare.

Dissipa fulguris tui splendore omnes quæ ab hoste injiciuntur imaginationes, eásq; jactis sagittis disturba.

Recollige ad te sensus meos, fac ut mundanorum omnium obliviscar, útque vitiorum imaginationes citò abjiciam atque contemnam.

Succurre mihi, æterna veritas, ut nulla me moveat vanitas.

Adveni cœlestis suavitas, fugiente adventu tuo omni impuritate.

Illud quoque mihi misericorditer ignosce & veniam dà, quoties in precibus aliud quàm te revolvo.

Etenim ut verum fatear, admodùm distrahi soleo, ac sæpenumerò ibi non sum, ubi corpore sto aut sedeo:

Sed potiùs quò cogitationibus feror, ibi sum, ubi mea est cogitatio:

Ubi mea frequenter versatur cogitatio, ibi est quod amo:

Quódque me aut naturaliter delectat, aut ex consuetudine placet, id mihi facilè occurrit.

6. Hanc ob causam, Tu veritas, apertè dixisti, Ubi est thesaurus tuus, ibidem & animus.

Si cœlum amo, cœlestia libenter perpendo.

Sin mundum amo, mundi rebus secundis gratulor, & ejusdem res adversas doleo.

Si carnem amo, carnalia subindè imaginor: sin spiritum, de spiritualibus cogitare me delectat.

Quæcunque enim amo, de iis libenter & loquor & audio, eorùmque imagines domum mecum reporto.

Beatus ille qui propter te, DOMINE, humana omnia missa facit, naturæ vim infert, carnisque cupiditates spiritûs ardore crucifigit,

Ut serenatâ conscientiâ puras tibi preces libet, dignúsque sit qui angelorum cœtibus interfit, omnibus terrenis tum foris tum intus exclusis.

CAP. LIV.

De æternæ vitæ deſiderio, & quanta ſint certantibus bona promiſſa.

1. Nate, quum tibi beatitudinis æternæ deſiderium deſuper infundi ſentis, & ex tabernaculo corporis exire concupiſcis, ut claritatem meam ſinè viciſſitudinis umbrâ contemplari poſſis, aperi animum tuum, & ſanctum hunc afflatum avidiſſimè accipe.

Age ſummas ſupernæ bonitati gratias, quæ tecum tam benignè agat, te tam clementer inviſat, tam ardenter excitet, tam validè ſublevet, ne tuopte pondere ad terreſtria labaris.

Neque énim id conatu tuo conſequeris, ſed ſolâ dignatione ſupernæ gratiæ, ut virtutibus, proficias, & ad futura certamina te prepares, ut mihi totis animi viribus adhæreas, ardentíq; voluntate ſervias.

2. Nate, ſæpè ignis ardet, ſed flammæ ſemper comes eſt fumus.

Sic & nonnulli deſiderio flagrant rerum cœleſtium, & tamèn à carnalium affectionum tentatione liberi non ſunt,

Ideo non planè ob ſolam DEI gloriam ea faciunt, ad quæ ferenda ejus opem tam cupidè petunt.

Tale eſt & tuum ſæpè deſiderium, cujus tamen ſummam eſſe ſinceritatem præ te fers.

At parùm perfectum eſt, quod privatâ commoditate eſt infectum.

3. Petito non quod tibi jucundum commodumque, ſed quod mihi acceptum ſit & glorioſum.

Si rectè judicas, decretum meum & deſiderio tuo & omnibus quæ deſideranttur, præferre ſequíque debes.

Novi deſiderium tuum, frequentéſque gemitus audivi.

Jam velles eſſe in gloriosâ libertate natorum DEI:

Jam te delectat æterna domus, & cœleſtis patria plena gaudio:

Sed nondum venit hora illa.

Adhuc aliud tempus eſt, belli videlicet, laboris, & explorationis. Optas

Optas ſummo repleri bono: ſed id aſſequi nondum tibi licet.

Ego is ſum quem expectare debes donec veniat regnum DEI.

4. Explorandus es adhuc in terris, & in multis exercendus.

Concedetur tibi interdum conſolatio, ſed plena ſatietas non item.

Quocircà conſtantem te fortémque præbeto tum in agendo, tum in patiendo naturæ contraria.

Oportet te novum induere hominem, & in alterum virum mutari.

Sæpe tibi & facienda ſunt quæ nolis, & omittenda quæ velis.

Aliis ſui conatus ſuccedent, tibi non item:

Aliorum dicta audientur, tua pro nihilo ducentur:

Alii petentes impetrabunt, tu repulſam patière:

Alii hominum ore magni celebrabuntur, de te tacebitur:

Aliis munia obeunda committentur, tu ad nihil utilis judicabere.

5. Has ob cauſas nonnunquàm dolebit natura tua, magnúmque certamen tolerabit:

Sed magnum bonum inde conſequêris, ſi id ſilentio tuleris.

His & hujus generis aliis explorari ſolet fidelis DOMINI ſervus, ecquid ſeipſum abnegare, & in omnibus frangere queat.

Ac vix quicquam eſt in quo mori æquè è re tuâ ſit, ac in eo ut quæ voluntati tuæ adverſentur, ea videas & perpetiaris.

6. Sed conſidera, nate, quis fructus, quantum præmium quàm brevi labores iſtos ſit ſecuturum, & non ægrè feres, ſed patientiæ ſolatium percipies maximum:

Pro brevi iſtâ, quam nunc ſponte reliqueris, voluptate frueris in cœlo perpetuâ.

Ibi quicquid voles, quicquid optare poteris, invenies: ibi bonorum omnium copiam nullo amittendi timore habebis.

Ibi tua voluntas unà mecum nihil unquam extraneum privatúmve cupiet:

Ibi nullus tibi reſiſtet, nemo de te conqueretur, nemo te impediet,

Quin optata univerſa præſtò aderunt, animíque tui cupiditatem cumulatiſſimè explebunt.

Ibi reddam gloriam pro toleratâ contumeliâ, laudis amictum pro mœrore, pro infimo loco regiam ſedem in ſempiternum.

Ibi apparebit fructus obedientiæ, gaudebit labor pœnitentiæ, modeſtáque ſubjectio gloriosè coronabitur.

7. Quamobrém nunc te omnium imperio modeſtè ſubjungito, neque quis dicat aut jubeat curato, ſed illud in primis operam dato ut ſive ſuperior aliquis, ſive æqualis, ſive etiam inferior aliquid à te poſtulaverit aut etiam innuerit, omnia boni conſulas, & ſincerâ voluntate exequi ſtudeas.

Quærant alii alia, glorientur alii in aliis, laudentúrq; vel ab innumeris: tu non niſi in tui contemptu, & in meo imperio exequendo, meâque gloriâ curandâ gaudeto, illud unicè optato ut ſive per vitam, ſive per mortem DEUS in te ſempér honoretur.

CAP. LV.

Quemadmodùm malis preſſus homo ſeſe DEO *tradere debeat.*

1. Ago tibi, DEUS, ſancte pater, immortales gratias, quod quæ tu vis (vis autem nihil niſi bonum) fiunt.

In te læter ego tuus, non vel in me, vel in quoquam alio:

Nam tu ſolus vera lætitia, tu mea ſpes & corona, tu gaudium honórque meus, DOMINE.

Nihil niſi à te acceptum habeo, ídque nullo meo merito: tua ſunt quæcunque vel dediſti vel feciſti.

Ego inops, & laboribus ab ineunte ætate agitatus animo doleo, ídque nonunquàm ita ut erumpant lachrymæ, útque ob imminentia mala perturber.

2. Deſidero pacis gaudium, pacem natorum tuorum flagito, qui conſolationis tuæ lumine paſcuntur.

Si tu pacem dederis, ſi gaudium fuderis, animum habebo plenum modulationis, laudéſque tuas religioſè cantantem. Sin

Sin tu te ſubtraxeris præceptorum tuorum viâ currere non potero,

Sed potiùs in genua lapſus pectus tundam, quia mecum non ſic agetur ut anteà, quum lucernâ tuâ mihi deſuper illucente, ſub alarum tuarum umbrâ protegerer.

3. Pater juſte, ſempérque laudande, venit hora quâ ego tuus explorer.

Pater amande, æquum eſt ut hâc horâ aliquid tuâ causâ patiar.

Pater perpetuò venerande, venit hora quam tu ab omni æternitate futuram ſciebas, ut ego ad exiguum tempus contemnar, deprimar, deficiam coram hominibus, maliſque & languoribus affligar,

Quo denuò tecum in aurorâ novæ lucis reſurgam, & in cœleſtibus illuſtris efficiar.

Pater ſancte, tu ſic ſtatuiſti, ſic voluiſti, quodq; fieri præcepiſti, id factum eſt.

4. Hoc enim beneficii à te confertur in amicum tuum, ut amore tui malis afficiatur in hâc vitâ, quoties, & à quo, & quomodo tu fieri permiſeris.

Nam nec ſinè conſilio providentiâque tuâ, nec ſinè causâ quicquam fit in terris.

Et quidem è re meâ eſt, DOMINE, quod me depreſſiſti, ut inſtituta tua diſcam, & omnem animi faſtum atque arrogantiam abjiciam.

Mihi utile eſt pudore fuiſſe ſuffuſum, ut à te potiùs, quàm ab hominibus conſolationem petam.

Ex eo imperveſtigabile judicium tuum expaveſcere didici, qui juſtos unà cum impiis affligas, ſed non ſinè æquitate & juſtitiâ.

Ago tibi gratias, qui me malis afficere nihil peperceris, ſed acerbos cruciatus, dolores, angores foris intúſque mihi inflexeris, in quibus qui me conſoletur, ex omnibus qui ſub cœlo ſunt nullus eſt.

Tu ſolus is es, mi DOMINE & DEUS, cœleſtis animarum medicus, qui & vulneras & ſanas, qui ad inferos deducis, & idem reducis.

Tua me correctio petit, tua virga docet.

6. En ergo me, pater chariſſime, correctionis tuæ virgæ ſubjicio:

Feri dorſum cervicémque meam, ut pravitatem meam ſub tuam voluntatem flectam.

Fac

Fac me pium modeſtúmque diſcipulum, ſicuti probè facere conſueviſti, ut tibi ad nutum planè obtemperem.

Tibi me meáque omnia ad corrigendum commendo, quando hîc quàm in poſterum corrigi præſtat.

Univerſa tu & ſingula ſcis, neque te quicquam latet in humanâ conſcientiâ.

Tu futura, antequam fiant, nôſti, neque eſt quod & de iis quæ in terris geruntur, doceat, aut admoneat quiſquam.

Tu ſcis quid mihi ad proficiendum conducat, quantúmque proſint res adverſæ ad vitiorum quaſi rubiginem abſtergendam.

Utere erga me judicio arbitrióque tuo, neve me ob nocentem vitam meam nulli meliùs aut clariùs, imo nulli prorſus niſi tibi uni notam deſpicito.

7. Da mihi, DOMINE, ſcire quæ ſcienda ſunt, amare quæ amanda, laudare quæ tibi ſummè placent: ſuſpicere quæ tuo judicio precioſa ſunt, & vituperare quæ oculis tuis ſordent.

Noli committere ut ego vel ex exteriorum oculorum aſpectu judicem, vel ex imperitarum aurium auditu ſententiam feram:

Sed vero judicio tum viſibilia tum ſpiritualia diſcernam, & ante omnia tuæ voluntatis arbitrium ſemper exquiram.

8. Falluntur ſæpè hominum ſenſus in judicando, falluntur & hujus amatores ſeculi tantum viſibilia amando.

Nunquid tantò melior eſt homo, quantò homini major habetur?

Fallax fallacem, vanus vanum, cæcum cæcus, infirmum infirmus decipit dum extollit, veréque probro afficit, dum inaniter laudat.

Nam quantus quiſque tuo judicio eſt, tantus reverà, ac non major eſt.

CAP. LVI.

Humilibus operibus inſiſtendum eſſe, quum deficitur à ſummis.

1. Nate, nondùm potes perpetuò in ardentiſſimo virtutum ſtudio, ſummóque res divinas contemplandi gradu conſiſtere. Quin

Quin neceſſé eſt ut interdum ad inferiora deſcendas, & vitæ mortalis onus feras.

Itaque ſæpè tibi de carnis onere gemendum eſt, quod ſpiritualibus ſtudiis ſinè intermiſſione inhærere non potes.

2. Jam tibi expedit, firmâ cum confidentiâ expectare donec à me inviſaris, & ab omnibus angoribus libereris.

Nam faciam te laborum obliviſci, & interiore quiete perfrui.

Aperiam tibi divinarum literarum campum, ut geſtienti animo percurrere incipias viam præceptorum meorum, atque ita dicas:

Non ſunt conferendæ temporis hujus calamitates cum futurâ gloriâ nobis exhibendâ.

CAP. LVII.

Debere hominem non conſolatione, ſed verberibus dignum ſe exiſtimare.

1. DOMINE, non ſum conſolatione, aut ullâ ſpirituali curâ tuâ dignus:

Itaque æquum te mihi præbes, dum inopem me & conſolationis expertem relinquis.

Nam etiamſi mare lachrymarum funderem, nec ſic quidem conſolatione tuâ dignus eſſem:

Quin non niſi flagris pœníſque dignus ſum, qui tetam graviter tam ſæpe offenderim, ínque tam multis tantoperè deliquerim.

Itaquè ſi res ritè perpendatur, ne tantulâ quidem conſolatione dignus ſum.

Et tamen, tu clemens & miſericors DEUS, qui opera tua perire non vis, ad exerendas tuæ bonitatis opes in vaſa miſericordiæ tuæ, dignaris me nullo, meo merito, ſupra humanum modum conſolari.

Neque enim humanarum confabulationum ſimiles ſunt tuæ conſolationes.

2. Quid verò feci ut me ullâ cœleſti conſolatione proſequereris?

Equidèm nihil me boni feciſſe recolo, ſed ſemper & ad peccata pronum, & ad correctionem pigrum fuiſſe.

Id

Id quidem adeò verum eſt, ut ſi negem, tu refellas neque me poſſit quiſquam defendere.

Quid peccatis meis merui, niſi Orcum & ignem æternum?

Confiteor dignum eſſe me omni ludibrio atque contemptu, neque decere ut inter religioſos tuos degam.

3. Quid verò dicam nocens ego, & omni probro plenus?

Equidèm nihil habeo quod eloquar, niſi hoc unum: Peccavi, DOMINE, peccavi, miſerere mei, ignoſce mihi, ſine ut calamitatem meam pauliſper deplorem, antequàm in tenebroſam & opertam mortis caligine terram migrem.

Quid tu verò à ſonte miſeróque homine aliud exigis, quàm ut ſeſe ob delicta ſua afflictet atque deprimat?

Nam in verâ ſui afflictione, animique depreſſione, naſcitur per ſpes veniæ fidem.

Fide reconciliatur DEO perturbata conſcientia, recuperatur DEI favor amiſſus,

Defenditur homo ab irâ futurâ, ſibique mutuo occurrunt cum ſancto oſculo DEUS, & pœnitentiam agens hominis anima.

Submiſſus nocentis hominis peccatorum dolor, ſacrificium eſt tibi, DOMINE, acceptum, longéque ſuaviùs fragrans, quàm thuris ſuffitus.

Idem jucundum illud unguentum eſt, quo ſacros pedes tuos perfundi voluiſti, qui afflictum depreſſúmque hominis animum nunquam aſpernaris.

CAP. LVIII.

DEI favorem, cum iis quorum mens terreſtris eſt, nihil habere negotii.

1. Nate, precioſior eſt favor meus, quàm ut rebus extraneis, terreníſque conſolationibus admiſceri patiatur.

Itaque quicquid ei impedimento eſt, abjicias oportet, ſi te eo perfundi cupis.

Quære ſeceſſum, ama ſolus habitare tecum, nulliûs require confabulationem, ſed potiùs religioſas ad DEUM funde

funde preces, ut & tua mens extimuletur, & animus bene ſibi conſcius ſit.

Totum orbem nihili facito, Deíque vocatum omnibus exterioribus anteponito.

Neque enim ſimul & mihi vacare, & pereuntibus delectari potes.

A notis & charis amicis diſcedendum eſt, & ab omni mortali ſolatio avocandus animus:

Sic CHRISTI diſcipulos admonet Petrus, ut ſe in hoc mundo pro advenis gerant & peregrinis.

2. O quanta futura eſt morituro fiducia, quem nullîus rei cupido in mundo detinet.

Verùm ſic ab omnibus ſemotum habere animum, hominis eſt non ægri, neque novit interioris hominis libertatem animalis homo.

Si ſpiritualem ſe fieri vult, renunciet oportet tum remotis tum propinquis, ſibíque à nemine magìs, quàm à ſeipſo, caveat.

Si teipſum perfectè viceris, cætera faciliùs ſubegeris, nam de ſeipſo triumphare, perfecta victoria eſt.

Qui enim ſe ſibi ſic ſubjectum habet, ut & appetitus rationi, & ratio mihi in cunctis obediat, hic verè & ſui victor, & mundi dominus eſt.

3. Ad hoc faſtigium ſi ſcandere cupis, viriliter incipiendum eſt,

Et ſecuris admovenda radici, ut tum tui, tum omnis privati carnalíſque boni occultum intemperánſque ſtudium excidas & extirpes.

Nam ex hoc uno hominis intemperantiore amore ſui pendet, quicquid ferè homini radicitùs extirpandum eſt,

Quo malo devicto & ſubacto, magna pax, perpetuáque tranquillitas ſubſequetur.

Sed quia pauci ſibimetipſis perfectè mori, & ex ſeipſis plenè exire conentur, fit ut plerique in ſeipſis impliciti remaneant, neque ſupra ſe ſpiritu evehi queant.

Qui verò mecum liberè verſari cupit, neceſſé eſt ut is pravas & intemperatas affectiones ſuas omnes interimat, neque ulli creatæ rei privato amore cupidè inhæreat.

CAP.

CAP. LIX.

De naturæ & gratiæ motibus diverſis.

1. Nate, naturæ & gratiæ motus diligenter adverte: Nam ita ſubtili & inter ſe contrario modo moventur, ut niſi à ſpirituali & penitùs illuminato homine vix diſcerni queant.

Omnes quidem bonum appetunt, inque ſuis dictis factiſque boni aliquid præ ſe ferunt, ideóque boni ſpecie multi falluntur.

Natura callida eſt, & multos trahit, illaqueat, decipit, ſempérque ſe finem actionum eſſe vult.

At gratia ſimpliciter ſe gerit, & omne mali genus declinat:

Fallaciam nullam adhibet, omniáque planè propter DEUM facit, in eóque ad extremum requieſcit.

2. Natura mori, premi, ſuperari, parere, ſubjici recuſat.

Gratia ſui interfectioni ſtudet: appetitui reſiſtit:

Subjici vincíque cupit, neque ſuâ libertate vult uti:

Sub magiſterio haberi amat neque in quenquam dominari cupit,

Sed ſub DEO ſemper vivere, degere, eſſe, Deíque causâ omnibus rebus humanis ſubmiſſé ſubjici parata eſt.

Natura ſuo commodo ſtudet, & quid ſibi lucri ex altero proveniat attendit:

At gratia non quid ſibi utile ſit & commodum, ſed quid multis proſit, magìs conſiderat.

Natura honore & gloriâ libenter afficitur:

At gratia DEO honorem omnem gloriámque tribuit:

Natura probrum contemptúmque timet: at gratia ob CHRISTI nomen contumeliâ ſe affici gaudet.

Natura otium quietémque corporis amat: gratia otiari neſcia, laborem libenter amplectitur.

Natura curioſa pulchráque ambit, & à vilibus craſſiſque abhorret:

Gratia ſimplicibus humilibúſque delectatur, aſpera non aſpernatur, nec ab induendo obſoletos pannos refugit.

Natura peritura intuetur, terrenis lucris gaudet, dolet damno, & quovis contumelioſo verbo irritatur:

At

At gratia æternorum rationem habet, perituris non inhæret, jacturâ non turbatur, neque verbis durioribus exacerbatur:

Quippe quæ ſibi in cœlo, ubi nihil perit, theſaurum collocaverit.

4. Natura cupida eſt, & libentiùs accipit quam donat, privati commodi amans.

At gratia benigna eſt & liberalis, privati commodi fugiens, paucis contenta, dare quàm accipere beatius judicans.

Natura ad res conditas, ad carnem, ad vanitatem, ad vagationes proclivis eſt:

At gratia ad DEUM & virtutes allicit, valedicit rebus conditis, fugit mundum, carnis cupiditates odit, vagationes cohibet, & in publico apparere erubeſcit.

Natura externa ſolatia ambit, quorum illecebris permulceatur:

At gratia in ſolo DEO quærit ſolatium, ſummóque bono ſupra omnia viſibilia ſeſe oblectat.

5. Natura omnia privati lucri commodíque causâ, nihil gratìs facit, ſempérque aut par aut majus præmium, aut laudem favorémve pro benefactis ſperat, ſuáq; facta & dona magni pendi cupit.

At gratia nihil mortale quærit, nec aliam quàm DEUM ſolum ſibi mercedem poſtulat, neque rerum ad vitam hanc neceſſariarum plus appetit, quàm quantum ad æternam conſequendam neceſſarium eſt.

6. Natura amicorum propinquorúmque multitudine gaudet, nobilitate generiſque ſui natalibus gloriatur, arridet potentibus, blanditur divitibus, applaudit ſui ſimilibus.

At gratia & inimicos amat, nec amicorum turbâ ſuperbit, nec natalium locum ortúmve ſuſpicit, niſi fortè major ibi virtus extitit.

Eadem pauperi magìs quàm diviti favet: innocentis quàm potentis vicem magìs dolet:

Veraci non fallaci gratulatur: bonos ſemper exhortatur ad optima quæque bona maximè ſectanda, Deique filium virtutibus effingendum.

Natura de egeſtate inopiâque facilè conqueritur: gratia inopiam ſert conſtanter.

7. Natura ad ſe omnia refert, próque ſe certat & contendit:

At gratia ad DEUM, unde originem ducit, omnia refert,

Sibi nihil boni aſcribit, non arrogans, non contentioſa eſt, nec ſuam ſententiam aliis præfert, ſed in omni veri indagatione divinæ ſapientiæ judicióque ſeſe ſubmittit.

Natura ſcire avet, & nova audire myſteria: oſtentatrix ſui, & multa ſenſibus experiendi cupida:

Cognoſci cupit, & ea facere, unde laudem admirationémque conſequatur.

At gratia novis curioſisque rebus percipiendis operam non impendit,

Quippe cum illud totum ex antiquâ illâ labe ortum habeat, cum nihil novum ſit in terris durabile.

Itaque hominem docet cohibere vanam delectationem, ab oſtentatione abſtinere, & ex omni re atque ſcientiâ utilitatis fructum, Deíque laudem & honorem quærere.

Non ſe neque ſua vult prædicari, ſed DEO ob dona ſua gratias agi cupit, qui merâ charitate omnia largiatur.

8. Hæc gratia lumen eſt ſupra naturam poſitum, & DEI donum quoddam ſingulare, ac propriè electorum nota & pignus ſalutis æternæ.

Hóminem de terreſtribus ad cœleſtia amando evehit, & ex carnali ſpiritualem efficit.

Itaque quantò natura acriùs premitur & vincitur, tantò major gratia infunditur, & interior homo novis dotibus ſecundum DEI imaginem quotidie reformatur.

CAP. LIX.

De naturæ corruptione, & divinæ gratiæ viribus.

1. DOMINE, mi DEUS, qui me tui ſimilem ad imaginem tui creâſti, concede mihi beneficium illud (quod mihi tam neceſſarium, eſſe oſtendiſti) ut vincam naturam meam, ita pravam, ut me ad peccata interitúmque trahat.

Sentio

Sentio enim in carne meâ legem peccati, quæ legi mentis meæ repugnet, ita ut ejus inſultibus reſiſtere nequeam niſi mihi opituletur tua illa ſanctiſſima gratia, animo meo ardenter infuſa.

2. Opus eſt tuâ gratiâ, & quidem magnâ, ut vincatur natura, ſemper ad malum ab ineunte ætate prona.

Nam primi hominis vitio lapsâ vitiatâque per peccatum naturâ, manavit hujus labis pœnain omnes homines.

Ipſa natura quæ bona & recta à te condita fuerat, pro vitio jam & infirmitate corruptæ naturæ, ad malum & inferiora trahit.

Nam quod ad exiguam illam vim attinet, quæ in eâ remanſit, ea eſt tanquam ſcintilla quædam latens in cinere.

Hæc eſt ipſa ratio, atrâ caligine circunfuſa, ſic tamen ut adhuc boui malique, & veri falſique judicium ac diſcrimen habeat,

Tametſi nec quicquid approbat, præſtare poteſt, nec pleno jam lumine veritatis, nec ſanitate affectionum ſuarum potitur.

3. Hinc fit, mi DEUS, ut perfectionis viam agnoſcam quidem, & quid ſit officii mei ſatis perſpicuè videam:

Sed meæ labis pondere preſſus ad perfectiora non aſſurgam.

O quàm mihi neceſſaria eſt, DOMINE, tua gratia, tum ad inchoandum bonum, tum ad progrediendum atque perficiendum!

Nam neque ſine eâ quicquam poſſum & eâdem me confirmante, omnia poſſum.

O verè cœleſtis gratia, ſinè quâ, nulla naturæ dona ullo in precio ſunt habenda!

Nihil artes, nihil divitiæ, nihil pulchritudo, aut fortitudo, nihil ingenium aut eloquentia, apud te momenti habent, DOMINE, ſinè gratiâ.

Nam naturæ quidem dona bonis cum malis ſunt communia,

At gratia donum eſt electorum proprium, quâ præditi æternâ vitâ digni habentur.

Sinè eâ nec vaticinandi donum, nec miraculorum effectio, nec abſtruſiſſima rerum arcanarum perſpicientia, ullîus eſt precii:

Quin neque fides, neque ſpes, neque virtutes cæteræ tibi ſinè charitate & gratiâ acceptæ ſunt.

O beata gratia, quæ ſpiritu pauperem, virtutibus divitem facis!

Eâdémque bonis divitem reddis animo ſummiſſum!

Veni, deſcende ad me, reple me manè conſolatione tuâ, ne me præ mentis laſſitudine ac jejunitate deficiat animus.

Quæſo te, DOMINE, dignare me tuâ gratia!

Ea enim mihi ſatìs eſt, quamvis cæteris quæ natura cupit, non impetratis.

Ea, mihi ſi adſit, nullîus tentationis, nullîus calamitatis malum metuam.

Hæc mihi fortitudo eſt: hæc concilium adfert & auxilium:

Hæc univerſis & hoſtibus potentior, & ſapientibus ſapientior eſt.

5. Magiſtra eſt veritatis, doctrix diſciplinæ, lumen animi, angorum ſolamen, triſtitiæ fugatrix, timoris ſublatrix, nutrix religionis, parens lachrymarum.

Sine eâ quid ego ſum niſi aridum lignum, & ſtirps inutilis atque abjicienda?

Hæc igitur tua gratia, DOMINE, me ſemper & anteeedat & ſequatur, efficiatque ut rectè factis perpetuò incumbam, per JESUM CHRISTUM filium tuum. *Amen.*

CAP. LXI.

Nos ipſos abnegare, Chriſtúmque per crucem imitari debemus.

1. Nate, quantum à teipſo diſceſſeris, tantum ad me tranſieris.

Quemadmodùm nihil foris concupiſcere interiorem pacem parit, ſic ſeipſum relinquere, hominem DEO conjungit.

Volo te diſcere perfectam abnegationem tui in voluntate meâ, ſine ullâ contradictione & querelâ.

Sequere me: ego ſum via, veritas, & vita.

Sinè viâ non ambulatur, ſinè veritate neſcitur, ſinè vitâ non vivitur.

Ego

Ego ſum via quâ incedere, veritas cui credere, vita quam ſperare debes.

Ego ſum via inviolabilis, veritas nunquam fallens, vita infinita.

Ego ſum via rectiſſima, veritas ſuprema, vita vera, beata, increata.

In viâ meâ ſi perſeveraveris, veritatem cognoſces, téque veritas ita liberabit, ut æternam vitam conſequare.

2. Vitam ſi vis adipiſci, præceptis obedito.

Veritatem ſi nôſſe vis, mihi credito.

Perfectus fieri ſi vis, omnia vendito.

Meus diſcipulus eſſe ſi vis, teipſum abnegato.

Beatam vitam conſequi ſi vis, præſentem vitam contemnito.

In cœlo ſi vis extolli, in terris teipſum deprimito.

Mecum regnare ſi vis, mecum crucem portato.

Soli enim crucis ſervi beatitudinis, veræque lucis viam inveniunt.

3. S. DOMINE JESU CHRISTE, quandoquidem arcta mundóque inviſa eſt via tua, fac ut ego tecum mundum deſpiciam

Neque enim major eſt domino ſervus, neque magiſtro ſuperior DOMINUS.

Excerceatur ſervus tuus in viâ tuâ, poſtquam ibi mihi ſalus eſt, veráque ſanctitas.

Extra eam quicquid ego vel lego vel audio, id me plenè non recreat aut delectat.

4. D. Nate, poſtquam iſta omnia & legiſti, & ſcis, beatus eris, ea ſi præſtiteris.

Præcepta mea qui & tenet & exequitur, is me amat, & ego viciſſim eum amabo, méque ei patefaciam,

Efficiámque ut mecum ſedeat in regno patris mei.

S. DOMINE, effice igitur ut iſta mihi contingant, quæ tu dixiſti & promiſiſti.

Crucem ego de manu tuâ accepi: eam ad mortem uſque perferam, quemadmodùm tu mihi injunxiſti.

Certè veri Chriſtiani vita crux eſt: ſed hâc viâ itur in paradiſum: retrocedere, aut cœpto deſiſtere non licet.

Eia fratres, pergamus unà: aderit nobis JESUS.

Propter JESUM crucem hanc ſuſcepimus, propter JESUM in cruce perſeveremus.

Erit nobis idem adjutor, qui & dux eſt, & anteit.

En ante nos ingreditur rex noſter pro nobis pugnaturus.

Sequamur viriliter: nemo terrore percellatur:

Simus parati fortiter in bello mori; nevé à cruce refugiendo, gloriæ noſtræ maculam inuramus.

CAP. LXII.

Ne nimium dejiciatur homo, ſi quando in aliquod delictum lapſus eſt.

1. Nate, magis mihi placet patientia, animíque ſummiſſio in rebus adverſis, quàm multum ſolatium in ſecundis.

Cur tantulâ re contra te dictâ cruciaris? quæ etiamſi major eſſet, commoveri non deberes,

Noli iſtud curare: nec primum nec novum eſt, nec ultimum erit, ſi diutiùs vixeris.

Sapis tu virilis es, quandiu nihil occurrit adverſi:

Bene etiam conſulis cæteris, eóſque verbis confirmare nôſti:

Sed cum tibi pro foribus adeſt repentina calamitas, & conſilio & fortitudine deficis.

Animadverte quanta ſit tua fragilitas, quàm ſæpiùs experiris in parvis caſibus.

Atqui & iſta & cætera iſtis ſimilia tibi ſalutaria ſunt.

2. Abjice iſta ex animo tuo, ſicuti faciendum eſſe nôſti:

Quôd ſi te tangunt, da operam ne vel dejiciant, vel diu diſtineant:

Eáque ſi cum gaudio non potes, ſaltem patienter ferto.

Quod ſi talia minùs libenter audis, indignatiorèmque ſentis, reprime te,

Neve aliquid ex ore tuo prodire patere, unde parvuli offendantur.

Ita fiet ut & mox ſedetur iſta commotio, & animi dolor reverſo DEI favore dulceſcat.

Vivo adhuc ego, adjuvare te paratus, & plus ſolito conſolari, ſi me confiſus religioſè invocaveris.

3. Eſto

3. Esto æquiore animo, & ad majorem tolerantiam accingere.

Non ideò desponendum est, si te sæpiús affligi, gravitérque tentari vides.

Homo es, non DEUS: caro, non angelus.

Túne possis semper in eodem statu manere? cùm id & primo homini in paradiso defuerit,

Ego is sum qui & mœrentes erigam sospitatè, & eos qui suam infirmitatem agnoscunt, ad meam eveham dignitatem.

4. S. DOMINE, ago tuis dictis gratias, mihi melle mellísque favo dulcioribus.

Quid facerem in tantis calamitatibus & angoribus, nisi tu me sanctâ istâ oratione confirmares?

Dummodo tandem ad portum salutis perveniam, quid refert quæ & quanta patiar?

Da finem bonum: da felicem ex hâc vitâ discessum:

Memento mei, mi DEUS, méque rectâ viâ in regnum tuum dirige. Amen.

CAP. LXIII.

De altioribus rebus, occultísque DEI *judiciis non scrutandis.*

1. Nate, de arduis rebus, occultísque DEI judiciis caveto ne disputes, cur hic ita derelinquatur, ille tanto favore augeatur: hic usque adeò crucietur, ille extollatur:

Ista humanum captum excedunt, nec ad perveſtigandum divinium consilium ulla ratio aut disputatio satis est idonea.

Igitur si quando ista tibi suggerit hostis aut etiam curiosi quidam sciscitantur homines, respondeto illud vatis:

Justus es, DOMINE, rectúmque est tuum judicium.

Itèmque illud: Judicia DOMINI vera, & æquitate apta sunt.

Metuenda sunt, non discutienda mea judicia, utpote quæ humanum captum excedant.

2. Nec

2. Ne de ſanctorum quidem virtutibus quærere aut diſputare velis, quis cæteris ſanctior fuerit.

Hæc enim ſæpè lites & contentiones gignunt inutiles: ſuperbiam quoque & ambitionem alunt, unde invidiæ & diſſenſiones oriuntur, dum alius alium cæteris ſanctiorem eſſe ſuperbè contendit.

Harum rerum diſcendi cupiditas & inveſtigatio nullum fructum affert: quinimò ſanctis diſplicet.

Neque enim diſſenſionis ego, ſed pacis DEUS ſum, quæ pax in verâ modeſtiâ, non in arrogantiâ ſita eſt.

3. Nonnulli charitatis ſtudio in hos quàm in illos ſunt propenſiores: ſed id humano potiùs quàm divino affectu faciunt.

Ego is ſum qui ſanctos omnes condidi, qui eoſdem dotavi, gloriâque effeci:

Ego ſingulorum virtutes novi, ego illos ſuaviſſimis muneribus provocavi:

Ego amandos ante omnem ævi ſeriem præſcivi: ego eos ex mundo, non ipſi me elegerunt:

Ego meo favore vocavi, miſericordiâ attraxi: ego eos per varias tentationes perduxi, præclariſq; conſolationibus perfudi:

Ego perſeverantiam dedi, eorúmque patientiam coronavi:

4. Ego & primum & noviſſimum novi: ego omnes incredibili amore complector:

Ego in omnibus ſanctis meis laudandus, & in ſingulis ſupra omnia celebrandus atque honorandus, quos à me deſtinatos tam gloriosè evexerim, nullis eorum meritis antegreſſis.

Itaque qui vel minimum meorum contemnit, is ne magnum quidem honorat,

Quippe cum parvos æquè ac magnos ego idem fecerim,

Omnes unum ſunt charitatis vinculo idem ſentientes, idem volentes, ſimúlque omnes mutuo ſe amore profequentes.

5. Quinimò plus me quàm ſe diligunt:

Nam ſupra ſe rapti, & extra ſui amorem tracti, toti in amorem mei pergunt, inque ejus frutione conquieſcunt,

Ita

Ita ut nihil eos avertere aut deprimere queat, quippe qui æternâ veritate pleni, igne ardeant charitatis inextinctæ.

Desinant igitur carnales & animales homines de sanctorum statu differere, qui non nisi privata gaudia diligere sciunt.

6. Multi adhuc naturali affectu & humano amore in hos aut illos trahuntur:

Ac quomodò in inferioribus animati sunt, ita & de cœlestibus imaginantur.

Enimverò dici non potest quanto inter sese distent discrimine quæ imperfecti cogitant, & quæ divinitùs illuminati homines desuper sibi patefacta speculantur.

Quamobrèm cave, nate, ne ea curiosiùs tractes, quæ ingenii tui captum excedunt:

Sed in id potiùs incumbe, ut vel minimus in regno DEI inveniaris.

Jam verò si quis sciret quinam in regno cœlesti cæteris sanctiores aut majores habeantur, quid ei prodesset ejus rei notitia, nisi se mihi tantò magìs submitteret, & in majorem nominis mei laudem exurgeret?

Multò acceptiorem rem DEO facit, qui de suorum peccatorum magnitudine, virtutúmque exiguitate cogitat, ac quàm longè à sanctorum perfectione distet, quàm qui de sanctorum magnitudine aut parvitate disputat.

7. Non gloriantur illi de suis meritis, quippe qui sibi nihil bonitatis ascribunt, sed mihi omnia accepta ferant, utpote qui eis omnia pro immensâ meâ charitate donaverim.

Et quidem tanto amore divinitatis tantâque lætitiâ circumfluunt, ut nihil eis gloriæ, nihil felicitatis desit.

Omnes sancti quantò gloriâ sublimiores, tantò modestiores, mihíque & viciniores & chariores sunt.

Atque hanc ob causam scriptum est illud, eos coronas suas ante DEUM abjecisse, & prono coram agno vultu, adorâsse viventem in omnia secula.

8. Quærunt multi quisnam sit in regno DEI maximus, ignari an ipsi in minimorum numero sint habendi.

In cœlo vel minimum esse magnum est, ubi omnes magni sunt:

Omnes enim filii DEI & vocabuntur & erunt.

CAP.

CAP. LXIV.

Omnem ſpem & fiduciam in ſolum DEUM *eſſe defigendam.*

1. DOMINE, in quonam mihi ſita eſt in hâc vitâ fiducia: aut quidnam mihi maximo ſolatio eſt ex omnibus rebus quæ uſquam ſubcælo conſtant?

Nónne tu, DOMINE mi DEUS, immensâ prædite miſericordiâ?

Quando mihi vel ſinè te bene, vel te præſente malè fuit?

Equidem propter te pauper quàm ſinè te dives eſſe malo: potiúſque tecum in terra peregrinari quàm ſinè te cœlum poſſidere.

Ubi tu es, ibi cœlum eſt: rurſúmque ubi tu non es, ibi mors & orcus eſt.

Tu mihi in deſiderio es, ideóque ad te gemere, clamare, orare neceſſé habeo.

Nulli denique plenè poſſum confidere, qui mihi in meis neceſſitatibus opportunè auxilietur, niſi tibi ſoli DEO meo:

Tu mea ſpes, tu fiducia, tu conſolator, & in omnibus fideliſſimus.

2. Omnes ſuis rebus ſtudent: tu nihil niſi ſalutem profectúmque meum expetis mihíque omnia in bonum convertis.

Quòd verò variis me tentationibus & caſibus objicis, id omne ad utilitatem meam conſtituis, mille modis tibi dilectos explorare ſolitus,

Quâ quidem in exploratione non minùs diligi debes, & laudari quàm ſi me cœleſtibus conſolationibus repleres.

3. In te ergo, DOMINE DEUS, ſpem omnem perfugiúmque mihi colloco:

In te calamitates omnes, angoréſque meos conſtituo:

Nam extra te quicquid conſpicio, id omne infirmum & inſtabile invenio.

Siqui-

Siquidem nec amici prodeſſe, nec fortes opem ferre queunt, nec prudentes utile dare conſilium, nec doctorum libri conſolari, nec ullâ opum copiâ liberare, nec abditus locus tutari, niſi tu ipſe adſis, adjuves, confirmes, conſoleris, inſtruas, & cuſtodias.

4. Etenim omnia quæ videntur ad pacem ac felicitatem conſequedam pertinere, te abſente nihil ſunt, nihílque felicitatis reverà afferunt.

Itaque omnium bonorum finis, & vitæ culmen & omnis orationis profundum tu es, & in te ſupra omnia ſpem habere, validiſſimum eſt ſolatium cultorum tuorum.

In te conjectos habeo oculos: tibi confido, mi DEUS, miſericordiæ pater.

Felicita, ſanctámque effice animam meam cœleſti felicitate, ut ea fiat tua ſancta habitatio, & ſedes æternæ gloriæ, nihilque in templo tuo ſordium inveniatur, quod oculos tuæ majeſtatis offendat.

Pro tuæ bonitatis magnitudine, miſericordiæque multitudine reſpice me, & preces exaudi inopis ſervi tui, procul exulantis in regione ferali.

Protege & conſerva animam ſervuli tui, inter tot mortaliis vitæ diſcrimina,

Méq; ductu favoris tui dirige per viam pacis, in patriam ſempiternæ claritatis.

F I N I S.